

FII BINECUVÎNTAT, DOMNULE ROSEWATER sau NU STRICA ORZUL PE GÎSTE

GLOBUS EDITURA UNIVERS

Lei 6

Vonnegut conferă procedeelor umorului negru și farsei tragice un rol terapeutic, urmărind ca prin „administrarea unor doze mici de otrăvă” să producă o reacție pozitivă de purificare și de dominare a tragicului existenței.

Kurt Vonnegut, jr.

339

FII BINECUVÎNTAT,
DOMNULE ROSEWATER

KURT VONNEGUT, jr.
**FII BINECUVÎNTAT,
DOMNULE ROSEWATER**
sau
NU STRICA ORZUL PE GÎSTE

UNITED STATES OF AMERICA

FOR TENDER
AND PRIVATE

SERIES
1974

B 4

w

13 A

HUNDRED DOLLARS

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE

Grafica: Viorel Popescu. Ilustrația Dan Erceanu

KURT VONNEGUT, jr.
*GOD BLESS YOU, MR. ROSEWATER
OR PEARLS BEFORE SWINE*
Dell Publishing Co., Inc.
New York
© 1965 by Kurt Vonnegut, jr.

Toate drepturile asupra acestei
versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS.

GLOBUS

Kurt Vonnegut, jr.
**FII BINECUVINTAT,
DOMNULE ROSEWATER
sau
NU STRICA ORZUL PE GÎȘTE**

Traducere și prefață de MARCEL POP-CORNIȘ

EDITURA UNIVERS

București

1980

KURT VONNEGUT, JR. ȘI NOUL ROMAN AMERICAN

„Aproape că nu există personaje în această narațiune, și nici confruntări dramatice, căci majoritatea indivizilor din ea sînt foarte bolnavi ori simple fantoșe apatice ale unor forțe copleșitoare.”

(*Abatorul nr. 5*)

PROZATORUL KURT VONNEGUT, jr. (născut în 1922 la Indianapolis) a constituit de la început un caz incomod pentru critica americană, cel puțin în măsura în care a eludat cu bună știință încadrările confortabile într-o specie sau alta a romanului. Deși a publicat neîntrerupt (proză scurtă sau romane) din anul 1949, Vonnegut nu a reușit să rețină atenția criticii decît în 1966, deși între timp devenise un scriitor popular în rîndurile tinerilor cititori (și ale literaturii „underground”). În acel an îi sînt republicate toate cărțile anterioare în tiraje masive și apar primele recenzii retrospective favorabile¹ care (re)descoperă prozatorul adesea ignorat pînă atunci, autor a cinci romane: *Player Piano* (*Pianul mecanic*, 1952), *The Sirens of Titan* (*Sirenele de pe Titan*, 1959), *Mother Night* (*Mama noapte*, 1961), *Cat's Cradle* (*Lea-*

¹ Pot fi menționate aici și primele referiri mai ample la opera lui Vonnegut, în studii critice fundamentale, precum Damon Knight, *In Search of Wonder* (1967), Robert Scholes, *The Fabulators* (1967) sau Tony Tanner, *City of Words* (1971 — dar studiul despre Vonnegut apăruse în 1969 în „Critical Quarterly”, 11).

gănul pisicii, 1963) și *God Bless You, Mr. Rosewater* (Fii binecuvîntat, domnule Rosewater, 1965). Nu peste mult, *Slaughterhouse-Five, or The Children's Crusade* (Abatorul nr. 5 sau Cruciada copiilor, 1969) candidează la Premiul Național al Cărții, ca apoi, la începutul deceniului opt, opera scriitorului să devină obiectul unei spectaculoase reconsiderări critice, principalele reviste literare de renume consacrandu-i eseuri elogioase ce-l plasează într-o ilustră tradiție social-satirică (în descendența lui Voltaire și Swift) și în fruntea noului roman experimental american al anilor 1960.¹

Într-un fel destinul literar al lui Kurt Vonnegut, jr. îl repetă pe cel al lui Salinger (devenind, ca și acesta, simbolul tinerei generații), dar Vonnegut are rădăcini mai adînci în literatura americană protestatară și este mai intim legat (chiar prin cărțile publicate în deceniile anterioare) de arta social-experimentală a unor Thomas Pynchon, Donald Barthelme, Ken Kesey, Heinrich Böll, Günter Grass, ori a cineaștilor Godard, Fellini sau Robert Altman. De altminteri o soartă asemănătoare au avut (și continuă să aibă) majoritatea reprezentanților *noului roman american experimental*: Richard Brautigan, apreciat de tinerii cititori dar încă ignorat de critică; J. P. Donleavy, receptat (și publicat) mult mai devreme în Franța decît în propria sa țară; John Knowles, John Barth, William Gaddis sau Richard Horn (ultimul, autor al unui curios roman-dicționar, asemănător *Ingeniosului bine temperat* al lui Mircea Horia Simionescu), cunoscuți cum se cuvine deocamdată doar într-un cerc mai restrîns de inițiați.

¹ Vezi prima culegere de studii critice, *The Vonnegut Statement*, editată de Jerome Klinkowitz și John Somer (Dell Publishing Co., 1973).

Fie că se va numi „metaficțiune”, „supraficțiune” sau literatură „postmodernistă”¹, noul roman american evidențiază deja cîteva caracteristici unificatoare, bine ilustrate și de cărțile lui Kurt Vonnegut, jr.:

1. El este un roman polemic, protestatar, social-satiric (politic), luînd cel mai adesea forma *comediei sumbre* ori a *farsei tragice*. Scriitorii contemporani oscilează între o viziune apocaliptică a civilizației americane, profetizînd dezastrul ei iminent, și o atitudine de frondă, de compromitere satirică a întregului „establishment” social ce oprimă individul. În primul caz, romanele noilor prozatori vor fi impregnate de o atmosferă kaskiană, gotică, ori de una melvilliană (ne referim la Melville din penultimul său roman, *Șarlatanul, mascarada sa*, probabil cartea cu cea mai mare putere de reverberație asupra literaturii contemporane), cu decoruri devastate, stagnante sau încărcate de obiecte inutile și de deșeuri, traducînd sentimentul angoasei în fața „cancerului puterii” (cum îl numește Norman Mailer), a violenței, a impasului social și existențial. În cel de al doilea caz, vom întîlni formele satirei politice ale alegoriei sociale (Brautigan, Thomas Berger, Barthelme, Vonnegut), ale fanteziei ironice și comediei bufe (acel „Slapstick” care dă de altfel titlul unui roman recent al lui

¹ Robert Scholes (*Metafiction*, „Iowa Review”, I, 4, 1970, pp. 109—115) definește „metaficțiunea” ca o formă a literaturii contemporane „ce asimilează perspectivele criticii în însuși actul scrierii”; după Raymond Federman, editor al volumului *Surfiction: Fiction Now and Tomorrow* (Chicago Swallow Press, 1975), „supraficțiunea” e un tip de literatură „care explorează posibilitățile literaturii, înfruntînd tradiția care o guvernează”; în fine ultimul termen a fost propus de Leslie Fiedler în „Cross the Border — Close the Gap: Postmodernism”, *The Sphere History of Literature in the English Language*, vol. 9, 1975.

Vonnegut, publicat în 1976), ale romanului de anticipație sau romanului utopic cu caracter politic-satiric pronunțat.

2. Cărțile noilor prozatori ilustrează prin urmare procedeele variate ale comediei, parodiei, satirei, pastişei ironice, burlescului, într-un cuvânt ale *ludicului* cu funcție insurgentă, atât față de formele sociale anchilozate, cât și față de tiparele literare tradiționale. S-au făcut pînă în prezent mai multe încercări de definire a acestei formule ludice caracteristice întregii literaturi americane a ultimului deceniu: s-a vorbit astfel despre o nouă școală a „umorului negru”¹, descinzînd din literatura lui Voltaire, Swift, Samuel Johnson și, mai recent, Nathaniel West; sau de o școală a „absurdului american”² care să-i includă pe Barth, Barthelme, Brautigan, Ken Kesey, J. Heller, Th. Pynchon sau Vonnegut; în fine, de „fantezism ironic”, de un fantastic comic-absurd, mai ales în romanele cu caracter utopic ori științifico-fantastic.

După părerea noastră, nici una din aceste formule nu definește exact poetica ludică a noului roman american, ele fiind prea rigide și limitative. Așa, spre exemplu, deși literatura lui Vonnegut abundă în situații paradoxale, atitudini ludice, ironii absurde ale existenței, scriitorul se deosebește radical de reprezentanții ortodocși ai literaturii absurde, atât ca intenție (opera sa recurgînd la o strategie opusă, de recunoaștere și demascare comică a absurdului, prin urmare de investire a lui cu un sens explicativ), cât și ca substanță (absurdul rezidînd la Vonnegut în cotidian, în realitatea socială, ori — dimpotrivă — în

¹ Vezi în acest sens antologia publicată de B. J. Friedman, *Black Humor*, Bantam Books, 1965.

² Vezi Karen and Charles Wood, *The Vonnegut Effect: Science Fiction and Beyond*, în *The Vonnegut Statement*, pp. 133—157.

realitatea inventată, în ficțiunea utopică, în proliferarea de mituri și parabole ale existenței moderne, imediat demascate). În ce privește încadrarea sa într-o tradiție a „umorului negru” (respinsă în principiu de scriitor ca „o etichetă publicitară”¹, deși acesta îl recunoaște pe Aristofan ca model), trebuie să precizăm că nu poate fi vorba de formele inferioare ale „umorului universitar” (White, Benchley, Parker) și nici de umorul mizantropic sau scatologic al lui Swift, Twain, Ambrose Bierce. Vonnegut conferă procedeele umorului negru și farsei tragice un rol terapeutic, homeopatic, acestea fiind — după propria mărturisire — „administrate în doze mici de otrăvă” pentru a produce o reacție pozitivă de purificare și dominare a tragicului existenței sociale.

De asemenea, calificarea lui Vonnegut și a colegilor săi de generație literară ca „fanteziști” este limitativă și chiar peiorativă, atîta vreme cît termenul va însemna evaziunea într-o lume a fantasticului utopic, refugiul într-o supra-realitate creată după legile jocului și ficțiunii pure. Or, chiar acceptînd că literatura lui Vonnegut se află adesea la confluența între romanul experienței sociale și romanul de anticipație, ea va trebui disociată de „fantezism”, așa cum fac și Kingsley Amis sau Isaac Asimov, doi maeștri ai genului, cu noua literatură de anticipație științifică, socotind-o în primul rînd critică socială, „ocupîndu-se de marile, tulburătoarele și ineluctabilele probleme ale contemporaneității cu cel puțin douăzeci de ani înaintea tuturor”.

Vom vedea, mai degrabă, în preferința noilor prozatori pentru strategiile comicului o opțiune de natură ideologică (care traduce conștiința degradării existenței sociale într-o

¹ Robert Scholes, *Interviu cu Kurt Vonnegut, jr.*, în *The Vonnegut Statement*, p. 96—97.

„antifașă a visului american”) și de natură estetică, pe care se întemeiază însăși *poetica* noului roman.

3. Astfel *poetica* romanului american contemporan este antitraditionalistă, în sensul că ea se delimitează ironic de mecanismul iluziei epice, al mimesisului de tip clasic¹. Ea reconsideră raporturile realității cu ficțiunea, acordând mai mult spațiu de manifestare celei de a doua. Noul roman este *polemic* și *parodic*, întrucât el își propune să ofere o critică implicită sau explicită nu doar a formelor sociale, ci și a formelor literare consacrate, fie că este vorba de cele ale subliteraturii, fie că sînt vizate convențiile de bază ale genului epic. După modelul apropiat al prozei lui Borges (cel care vedea în literatura modernă doar un fel de pastişă, de imitație a unor tipuri literare preexistente, și își concepea ale sale „ficciones” ca pe niște postscriptumuri la literatura anterioară), scriitori ca John Barth, Vladimir Nabokov, Richard Brautigan adesea doar mimează convențiile romanului, gravitatea narațiunii, reinstalînd în ea gustul pentru ludic, pentru ficțiunea neîngrădită. Ei parodiază procedeele consacrate, le „denuadează” — pentru a folosi un termen al formalistilor ruși. Alții, precum John Hawkes, Joseph McElroy, Thomas Pynchon, Kurt Vonnegut, jr., William Burroughs etc., parodiază specii narative în vogă (romanul polițist, științifico-fantastic, westernul, romanul de moravuri), adoptă forme și procedee convenționale pentru a le submina ironic din interior, ori pastişează copios stiluri literare (numai în

¹ Vezi și Philip Stevick (*Scheherezade Runs Out of Plots...* în Malcolm Bradbury, ed., *The Novel Today. Contemporary Writers on Modern Fiction*, Fontana/Collins, London, 1977, pp. 203—216) care face o încercare asemănătoare de definire a unor trăsături ale noului roman anglo-saxon.

V al lui Pynchon se recunosc ușor imitații ale stilului literar al lui Conrad, Melville, Faulkner, Lawrence Durrell sau Evelyn Waugh).

Parodia vizează, în egală măsură, chiar limbajul literaturii, discursul narativ. Noii prozatori sînt deosebit de sensibili la uzura semantică și morală a limbajului, prin clișeu, exprimare stereotipă, poncif (Barthelme, Ken Kesey, Norman Mailer, Vonnegut), prin mistificare semantică și retorism insidios. Ca atare, ei fie că-și cenzurează orice alunecare spre retorică ori discursivism (practicînd un stil nud, prozaic, neutru), fie parodiază excesele retorismului contemporan, fie — în sfîrșit — își asumă libertăți nelimitate în domeniul limbajului, prin jocul creator de cuvinte („punning”) ori invenția verbală debordantă (mai cu seamă Barthelme, Peter De Vries, Rosalyn Drexler, McElroy, Pynchon, dar și Vonnegut).

4. Aceași inventivitate se manifestă și în domeniul forme și structurii romanești. Prozatorii ultimelor decenii experimentează noi modele poetice, un limbaj și forme romanești *fluide* care să se opună anchilozării, convenționalizării. Dar experimentul lor se deosebește de cel modernist: în fapt prozatorii *postmoderniști* ai epocii actuale se despart de modelele clasice ale revoluției moderniste (Zola, Maupassant, Henry James, Proust, Thomas Mann), preferîndu-i pe Melville, Henry Miller, Vladimir Nabokov, Borges, adică pe cei care la rîndul lor au polemizat cu forma organică, cu romanul bine structurat, opunîndu-le formele deschise ale literaturii ca proces. Noua viziune a romancierilor este fragmentară, fluidă, antiromanească (în măsura în care respinge tradiționalele tipare ce coagulează materialul epic, adică decupajul pe capitoare, intriga și personajele bine conturate, coordonate spațio-temporale precise). Brautigan, Barthelme, Burroughs, Vonnegut nu scriu adesea romane în sensul clasic al termenului: narațiunea

lor respinge ordinea interioară strictă, fiind mai mult produsul asociației spontane de idei, al colării și decupării fortuite. Este utilizată structura secvențională sau episodică (decuparea romanului în paragrafe scurte sau „strofe”) în locul construcției clasice, din cel puțin două motive: o asemenea structură redă mai fidel conștiința dramatică a dezagregării existenței americane contemporane; pe de altă parte, ea obligă fluxul narativ să iasă din tiparele mecanice la care l-a constrâns tradiția, acceptând disponibilitățile și fluiditatea vieții înseși. În cazul unor autori ca William H. Gass sau Rosalyn Drexler, experimentul formal devine scop în sine, alunecând în artificii tipografice (caligrame, dispuneri ale semnelor tipografice în variate forme, revizuirea punctuației) care au un efect opus celui scontat, obligând literatura să se reîntoarcă la noi convenții și tipare manieriste. În romanele lui Vonnegut, însă, se încearcă o autentică reinnoire a limbajului și formelor romanești, care să corespundă epocii actuale de sinteză între cultura tehnico-științifică și cea umanistă, între arta cultă și arta populară (orală), în care tehnicile civilizației auditive, ori de „mass-media” invadează universul vizual și linear al „galaxiei Gutenberg”.¹ Nu știm în ce măsură Vonnegut a cunoscut pertinentele analize ale lui Marshall McLuhan, dar romanele sale transcriu în plan literar-structural o seamă de intuiții ale filozofului, străduindu-se să absoarbă (nu să ignore) fenomenele lumii contemporane, noile forme ale culturii americane, adesea deconcertante (cultura de „mass-media”, arta „pop”, literatura „naivă”,

¹ ● atare raportare a prozei lui Vonnegut la ideile lui Marshall McLuhan face parțial și James M. Mellard, *The Modes of Vonnegut's Fiction*, în *The Vonnegut Statement*, pp. 179—203.

idiomatică, etc), *canonizându-le* — cum ar spune ViCTOR ȘKLOVSKI — în noua poetică romanească pe care o propune.

Fii binecuvîntat, domnule Rosewater (1965) este în multe privințe o carte-sinteză ce recapitulează și amplifică preocupările fundamentale ale prozatorului. Dealtminteri întreaga sa operă pare să se sustragă delimitărilor clasice în romane separate, constituind un fel de narațiune unică, cu teme și variațiuni, cu reluări contrapunctice de motive, situații, personaje ca într-o nouă *Comedie umană*: aproape în fiecare roman există un personaj cu numele de Rumfoord (căruia i se atribuie roluri negative); sau figuri de artiști între care se detașează câte un scriitor de literatură științifico-fantastică precum Kilgore Trout; sau grupuri tipologice care se repetă cu variațiuni minime — milionari și oameni „de prisos”, anteroi mesianici, donquijotești sau victimizați¹, peregrini și exploratori ai spațiilor sociale sau interplanetare. Tot astfel există o *continuitate tematică* între aceste cărți, fiecare propunând variante ale unei filozofii sociale reformatoare, ori ale unei filozofii artistice care să repună scriitorul în drepturile sale legitime în cadrul societății americane. Sau o *continuitate topografică*: acțiunea e plasată în câte un orașel fictiv, mitic (Illium, statul New York, Rosewater, statul Indiana), ilustrând contradicțiile unei civilizații provinciale și hiperindustriale în același timp; sau pe planetele unui arhipelag de lumi utopice, precum Talfamadore din Anti-Galaxia 508G;

„Pharmakos” (țapi ispășitori), „alazoni” (impostori) și „bufoni”, pentru a folosi terminologia lui Northrop Frye, preluată și de Ihab Hassan în *Radical Innocence. Studies in the Contemporary American Novel*, New Jersey, Princeton, 1961.

sau într-un decor dureros de real, precum cel al uriașului incendiu din Dresda bombardată în timpul celui de al doilea război mondial.

Tema romanului este anunțată de la bun început: „Un morman de bani este protagonistul acestei istorisiri despre oameni, întocmai cum o putină de miere ar putea pe drept cuvînt să fie personajul principal într-o istorisire despre albine.” Temă fundamentală pentru civilizația americană, de vreme ce pe ea se întemeiază atît *visul american* al succesului individual nelimitat, cît și acel „American way of life” constînd în acumularea febrilă de obiecte de consum. Intuind importanța factorului economic, protagonistul romanului le încredințează scriitorilor de literatură științifico-fantastică misiunea de a cugeta „la căile absurde pe care circulă banii în ziua de azi și / de-a născoci / altele mai bune”. Căci, adaugă el, „nu-i nevoie să vă duceți pe planeta Tralfamadore din Anti-Galaxia 508G ca să descoperiți ființe bizare cu puteri neînchipuite. Priviți puterea unui milionar de pe pămînt! Priviți-mă pe mine!”

Eliot Rosewater ilustrează astfel specia caracteristică a modului economic american, *milionarul*, personaj făcîndu-și discret intrarea în literatură încă într-un roman de Henry James (*Americanul*, 1877), fiind reluat apoi de William Dean Howells, Theodore Dreiser, Sinclair Lewis, John Dos Passos, Thomas Wolfe, sau mai recent Saul Bellow, J. P. Donleavy, ș.a. El figurează și în alte romane ale lui Vonnegut, bunăoară în utopia *Sirenele de pe Titan*, sub numele de Constant Malachi, cel mai bogat om din lume, care descoperă în cele din urmă inutilitatea averii sale (faptul că nu posedă decît rămășițele unei civilizații exclusiv materiale) precum și a destinului său (oneros agent în rețeaua unui complot interplanetar), dar se salvează în cele din urmă prin iubire. El există potențial și în *Abatorul nr. 5 sau Cruciada copiilor* în persoana protagonistului Billy

Peregrinul, care evadează dintr-o existență confortabilă, dar apăsătoare de himerele celui de al doilea război mondial (bombardarea orașului Dresda, firește) în ficțiunea voiajului său interplanetar, pe utopica Tralfamadore.

În *Fii binecuvîntat, domnule Rosewater*, tema milionarului este tratată monografic, în toate variantele posibile. În prima jumătate a romanului este urmărit destinul familiei Rosewater din Indiana, a cărei avere, a pașezăceea din Statele Unite în ordinea mărimii, fusese edificată prin fraudă, escrocărie, oportunism politic și social (mai ales în anii dezastrului național — de pildă în timpul Războiului Civil) de premergători ca Noah Rosewater care au profitat de idealismul „Părinților întemeietori” ce nu au îngăduit prin lege arbitrariul și brutalul sistem al liberei competiții. Reprezentanții actuali ai acestei familii sînt senatorul Lister Ames Rosewater, adeptul intransigent al „economiei libere” (sistemul „bîtei și al morcovului” ce-l pune în mișcare și pe cel mai îndărătnic catîr) și al moralei drastice, spartane (ca în „Veacul de aur al Romei” lui August) care să reprime deopotrivă delincvența, perversiunea, dar și revendicările sociale ale lucrătorilor „leneși”, vizînd la un sistem social întemeiat pe principiul primitiv „al lui înoată-de-nu-vrei-să-te-scurfunzi, ...cei slabi dispărînd discret la fund”; și Eliot Rosewater, președintele Fundației Rosewater, organizație cu scopuri pur comerciale (stoarcerea de profituri și evaziunea fiscală), dar care este transformată de protagonistul romanului într-o organizație filantropică.

În partea a doua a romanului figurează cealaltă ramură a familiei, Rosewaterii scăpătați din Pisquontuit, frustrați de drepturile lor legitime la moștenire, practicînd (prin Fred Rosewater) comerțul cu asigurări și șantajul sentimental pentru a putea supraviețui. De asemenea o altă familie de milionari, în opoziție contrapunctică cu prima, fami-

lia Buntline, care a făcut avere din mături, demagogie și speculă în anii de după Războiul Civil, reprezentată acum de un Stewart Buntline ducând o existență larvară, complet dezinteresat de realitatea înconjurătoare (de vreme ce banii săi se înmulțeau singuri, „fertilizați, altoiți și prăsiți în ferma aceea hidroponică de bani care era... Casa de depuneri din Boston”), de Amanita Buntline, perversă și mărginită, și fiica lor Lila (o Lolită în devenire) ocupându-se de comerțul ilicit cu materiale pornografice. În fine, nu trebuie uitată nici familia Rumfoord, izolată în palatul ei aristocratic, care însă, potrivit unei prevederi testamentare, își deschide palatul vizitatorilor o dată la cinci ani, pentru a observa cu superbie „specimene ale feluriților oameni ce se agită la întâmplare în afara acelor ziduri”.

La polul opus se află cei învinși și refuzați de sistemul liberei competiții, existențele umile și mizere, oamenii „de prisos”. Vonnegut are o viziune dihotomică (uneori prea intensă) a lumii americane: de o parte lumea opulenței, a privilegiilor și a inactivității, gustând deliciile acelei „utopii în stare concentrată” care este banul (comunitatea prosperă a funcționarilor din „Avondale”, cartierul magnaților de pe pajiștile utopice din Pisquontuit), de cealaltă parte „cocioabe de pământ, maghernițe, alcoolism, ignoranță, imbecilitate și perversiune”. Aceste contraste devin și mai pregnante „într-un mic și searbăd oriunde american”, precum târgurile de provincie Rosewater și Pisquontuit în acest roman, Illium în alte romane. America tipică a lui Vonnegut nu este aceea a marilor aglomerări americane, forfotitoare, și a acestor peisaje terne, aneantizante, degradare dramatică a visului coloniștilor de odinioară — ajunși și ei astăzi niște oameni de prisos, sinucigași și abulici precum Fred Rosewater, Diana Moon Glampers, sau toate celelalte personaje ce defilează prin oficiul sordid al lui

Eliot. Dar spre deosebire de alte romane (*Pianul mecanic*, bunăoară), unde modul de existență a indivizilor se deosebea radical în funcție de apartenența lor la clasa conducătoare (a „managerilor”) ori la cea a coloniștilor (din „Homestead”), aici diferențele se estompează, toate destinele celor din Pisquontuit, de pildă, consumându-se într-o banalitate și mizerie spirituală desăvârșită, milionarii de tipul lui Stewart Buntline îngroșând ei înșiși rîndurile oamenilor de prisos, de vreme ce averile li se autoreproduc fără efort.

Și totuși, romanul de față oferă și câteva exemple de umanitate eroică, exemple care răscumpără trivialul existenței sociale în ansamblu. Așa, spre exemplu, Harry Pena, personaj melvillian sau hemingwayan, robust, pragmatic, întreprinzător, încercînd să supraviețuiască prin propriile sale calități: forță fizică, inteligență, potență; un luptător solitar ce ilustrează individualismul romantic de tip emersonian al secolului XIX, devenit anacronic în peisajul actual. Căci asemenea specimene romantice sînt sortite înfrîngerii și dispariției, singura lor valoare economică fiind aceea publicitară, de atragere a clientelei dornice de senzații tari în restaurantul lui Bunny Weeks, el însuși urmaș degenerat al căpitanului din Nantucket care a ucis în cele din urmă faimoasa balenă Moby Dick (e evidentă ironia la adresa tipului de eroism melvillian ilustrat de Ahab, dar imitat aici neconvingător de Harry Pena, pescarul la „capcane” ce recurge la înșelăciuni și expediente pentru a-și învinge prada).

Există apoi confreria scriitorilor de anticipație, elogiați de protagonistul romanului în următoarele cuvinte:

„Voi sînteți singurii care catadicsiți să ne vorbiți despre schimbările cu adevărat teribile ce se petrec în jurul nostru, singurii destul de zănatici

ca să știți că viața-i o călătorie spațială... care o să dureze miliarde de ani. Sînteți singurii care aveți curaj să vă pese *cu-adevărat* de viitor, ca să luați seama la ce ne fac mașinile, ori războaiele, sau orașele, sau ce ne fac marile și simplele idei, teribilele neînțelegeri, erori, accidente și catastrofe. Sînteți singurii destul de smintiți ca să agonizați din pricina timpului și a distanțelor fără limite, ...a faptului că tocmai în această clipă hotărîm dacă, de fapt, călătoria noastră spațială din următorul miliard de ani ne va purta spre paradis sau infern."

Dintre ei se detașează Kilgore Trout, filozoful acestui roman, prezent fizic sau doar prin cărțile sale în viața protagonistului, el însuși autorul unei narațiuni fantastice, parabolic-satirice pe tema metempsihozei, a reîncarnării spiritelor eroice ale trecutului în formele degenerate ale prezentului. Cărțile lui Trout, ignorate de critică sau de cititorii neavizați (vîndute laolaltă cu maculatura pornografică) descriu societăți și planete utopice, dar mai des societăți fictive a căror alcătuire nu se deosebește prea mult de cea a societății americane contemporane, relevînd dureroasele ei probleme: dezintegrarea personalității umane, uzurparea oamenilor de către mașini, transformarea lor în clienți voluntari ai „saloadelor de sinucidere morală” patriotică, primejdiile totalitarismului, spectrul dezastrului atomic iminent, etc. Profeciile acestor scriitori sînt desconsiderate, firește, autorii lor fiind obligați să ducă o existență anonimă, marginală, (eventual ca „șef de stoc într-un birou de recuperare a cupoanelor comerciale”) fără posibilitatea influențării în vreun fel a destinului societății americane.

Există, în sfîrșit, categoria indivizilor filantropici, mesianici, donquijotești, care beneficiază și de puterea economică sau social-politică în virtutea căreia pot acționa semnificativ asupra structurilor sociale, dar ale căror soluții sînt în general utopice, ori pur filantropice, nedepășind semnificația unor gesturi izolate. În această categorie intră protagonistul romanului, Eliot Rosewater, neofit în arta de a iubi și a ajuta (prin acțiuni filantropice sau umanitare) pe renegații societății liberei concurențe, pe oamenii „de prisos”; dar și soția sa, Sylvia, cel puțin pînă în momentul cînd suferă prima criză de „samaritrofie”, termen care denumeste ironic sindromul de „indiferență isterică față de grijile celor mai puțin norocoși decît propria persoană”, altfel spus, atrofierea unui elementar sentiment de compasiune față de soarta semenilor și de spiritul de justiție socială. Dar, așa cum constată medicul descoperitor al acestui sindrom, rămîne de văzut în ce măsură o asemenea manifestare psihică poate fi diagnosticată ca patologică, de vreme ce majoritatea indivizilor comuni, normali, o ilustrează cu prisosință. Spre o atare indiferență abulică evoluează spre final și personajul principal chiar dacă criza lui durează mai puțin și după consumarea ei eroul va mai avea puterea de a lua o decizie altruistă, care să schimbe soarta unui număr de indivizi din comunitatea orașelului Rosewater. Criza sa va estompa și mai mult frontiera incertă între comportamentul social normal și comportamentul aberant, între echilibrul mintal sau nebunia acuzată a protagonistului ce constituie dealtfel suspensul (și una din temele) romanului.

Prin toate datele sale, personajul central al cărții constituie un destin de excepție, aberant în societatea americană contemporană. El ilustrează arhetipul inocentului (vezi și numele său însemnînd „apă de trandafiri”, nume conspirativ ales de ilustrii strămoși ai familiei, retrași ei înșiși

din viața politică și de curte în sihăstria pastorală a unei insule unde se ocupă de horticultură; nu întâmplător și celălalt descendent al Rosewaterilor, Fred, obișnuiește să se refugieze din fața mizeriei vieții și a tentației permanente a sinuciderii, pe iahtul său „Bobocul de trandafir II”); un inocent cu suflet adolescentin, angelic, cu vise mesianice, asexuat sau androginizat de vreme ce — potrivit explicațiilor psihanalistului său — își canalizează toate energiile spre proiectele sale utopice. Ca alți inocenți din romanele lui Vonnegut (Billy Peregrinul din *Abatorul nr. 5*), Eliot refuză toate avantajele materiale, participarea sa la cursa „atletică” a succesului și prosperității, sacrificându-și bunăstarea trupului și a spiritului în numele unei supreme misiuni hamletiene pe care și-o descoperă, în numele vocației umanitare.

Firește, multe din manifestările personajului frizează patologicul. El suferă mai întâi de o nevroză anxioasă și obsesivă, explicabilă prin datele sale biografice (un tată tiranic, în veșnică opoziție, o mamă pentru a cărei moarte se simte responsabil, o soție al cărei dezechilibru psihic îi creează un sentiment de vinovăție) sau prin experiențele traumatizante, mai cu seamă din perioada războiului. Obsesiile și fobiile sale sînt cît se poate de pronunțate: în fapt Eliot Rosewater trădează atitudinea unui *inocent deziluzionat* care refuză în bloc valorile umanității (artele, știința, tehnica) pentru că a suferit o serie de dezamăgiri în relația sa cu lumea. În schimb, la fel de intens își manifestă și simpatiile: pentru literatura științifico-fantastică și scriitorii ei, pentru îndeletnicirea de pompier voluntar, pentru existențele obscure, umile, elementare (ca și personajele lui Thomas Wolfe, Eliot are un adevărat cult pentru lucrătorii Americii cu ale căror însemne vestimentare își umple garderobul).

Aceste simpatii depășesc adesea cadrul îngust al unor manifestări ocazionale, constituind coordonatele *filozofiei sale sociale, utopice*, excesiv de originală în unele aspecte (și ca atare putînd fi socotită ca o probă clinică a smintelii lui). Dominantă este *utopia pompieristică*, explicabilă autobiografic și prin experiența dramatică pe care eroul a trăit-o în anii războiului (cînd a ordonat din greșeală masacrul unei formațiuni de pompieri aflate în exercițiul funcțiunii). Ea se traduce nu doar prin preocuparea obsesivă a protagonistului față de aspectele acestei îndeletniciri, ci și prin ridicarea ei la rangul de filozofie salvatoare a societății și a lumii contemporane: eroul visează o revoluție socială condusă de pompieri, face elogiul confreriei pompierilor, cei chemați să salveze universul de la fuziunea lui aneantizatoare cu oxigenul, înzestrează orașul Rosewater cu cel mai sonor dispozitiv de alarmă din emisfera nordică, mijloc de protecție — înțelegem — împotriva tuturor catastrofelor ce amenință societatea americană. Semnificativ, în momentul crizei sale delirante din finalul romanului, eroul are impresia că întreg orașul Indianapolis este cuprins de o furtună devastatoare de foc, asemeni celei de la Dresda, ce are semnificație escatologică. Această viziune îi descoperă eroului idealismul utopic al filozofiei sale pompieristice, imposibilitatea combaterii unor calamități universale (sociale sau economice) așa cum ai combate un banal incendiu.

În egală măsură se va convinge protagonistul romanului de limitele și chiar de riscurile celeilalte utopii a sale, *utopia filantropică*. Acțiunile umanitare ale lui Eliot în ținutul Rosewater sînt efemere și de importanță minoră (raportate la scara întregii națiuni), chiar dacă efectele lor imediate sînt binefăcătoare. Plecarea sa va declanșa o criză de proporții catastrofice între clienții Fundației Rosewater, încurajați de Eliot să se sprijine pe asemenea soluții oculte de rezolvare a problemelor proprii (cum indică și

titlul romanului, Eliot joacă rolul unui substitut al divinității). Distanța între acțiunile sale și cele ale lui Fred Rosewater (care încheie asigurări „filantropice” pe numele capilor de familie nevoiașе, împingându-i implicit la sinucidere pentru a înlesni accesul familiei lor la banii de asigurare) nu este prea mare: dovadă, referirea dublă, ironică, a titlului la cariera ambilor eroi.

Totuși, filantropismul lui Eliot are la bază o concepție socială mai matură, care conferă gesturilor sale o semnificație mai adâncă decît, spre exemplu, revolta idealistă, adolescentină prin care trec alți plutocrați ai lui Vonnegut în tinerețe (Stewart Buntline, bunăoară). Chiar dacă misionarismul său este dinainte sortit eșecului (fiind compromis atît de structura socială, cît și de slăbiciunile omenești ale personajului), el are în cele din urmă o valoare exemplară, atrăgînd atenția asupra vastelor posibilități de acțiune socială neutilizate. Printr-o spectaculoasă răsturnare în final, aparenta „nebungie” a protagonistului devine singura atitudine realistă, generoasă, pe fundalul alienant al existenței americane contemporane. Eliot Rosewater ajunge eroul ei exponențial: deopotrivă țap ispășitor și bufon, vizionar utopic și demitizator, spirit contemplativ și agent al unei răsturnări potențiale, innoitoare în plan moral și social.

Dar și în plan literar. Căci tot un personaj cu numele de Rosewater exprimă cu candoare în *Abatorul nr. 5* conștiința reînnoirii necesare a romanului contemporan: „El spuse că tot ceea ce era necesar să se cunoască despre viață fusese cuprins în *Frății Karamazov* de Feodor Dostoevski. Dar astăzi acest lucru nu mai e suficient.”

Romanul lui Kurt Vonnegut este o tentativă meritorie de a ilustra în forme adecvate această conștiință a unui nou timp social și literar.

MARCEL POP-CORNIȘ

„Al doilea război mondial se isprăvisе — și iată-mă în toiul amiezii, traversînd agale Times Square cu decorația Inima Singerie animată de piept.”

— ELIOT ROSEWATER
Președintele Fundației Rosewater

1

UN MORMAN DE BANI este protagonistul acestei istorisiri despre oameni, întocmai cum o puțină de miere ar putea pe drept cuvînt să fie personajul principal într-o istorisire despre albine.

Suma de 87.472.033 dolari și 61 cenți la 1 iunie 1964, ca să ne alegem o zi de referință. Era tocmai ziua în care ea ademeni privirea urdu-roasă a unui avocat el venal pe nume Norman Mushari. Venitul anual pe care-l aducea aceea ispititoare sumă era de 3.500.000 dolari, adică de aproape 10.000 de dolari pe zi, socotind și duminicile.

Suma fusese așezată la temelia unei fundații filantropice și culturale prin 1947, cînd Norman Mushari avea doar șase ani. Pînă atunci fusese socotită a paisprezecea avere din America în ordinea mărimii, averea Rosewater. Ea fusese donată într-o fundație tocmai pentru ca percepții de taxe și alți răpitori ce nu purtau numele de Rosewater să n-o poată înșfăca. Iar acea capo-

doperă a tertipurilor juridice care era carta Fundației Rosewater stipula efectiv ca președenția fundației să fie moștenită în același chip ca și coroana Angliei. Ea urma adică să fie etern transmisă celui mai apropiat și mai vîrstnic descendent al ctitorului fundației, senatorul Lister Ames Rosewater din statul Indiana.

Rudele președintelui urmau să devină administratori ai fundației la împlinirea vîrstei de douăzeci și unu de ani. Toți membrii consiliului erau aleși pe viață, afară de cazul cînd erau declarați oficial nebuni. Ei erau liberi să se despăgubească pentru serviciile făcute cu cele mai extravagante sume, dar numai din veniturile fundației.

* R *

Așa cum cereau legile, carta interzicea moștenitorilor senatorului să se amestece în administrarea capitalului de care dispunea fundația. Supravegherea capitalului fusese încredințată unei corporații născute odată cu fundația. Aceasta fu botezată, fără scrupule inutile, Corporația Rosewater. Ca atîtea alte corporații, era și ea închinată chibzuinței și profitului, bilanțurilor economice. Funcționarii ei primeau lefuri foarte mari. Drept care erau iscusiți, fericiți și întreprinzători. Principala lor sarcină era să stoarcă untul din stocurile și obligațiunile altor corporații. Ca activitate colaterală, corporația se ocupa de administrarea unei fabrici de ferăstraie, a unei popicării, a unui motel, a unei fabrici de bere, a cîtorva ferme întinse în ținutul Rosewater și

a mai multor mine din nordul statului Kentucky.

Corporația Rosewater ocupa două nivele ale imobilului cu numărul 500 de pe Fifth Avenue, New York, și menținea cîteva mici birouri la sucursalele din Londra, Tokio, Buenos Aires și în ținutul Rosewater. Nici un membru al Fundației Rosewater n-avea dreptul să dea dispoziții corporației ce să facă cu capitalul. Dar nici corporația n-avea vreo putere asupra felului în care folosea fundația imensele profituri stoarse de ea.

* R *

Toate acestea ajunseră la cunoștința junelui Norman Mushari cînd, absolvind Facultatea de drept Cornell ca șef de promoție, plecă să lucreze în cadrul firmei de avocați din Washington care crease atît fundația, cît și corporația, firma McAllister, Robjent, Reed și McGee. Norman era de origine libaneză, fiul unui negustor de covoare din Brooklyn. Avea cam un metru șaizeci înălțime și un dos enorm, care se făcea ușor remarcant.

Era cel mai tînăr, cel mai scund și cu siguranță cel mai puțin anglo-saxon dintre toți angajații firmei. Fusese pus să lucreze în subordinea celui mai senil dintre asociați, Thurmond McAllister, un bătrînel zaharisit de șaizeci și șase de ani. N-ar fi ajuns niciodată să fie angajat dacă ceilalți asociați n-ar fi simțit că operațiilor lui McAllister nu le-ar strica încă un strop de necinste.

Nimeni nu catadicsea să ia prînzul cu Mushari. El înfuleca singur prin bufete ieftine și urzea răsturnarea violentă a fundației Rosewater. Nu

cunoștea personal nici un Rosewater. Interesul său era stîrnit de faptul că averea Rosewater era cel mai impresionant pachet individual de bani reprezentat de McAllister, Robjent, Reed și McGee. Își aminti ce-i spusese odată profesorul său preferat, Leonard Leech despre căpătuire în cariera juridică. Zicea Leech că, întocmai cum un bun pilot trebuie să caute mereu locuri de aterizare, un avocat trebuie să pîndească acele situații în care mari sume de bani sînt pe cale să treacă dintr-o mîină într-alta.

— În fiecare tranzacție importantă, îi spusese Leech, intervine un moment miraculos cînd cineva tocmai a lăsat din mîină o comoară, iar cel ce urmează s-o primească încă n-a primit-o. Un avocat iscusit va face acel moment să-i aparțină, punînd stăpînire pe comoară preț de o frîntură de secundă, reținînd o mică parte din ea și transmițînd restul mai departe. Dacă omul ce urmează s-o primească nu-i deprins cu averea, dacă-l chinuie un complex de inferioritate și vagi sentimente de vinovăție, cum se întîmplă în majoritatea cazurilor, avocatul va putea lua chiar și jumătate din maldăr, și încă va auzi mulțumirile precipitate ale proprietarului.

Cu cît Mushari scotocea mai mult prin dosarele confidențiale referitoare la Fundația Rosewater, cu atît devenea mai captivat. Deosebit de pasionant pentru el era mai ales acel paragraf din cartă care prevedea expulzarea neîntîrziată a oricărui membru al consiliului de administrație declarat nebun. Or, devenise un subiect obișnuit de flecăreală prin birouri faptul că tocmai primul președinte al fundației, Eliot Rosewater, fiul se-

natorului, era bun de balamuc. Această caracterizare era făcută mai multă în glumă, dar cum bine știa Mushari, ar fi fost cu neputință să se explice unei instanțe de tribunal ce vrea să însemne o glumă. Eliot era botezat de colegii de birou ai lui Mushari, după împrejurări, „Scrîntitul“, „Sfîntul“, „Bate-cîmpii“, „Ion Botezătorul“ și așa mai departe.

„Trebuie neapărat“, rînji Mushari către sine, „să aducem acest specimen rar în fața judecătorului.“

Din relatările auzite, următorul pretendent la președenția fundației, un văr din Rhode Island, era inferior în toate privințele. Cînd avea să sosească momentul acela miraculos, Mushari avea să-l reprezinte în fața legii.

Mushari, neavînd ureche muzicală, nu știa că și el avea o poreclă prin birou. Ea era mascată într-o melodie pe care întotdeauna o fluiera careva la intrarea sau ieșirea lui din birou. Melodia se numea „Sfîr, trece nevăstuica.“

* R *

Eliot Rosewater devenise președinte al fundației în 1947. Cînd Mushari începu investigațiile asupra lui, șaptesprezece ani mai tîrziu, Eliot avea patruzeci și șase de ani. Mushari, care se închipuia în postura unui mic dar brav David pe cale să-l răpună pe Goliat, avea jumătate vîrsta lui. Și se părea că Dumnezeu însuși vroia ca micuțul David să izbîndească, căci unul după altul documentele confidențiale confirmau faptul că Eliot era scrîntit de-a binelea.

Într-un dosar zăvorât în beciul firmei se păstra, bunăoară, un plic cu trei sigilii ce trebuia să fie transmis intact celui ce avea să preia fundația după moartea lui Eliot.

În plic se afla o scrisoare a lui Eliot, care glăsuia cam așa :

Dragă vere, sau oricine vei fi —

Felicitări pentru soarta-ți minunată. Bucură-te de ea. Dar ți-ar putea fi de folos să știi ce administratori și custozi a avut pînă acum averea-ți incredibilă.

Ca atîtea mari averi americane, mormanul de bani Rosewater a fost agonisit la început de un fermier cu frica lui Dumnezeu, încuiat și lipsit de umor, preschimbât în speculant și mituitor în timpul și după Războiul Civil. Țărănușul se numea Noah Rosewater, străbunicul meu, născut în ținutul Rosewater, statul Indiana.

Noah și fratele său George moșteniseră de la tatăl lor, pionier al vestului, șase sute de acri de pămînt arabil, un pămînt întunecat la culoare și mănos ca un tort de ciocolată, și-o mică întreprindere de ferăstraie în pragul falimentului. Apoi veni războiul. George strînse o companie de pușcași și plecă în fruntea ei.

Noah tocmai pe prostul satului să lupte în locu-i și transformă întreprinderea de ferăstraie într-una de săbii și baionete, iar ferma într-o crescătorie de porci. Abraham Lincoln declarase că nici un preț nu era

prea mare pentru restaurarea uniunii naționale, așa că Noah ridică prețurile produselor sale în proporție directă cu tragedia țării. Și mai făcu această descoperire : reclamațiile guvernului față de prețurile și calitatea mărfurilor sale se evaporau la plata unor șperțuri întristător de mici.

Noah o luă pe Cleota Herrick, cea mai slută femeie din Indiana, doar pentru c-avea patru sute de mii de dolari. Cu banii ei extinse fabrica și mai cumpără niște loturi de fermă, toate în ținutul Rosewater. Ajunse curînd cel mai mare crescător de porci din nord. Și ca să nu cadă victima exportatorilor de carne, cumpără acțiuni ce-i dădeau dreptul de control asupra unui abator din Indianapolis. Pentru a nu cădea victimă furnizorilor de oțel, cumpără acțiuni ce-i dădeau drept de control asupra unei companii producătoare de oțel din Pittsburgh. Pentru a nu fi escrocat de furnizorii de cărbune, cumpără acțiuni importante în mai multe mine. Pentru a nu fi escrocat de cămătari, înființă propria lui bancă.

Și teama sa paranoică de a nu fi escrocat îl sili tot mai mult să facă negoț cu hîrtii de valoare, cu stocuri de efecte și obligațiuni, uitînd de săbii și porci. Mici experimente cu hîrtii de valoare neînsemnate îl convinseră că asemenea hîrtii puteau să fie vîndute fără nici un efort. Și în vreme ce mai mituia persoane din guvern ca să-i încredințeze bonuri de tezaur și alte resurse na-

ționale, Noah se apucă cu un entuziasm nou de negoț cu stocuri fără acoperire.

Cînd Statele Unite ale Americii, prezumtivă țară utopică a tuturor, nici nu împlinise încă un veac de existență, Noah Rosewater și alții asemeni lui reușiseră să demonstreze nerozia, cel puțin într-o privință, a Părinților Întemeietori : acei străbuni atît de tineri nu prevăzuseră prin lege în Utopia lor limitarea averii fiecărui cetățean. Această neglijență se datora respectului lor servil față de cei ce iubeau lucrurile scumpe, precum și sentimentului că țara era atît de uriașă și de bogată, iar populația atît de rară și de întreprinzătoare, încît nici un tâlhar, oricît de iute de mînă, n-ar fi putut deranja decît în mică măsură pe ceilalți.

Noah și alții de teapa lui intuiseră însă faptul că acest continent este mărginit și că anumiți dregători venali, mai cu seamă legislatorii, puteau fi convinși să arunce cîte o ciozvirtă din el în sus, în așa fel încît aceasta să poposească în poala lui Noah și a celor asemeni lui.

Așa a ajuns o mînă de cetățeni hrăpăreți să stăpînească tot ce se putea în America. Așa a luat ființă stupidul, crudul, absurdul și cu desăvîrșire inutilul sistem american de clase. Cetățenii onești, sîrguincioși și pașnici ajunseră să fie acuzați că sug sîngele poporului atunci cînd îndrăzneau să ceară o leafă cu care să-și poată duce zilele. Iar ei constatară cu stupefație că alții începuseră să fie răsplătiți cu laude pentru a fi născocit noi

metode de stoarcere a unor sume enorme prin crime pentru care nu existau legi. Și astfel visul american s-a întors cu burta-n sus, s-a înverzit la față, sălînd la suprafața murdară a cupidității nelimitate, s-a umflat de gaze și a pocnit în soarele amiezii.

E pluribus unum e firește un motto ironic pe moneda acestei Utopii dezumflate, căci fiecare american ce se lăfaie în belșug prezintă toată bogăția, privilegiile și plăcerile refuzate celor mulți. Un motto și mai instructiv, din perspectiva istoriei făurite de un Noah Rosewater, ar fi : *Înșfacă mult prea multul, ori mulțumește-te cu nimic.*

Iar Noah îl zămisli pe Samuel, care se însură cu Geraldine Ames Rockefeller. Samuel prinse și mai mult decît părintele lui gustul pentru politică, slujind fără ostentare partidul republican ca făcător de regi, învîțîndu-l să desemneze candidați versați în a face piruete, a perora într-o babiloniană curgătoare și a ordona poliției să tragă în mulțime ori de cîte ori vreun sărăntoc cu-teza să insinueze că el și Rosewater ar fi egali în fața legii.

Și Samuel își tocmi gazete și de asemenea predicatori. Le încredință următoarea lecție simplă de predicat, iar ei o slujiră cît se poate mai bine : *Oricine-și va fi închipuit că Statele Unite ale Americii trebuiau să fie un loc al utopiei este un smintit încăpățînat, afurisit și leny.* Samuel tuna că nici un muncitor american nu merita mai mult de optzeci de cenți leafă pe zi. Și tot el se

bucura de orice prilej i se iveau de-a cheltui o sută de mii de dolari ori chiar mai mult pentru tabloul vreunui italian mort de trei secole. Și încununa această insultă adusă nevoiașilor donând picturile muzeelor pentru elevarea spirituală a celor mulți. Dar muzeele erau închise duminicile.

Iar Samuel îl zămisli pe Lister Ames Rosewater care se însură cu Eunice Eliot Morgan. Un lucru se cuvine menționat în legătură cu Lister și Eunice: spre deosebire de Noah și Cleota, ori Samuel și Geraldine, ei știau să și râdă. Și ca o stranie notă la subsolul istoriei, Eunice mai deveni și campioana Statelor Unite la șah pe anul 1927, iar apoi pe anul 1933.

Eunice este și autoarea unui roman istoric despre o gladioatoare, *Ramba din Macedonia*, devenit best-seller în 1936. Eunice muri în 1937 într-un accident nautic în Cotuit, Massachusetts. Era o femeie înțeleaptă, amuzantă, sincer preocupată de condiția săracilor. A fost mama mea.

Soțul ei, Lister, nu s-a ocupat niciodată de afaceri. Din momentul nașterii mele pînă în clipa cînd scriu aceste rînduri, a încredințat administrarea bunurilor sale avocaților și băncilor. Și-a petrecut aproape întreaga viață adultă în Congresul Statelor Unite, predicînd o nouă morală, mai întîi în Camera Reprezentanților, ca deputat al districtului în inima căruia se află tinutul Rosewater, apoi ca senator de Indiana. Dar afirmația că el este, ori că a fost vreodată,

un reprezentant tipic al statului Indiana este pură legendă politică. Iar Lister l-a zămislit pe Eliot.

Lister a stat să se gîndească la efectele și implicațiile uriașei sale averi moștenite cam tot atîta cît se gîdesc majoritatea oamenilor la degetul mare de la piciorul stîng. Avea să nu l-a amuzat, nu l-a neliniștit și nu l-a ispitit niciodată. Donarea ei în proporție de nouăzeci și cinci la sută fundației pe care o conduce acum nu i-a pricinuit nici cea mai mică tresărire.

Iar Eliot s-a însurat cu Sylvia DuVrais Zetterling, o pariziancă frumoasă care a ajuns curînd să-l urască. Mama ei era patroană a pietoriilor, tatăl ei cel mai mare violoncelist în viață. Bunicii ei dinspre mamă fuseseră un Rothschild și un DuPont.

Și Eliot ajunse un bețivan, un visător utopic, un sfînt de mucava, un neghiob fără rost în viață.

Și el nu zămisli pe nimeni.

Bon voyage, scumpe văr, ori cine vîi mai fi. Fii generos. Fii bun. Poți fără riscuri să ignori artele și științele. Ele n-au ajutat niciodată pe nimeni. Dar fii un amic sincer și atent al celor nevoiași.

Scrisoarea era semnată,

Răposatul Eliot Rosewater.

Cu inima bătîndu-i ca un dispozitiv de alarmă anti-furt, Norman Mushari închirie o cutie în-

căpătoare de safe și depozită scrisoarea în ea. Această primă piesă substanțială de probatoriu nu avea să aștepte acolo singură vreme îndelungată.

Mushari se întoarse în odăița lui, cugetînd la faptul că Sylvia era pe cale de a divorța de Eliot, cu bătrînul McAllister reprezentîndu-l pe pîrît. Ea locuia acum la Paris, și Mushari îi scrisese cîteva rînduri, explicîndu-i că în procesele de divorț amicale și civilizate se obișnuia ca părțile să-și restituie reciproc scrisorile. O ruga deci să-i expedieze toate scrisorile lui Eliot pe care le va fi păstrat.

Primi cincizeci și trei de asemenea scrisori cu poșta următoare.

2

ELIOT ROSEWATER se născuse la Washington în anul 1918. Precum tatăl său, care doar pretindea că reprezintă statul Indiana, Eliot crescuse, învățase și se distrase pe coasta răsăriteană a Americii și în Europa. Familia făcea o scurtă vizită la așa-zisa „casă natală” în fiecare an, doar atît cît să reînvie legenda că era într-adevăr casa lor.

Eliot nu se remarcă prin nimic în anii studenției la Loomis și la Harvard. Ajunse un navigator încercat în timpul verilor petrecute în Cotuit, lîngă Capul Cod, și un schior de valoare medie în vacanțele de iarnă petrecute în Elveția.

Părăsi Facultatea de drept de la Harvard la 8 decembrie 1941, înrolîndu-se ca voluntar în infanteria Statelor Unite. Se distinse în numeroase lupte. Urcă la gradul de căpitan, deveni comandant de companie. Aproape de sfîrșitul războiului din Europa, Eliot suferi o criză diagnosticată ca extenuare de luptă. A fost internat într-un spital parizian, unde i-a făcut curte și a cucerit-o pe Sylvia.

După război, Eliot se reîntoarce la Harvard împreună cu seducătoarea lui soție și-și luase diploma în științe juridice. Continuă studiile specializându-se în drept internațional și visînd să ajungă pe lîngă Națiunile Unite. Își depuse doctoratul în domeniul respectiv și simultan i se încredință președenția fundației nou înființate. Îndatoririle sale, potrivit cartei, erau pe cît de limitate, ori dimpotrivă de formidabile, dorea el.

Eliot hotărî să ia fundația în mod serios. Cumpără o casă în New York, cu fîntină arteziană în foaier. Adăugă două automobile — un Bentley și un Jaguar — în garajul casei. Închirie o anfiladă de birouri în edificiul Empire State și puse să fie zugrăvite în culoarea lămliei, în portocaliu calcinat și alb sidefiu. Le declară cartierul genial al tuturor lucrurilor grandioase, generoase și științifice pe care nădăjduia să le săvîrșească.

Era un băutor vajnic, dar nimeni nu-și făcea griji în această privință. Nici o cantitate de băutură nu părea să-i vină de hac.

* R *

Din 1947 pînă prin 1953, Fundația Rosewater cheltui paisprezece milioane de dolari. Operele de binefacere ale lui Eliot acoperiseră întreg spectrul filantropic, de la clinica de obstetrică din Detroit la cumpărarea unui El Greco pentru orașul Tampa din Florida. Dolarii Rosewater combăteau cancerul și bolile mintale, prejudecățile rasiale și brutalitatea poliției, precum și alte neînumărate asemenea calamități, încurajau profe-

sorii de colegiu să caute adevărul, cumpărau frumosul la orice preț.

În mod ironic, unul din studiile finanțate de Eliot se ocupa de alcoolismul din San Diego. Cînd i s-a înaintat darea de seamă, era prea beat ca s-o citească. Sylvia trebui să vină după el la birou și să-l escorteze acasă. Mai multe zeci de oameni o văzură opintindu-se să-l conducă pînă la taxiul oprit la marginea trotuarului. Iar Eliot le recită un cuplet a cărui elaborare îi luase o dimineată întreagă :

„Multe, multe lucruri bune-am cumpărat !

Multe, multe lucruri rele-am înfruntat !“

* R *

Eliot rămase treaz și spăsit vreme de două zile, după care dispăru o săptămînă încheiată. Printre altele dădu buzna în sala unui motel din Milford, Pennsylvania, unde se ținea colocviul scriitorilor de literatură științifico-fantastică. Norman Mushari află de acest episod din raportul unui detectiv particular, păstrat în dosarele firmei McAllister, Robjent, Reed și McGee. Bătrînul McAllister tocmise detectivul ca să reconstituie escapadele lui Eliot și să afle dacă acesta săvîrșise fapte care mai tîrziu ar fi putut compromite din punct de vedere juridic fundația.

Raportul reproducea discursul lui Eliot către susnumiții scriitori, cuvînt cu cuvînt. Consfătuirea, inclusiv interpelările turmentate ale lui Eliot, fuseseră înregistrate pe bandă de magnetofon.

„Vă iubesc, afurisiților“, declarase Eliot la Milford. „Sînteți singurii pe care-i mai citesc. Sînteți

singurii care catadicsiți să vorbiți despre schimbările *cu adevărat* teribile ce se petrec în jurul nostru, singurii destul de zănatoci ca să știți că viața-i o călătorie spațială, și nicidecum una scurtă ci una care-o să dureze miliarde de ani. Sînteți singurii care aveți destul curaj ca să vă pese *cu adevărat* de viitor, ca să luați seama la ce ne fac mașinile, ori războaiele, ori orașele, sau ce ne fac marile și simplele idei, teribilele neînțelegeri, erori, accidente și catastrofe. Sînteți singurii destul de smintiți ca să agonizați din pricina timpului și a distanțelor fără limite, a misterele nepieritoare, a faptului că tocmai în această clipă hotărîm dacă, de fapt, călătoria noastră spațială din următorul miliard de ani ne va purta spre paradis sau infern.“

* R *

Eliot recunoscă mai departe că scriitorii de anticipație nu puteau scrie pentru spiritele doctorale, dar declară că asta nu conta. Spuse că ei rămîneau totuși poeți, căci erau mult mai sensibili la schimbările importante decît alții ce scriau bine: „Dracu să-i ia pe fanfaronii ăia cu talent ce scriu leșinat despre-o fărîmiță din viața unui singur ins, cînd adevăratele probleme sînt gala-xiile, eonii, trilioanele de suflete încă nenăscute.“

* R *

„Tare-aș fi vrut să fie Kilgore Trout aici“, spusese Eliot, „ca să-i pot strînge mîna și să-i declar că e cel mai mare scriitor în viață. Tocmai am

auzit că n-a putut veni de frică că-și pierde slujba! Și ce fel de slujbă-i dă societatea celui mai mare profet al ei?“

Eliot se înecă aici și cîteva secunde nu fu în stare să rostească numele odioasei slujbe.

„L-au făcut responsabil de stoc într-un centru de recondiționare a cupoanelor comerciale din Hyannis!“

Era adevărat. Trout, autor a optzeci și șapte de cărți broșate, era un om foarte sărac și cu desăvîrșire necunoscut dincolo de amatorii de literatură de anticipație. Avea șazece și șase de ani la vremea cînd Eliot vorbea cu atîta căldură despre el.

„Peste o mie de ani“, prevesti Eliot din aburii beției, „numele generalilor și președinților noștri fi-vor de mult uitate, și singurul erou al vremilor noastre ce va stăruia în memorie va fi autorul lui AΦxANUΦ.“

Acesta era titlul unei cărți a lui Trout, titlu care, examinat mai atent, se dovedea a fi celebra întrebare a lui Hamlet.

* R *

Mushari plecă să caute conștiincios un exemplar al cărții pentru dosarul Eliot. Dar nici un librar respectabil nu auzise vreodată de Trout. Mushari făcu o ultimă încercare la standul unui traficant de maculatură. Acolo, printre cele mai deocheate specimene ale literaturii pornografice, descoperi exemplarele zdrențuite ale tuturor cărților lui Trout. AΦxANUΦ, avînd prețul original de douăzeci și cinci de cenți, îl costă acum

cinci dolari, adică tot atît cît *Kama Sutra* lui *Vitsayana*.

Mushari răsfoi *Kama Sutra*, mult timp cenzuratul manual al artei şi tehnicii amorului oriental, şi citi la întîmplare :

„Dacă bărbatul pregăteşte un fel de pomadă din sucurile fructelor *cassia fistula* şi *eugenia jambolina*, amestecate cu pulberea plantelor *soma*, *veronia anthelminica*, *eclipta prostata*, *lohopa-juibirka*, aplicînd apoi aceeaşi alifie femeii cu care urmează să se împreuneze, el va înceta instantaneu să o mai iubească.“

Mushari nu găsi deloc amuzant paragraful. El nu găsea nimic amuzant niciodată, atît de absorbit era de spiritul cu desăvîrşire lipsit de umor al legii.

Şi era destul de lipsit de imaginaţie ca să-şi închipuie acum că operele lui Trout erau cărţi deocheate, din moment ce se vindeau la asemenea preţuri pipărate, unor asemenea indivizi bizari şi într-un asemenea cotlon! Nu pricepu cîtuşi de puţin că ceea ce-l apropia pe Trout de pornografie nu era erotomania, ci fanteziile la fel de utopice ale unei lumi mai ospitaliere.

* R *

Aşa că Mushari se simţi păcălit în vreme ce înainta cu greu prin proza înzorzonată, tînjind după pornografie dar oferindu-i-se în schimb date

despre automatizare. Formula preferată a lui Trout era să descrie o societate cu desăvîrşire hidoasă, nu prea diferită de a sa, iar apoi, spre sfîrşit, să sugereze modalităţi de ameliorare. În *АФхАНУФ* el îşi închipuia o Americă în care aproape toată munca era executată de maşini, şi singurii inşi care puteau obţine o slujbă aveau trei sau patru doctorate. Ţara era confruntată şi cu o serioasă problemă a suprapopulaţiei.

Toate bolile grave fuseseră învinse. Astfel că moartea devenise voluntară, iar guvernul, pentru a încuraja amatorii de moarte, ridicase la fiecare intersecţie importantă un Salon al sinuciderii virtuoză, cu acoperişul sîngeriu, vecin cu acoperişul portocaliu al localului Howard Johnson. În salon te întîmpinau gazde nurlui, canapele Barca şi Muzak, precum şi o selecţie de paisprezece moduri diferite de sinucidere nedureroasă. Saloanele sinucigaşilor erau localuri forfotitoare, pentru că mulţi oameni se simţeau stingheri şi de prisos, şi pentru că sinuciderea era considerată un act patriotic şi altruist. Sinucigaşii mai obţineau şi o masă gratuită de adio în localul vecin.

Şi aşa mai departe. Trout avea o imaginaţie extraordinară.

Unul din personaje o întrebă pe o animatoare a salonului dacă el o să ajungă în paradis, iar ea îl asigură că da. El o întrebă dacă-l va vedea pe Dumnezeu, iar ea îi răspunde : „Fireşte, dragule“.

Iar el zice : „Nădăjduiesc din suflet să fie aşa. Vreau să-l întreb ceva ce n-am putut să aflu niciodată aici.“

„Ce anume?” se interesează ea, legîndu-l bine în chingi.

„La ce dracu se mai nasc oamenii?”

* R *

În Milford, Eliot le spusese scriitorilor c-ar fi dorit ca aceştia să acorde mai multă atenţie erosului, economiei politice şi stilului, dar că, pe de altă parte, presupunea că cei ce se ocupau de problemele cu adevărat majore n-aveau timp pentru asemenea lucruri.

Şi-i trecu prin minte că încă nu fusese scrisă nici o carte ştiinţifico-fantastică bună despre cheştiunea banilor.

„Gîndiţi-vă numai la căile întortocheate pe care circulă banii pe pămînt”, spusese atunci. „Nu-i nevoie să vă duceţi pe planeta Tralfamadore din Anti-Galaxia 508 G ca să găsiţi fiinţe bizare cu puteri neîncăpătoare. Priviţi puterea unui milionar de pe pămînt. Priviţi-mă pe mine! M-am născut gol-goluţ ca şi voi, dar Dumnezeu, camarazi şi concetăţeni, am acum sute de mii de dolari de cheltuit pe zi.”

Făcu o pauză ca să înceapă o demonstraţie impresionantă a puterilor sale magice, mîzgălînd cîte un cec de 200 de dolari pentru fiecare ins prezent în sală.

„Poftim miracol”, zise el. „Iar mîine duceţi-vă la bancă să vedeţi cum se împlineşte. E absurd şi nesănătos ca eu să pot face așa ceva, cînd banii sînt atît de importanţi!”

Îşi pierdu echilibrul cîteva clipe, şi-l recîştigă, apoi aproape adormi în picioare. Îşi redeschise ochii cu mare efort.

„Vă las vouă, camarazi şi concetăţeni, şi mai ales nemuritorului Kilgore Trout această misiune: cugetaţi la căile absurde pe care circulă banii în ziua de azi, iar apoi nascociţi căi mai bune.”

* R *

Eliot părăsi clătinîndu-se motelul din Milford şi făcu autostop pînă la Swarthmore, în Pennsylvania. Intră într-un băruleţ şi anunţă public că oricine se învrednicea să-i arate o insignă de pompier voluntar putea să bea gratuit cu el. Bău pînă ce căzu în melancolie, mărturisind că este obsedat de ideea unei planete populate, a cărei atmosferă tînjea să se combine violent cu aproape orice substanţă preţuită de locuitori. Se referea la planeta Pămînt şi la oxigenul său.

— Dacă stăm să ne gîndim, băieţi, asta ne uneşte mai mult ca orice altceva, afară poate de gravitaţie, vorbi el îngălat. Noi cei puţini, cei fericiţi şi puţini, o armie fraternală — unită în misiunea majoră de-a opri mîncarea, adăposturile, hainele şi fiinţele dragi de a fuziona cu oxigenul mistuitor. Cum vă spuneam, băieţi, am făcut odată parte dintr-o unitate de pompieri voluntari şi încă aş mai face parte de-ar fi un asemenea lucru uman, un asemenea lucru de omenie la New York.

Dar asta era pură scorneală. Cel mai aproape de visul de a deveni pompier voluntar fusese Eliot în copilărie, în timpul vizitelor sale anuale

în ținutul Rosewater, pe domeniul familial. Adu-latorii locali tăbăriseră pe micuțul Eliot, făcându-l mascota secției de pompieri voluntari din orașelul Rosewater. Dar el nu luptase niciodată împotriva focului.

— Cum vă spuneam, băieți, reluă el, dacă șlepurile ălea inamice ar da peste noi într-o bună zi și nu va fi cine să le stea împotriva, toți escrocii ăia demagogi care umflă slujbele grase în țara asta făcând sluj or să roiască să-i întâmpine pe cuceritori cu brațele deschise, și-or să se ofere să facă orice li se va cere. Dar știți voi cine or să ia drumul pădurii, cu cuțite de vânătoare la cingătoare și carabine Springfield, cine or să continue bătaia și o sută de ani? Pompierii voluntari, iată cine!

Eliot fu închis la Swarthmore pentru beție și tulburarea ordinii publice. Când se trezi a doua zi dimineața, poliția o chemă la telefon pe soția lui. Eliot îi ceru iertare, și o tuli acasă.

* R *

Dar o luă din nou razna peste o lună, chefuind cu pompierii din Clover Lick, Virginia de Vest, într-una din seri, și cu cei din New Egypt, statul New Jersey, în următoarea. În timpul acelei escapade schimbă un costum de patru sute de dolari pe o vechitură din 1939, o tunică albastră cu dungi albe, cu două rânduri de nasturi, umeri proeminenți ca Gibraltarul și reverele precum arpile arhanghelului Gabriel, și o pereche de pantaloni șifonați pe veci.

— Nu ești în toate mințile, zise pompierul din New Egypt.

— Nu vreau s-arăt ca mine, îi explică Eliot. Vreau să s-arăt ca dumneata. Voi sînteți sarea pămîntului. Voi sînteți ce are America mai neprețuit, oamenii cu uniforme ca astea. Voi sînteți sufletul Infanteriei americane.

Și în cele din urmă Eliot își schimbă toată garderoba, în afara fracului, a smokingului și a unui costum gri de sport. Garderobul său lat de cinci metri devenise un muzeu deprimant de haine de protecție, salopete, costume cu preț redus, tunici militare, jachete Eisenhower, flanele și așa mai departe. Sylvia vru să le ardă, dar Eliot îi spuse: „Mai bine arde-mi fracul, smokingul și costumul de sport“.

* R *

Sminteala lui Eliot era chiar și atunci bătaie la ochi, dar nu se găsisese nimeni care să-l zorească la tratament, ori să fie ispitit de profitul ce l-ar putea scoate din dovedirea smintelii lui. Micuțul Norman Mushari care avea doar doisprezece ani în acele zile tulburi, mai asambla aeroplanе din plastic și-și pavoaza pereții odăii cu fotografii ale senatorului Joe McCarthy și ale lui Roy Cohn. Eliot Rosewater nici nu exista în închipuirea lui.

Sylvia, crescută printre excentrici bogați și seducători, era prea europeană și politicoasă ca să-l interneze într-un ospiciu. Iar senatorul era angajat în lupta politică a vieții lui, regroupînd forțele republicane ale reacțiunii ce fuseseră spulbe-

rate de alegerea lui Dwight David Eisenhower ca președinte. Cînd i se relată modul de viață bizar al fiului său, senatorul refuză să-și facă griji, pe motiv că băiatul e bine crescut: „Are vîna, are forță“, zicea senatorul. „Acum experimentează. O să-i vină mintea la cap cînd va fi cazul. Familia asta n-a produs și nici nu va produce vreodată un alcoolic ori un smintit cronic.“

Zicînd acestea, intră în Camera Senatului pentru a pronunța celebrul discurs asupra Veacului de aur al Romei, unde se spunea, printre altele :

Aș dori să vă vorbesc despre Împăratul Octavian, despre Caesar Augustus, cum avea să fie cunoscut. Acest mare umanitarist — și a fost un umanitarist în cel mai profund sens al cuvîntului — a preluat conducerea imperiului roman într-o epocă degenerată, izbitor de asemănătoare celei pe care o trăim noi. Erau la modă prostituția, divorțurile, alcoolismul, liberalismul, homosexualitatea, pornografia, avorturile, venalitatea, crimele, tulburările lucrătorilor, delincvența juvenilă, lașitatea, ateismul, jecmănirea, defăimarea și hoția. Roma era paradisul gangsterilor, perverșilor și lucrătorilor leneși, întocmai ca și America de azi. Precum astăzi în America, forțele legii și ordinii erau atacate direct de mulțimi, copiii erau nesupuși, nu arătau nici un respect părinților și țării, și nici o femeie cuvințioasă nu putea circula pe stradă în deplină siguranță, nici măcar în toiul zilei ! Iar potlogăria, negoțul necinstit, mituirea

străinilor erau în creștere pretutindeni. Și striviți sub călcîiul afaceriștilor din marile orașe erau fermierii onești, coloana vertebrală a armatei romane și a spiritualității romane.

Ce se putea face ? Ei bine, existau și pe atunci liberali slabi de înger ca și astăzi, iar ei ziceau ce spun întotdeauna liberalii după ce aduc țara într-o asemenea stare de neleguire și indiferență poliglota : „Niciodată n-a fost mai bine ! Priviți cîtă libertate ! Priviți cîtă egalitate ! Priviți cum a fost izgonită ipocrizia sexuală ! Măculiță ! Oamenii simțeau un nod în vîntre ori de cîte ori se gîndeau la viol ori la preacurvie. Iar acum pot să le practice pe amîndouă cu voioșie !“

Și ce spuneau conservatorii crînceni, morcănosi și ne iubitori de petrecere ale acelor zile preafericite ? Ei bine, nu prea mai erau mulți. Mureau batjocoriți în senectutea lor. Iar copiii le erau asmuțiți împotriva lor de către liberali, de către furnizorii luminii sintetice de lună și soare, de către exhibiționiștii politici ai lui totul-pentru-nimic, de către cei ce-i iubeau pe toți, inclusiv pe barbari, de către cei care-i iubeau pe barbari atît de mult încît vroiau să le deschidă toate porțile, pe soldați să-i silească să depună armele, iar pe barbari să-i lase să năvălească în cetate !

Așa arăta Roma în care se reîntoarce Caesar Augustus după ce-i biruise pe Antoniu și Cleopatra, orbiți de dragoste, în marea bă-

talie navală de la Actium. Și socot că nu trebuie să vă reconstituiți ce-a gândit atunci când a inspectat Roma pe care urma s-o guverneze. Să păstrăm deci un moment de reculegere și să gîndească fiecare ce va voi în legătură cu vremile confuze de azi.

Și urmă într-adevăr un moment de tăcere, de vreo treizeci de secunde, care unora li se păru o mie de ani.

Și ce metode a folosit Caesar Augustus pentru a restabili ordinea în această învîlmășeală? A făcut tocmai ceea ce nouă ni se spune mereu să nu facem, ceea ce ni se spune că nu va avea niciodată sorti de izbîndă: a prescris morala prin lege, și a constrîns la respectarea acelor legi de neconstrîns cu o forță polițienească crîncenă și încruntată. A considerat ilegală comportarea necuviincioasă a cetățeanului roman. Mă auziți? Ilegală! Iar romanii prinși că se purtau necuviincios erau sînzurați de degetul mare, aruncați în puțuri sau în gropile cu lei, ori trecuți prin alte experiențe care să le trezească gustul de a se comporta mai decent și mai vrednic. Și a reușit? Puteți pune rămășag pe ce vreți c-a reușit! Porcii au dipsărut în mod miraculos! Și cum numim această epocă ce a aplicat o opresiune astăzi de neconceput?

Nici mai mult nici mai puțin, prieteni și concetățeni, decît „Veacul de aur al Romei“.

* R *

Vreau eu să vă sugerez să urmă acest exemplu sîngeros? Bineînțeles că vreau. Căci n-a trecut o zi fără ca eu să nu fi spus-o într-un fel sau altul: „Haideți să-i silim pe americani să fie așa cum ar trebui să fie“. Oare sînt pentru aruncarea tulburătorilor politici în groapa cu lei? Ei bine, ca să le dau satisfacție celor ce exultă închipuindu-și că am trupul acoperit de solzi de brontozaur, am să răspund: „Da. Categorie. Chiar în după-masa asta, dacă se poate“. Dar ca să-i dezamăgesc pe criticii mei, am să adaug că nu vorbesc serios. Nu-mi procură nici o plăcere pedepsele crude și nefirești, nici vorbă. Dar mă fascinează faptul că o bîta și un morcov pot să-l pună pe măgar în mișcare și că această descoperire din veacul călătoriilor spațiale ar putea avea oarecari aplicații și în lumea ființelor umane.

Și așa mai departe. Senatorul mai spuse că morcovul și bîta fuseseră așezate la temelia sistemului competiției economice libere, așa cum fusese el conceput de Părinții Intemeietori, dar că diferiți binevoitori, ce și-au închipuit că oamenii nu trebuie să lupte niciodată pentru nimic, au mutilat logica sistemului pînă ce acesta a devenit de nerecunoscut.

În concluzie, zise el, văd două alternative în fața noastră. Putem prescrie morala prin lege, impunînd-o apoi cu severitate, ori ne

putem întoarce la un sistem real al competiției libere care să se întemeieze pe principiul lui înotă-de-nu-vrei-să-te-scufunzi, introdus de Caesar Augustus. Eu susțin cu hotărâre cea de a doua alternativă. Trebuie să fim severi, căci e nevoie să redevenim o națiune de vajnici înotători, cei slabi dispărând discret la fund. V-am vorbit despre un alt moment greu în istoria veche. În caz că ați uitat cum se numește, vă reamintesc : „Veacul de aur al Romei“, prieteni și conațteni, „Veacul de aur al Romei“.

Cît despre prieteni, care ar fi putut să-l ajute pe Eliot la ananghie, nu avea nici unul. Își îndepărtase amicii bogați spunîndu-le că toată averea și-o datorau norocului. Îi informă pe prietenii săi pictori că singurii care le luau lucrările în serios erau niște cretini bogați ce n-aveau nimic mai sănătos de făcut. Îi întrebă pe amicii săi savanți : „Cine are timp să citească rahatul plicticos pe care-l scrieți, ori s-audă bazaconiile plicticoase pe care le debitați ?“ Îi îndepărtă pe prietenii săi din domeniul științei mulțumindu-le în cuvinte extravagante pentru descoperiri științifice despre care tocmai citise prin ziare sau jurnale recente, și asigurîndu-i, cu o mină gravă, că viața devenea vertiginos tot mai bună mulțumită gîndirii științifice.

* R *

Apoi Eliot se supuse unui tratament psihanalitic. Jură să se lase de băut, redescoperi intere-

sul pentru înfățișarea lui, își exprimă deschis entuziasmul pentru arte și științe, recîștigă mulți prieteni.

Sylvia nu a fost niciodată mai fericită. Ca apoi, după un an de la începerea tratamentului, ea să primească cu surprindere un telefon din partea medicului analist. Acesta abandona cazul întrucît, în limbajul său precis de vienez, Eliot era incurabil.

— Dar l-ați vindecat !

— Dac-aș fi un șarlatan din Los Angeles, scumpă doamnă, v-aș da dreptate fără șovăire. Din păcate, însă, nu sînt vraci. Soțul dumneavoastră are nevroza cea mai aprig protejată din cîte-am încercat vreodată să tratez. Nu-mi pot imagina care este natura ei. Într-un an întreg de eforturi n-am reușit nici măcar să zîrii platoșa ei.

— Dar el se-ntoarce întotdeauna de la cabinetul dumneavoastră atît de bine dispus !

— Știți oare ce discutăm ?

— M-am gîndit că-i mai bine să nu-l întreb.

— Istorie americană ! Iată deci un om foarte bolnav, care printre altele îmi spune că și-a ucis mama și că are un tiran fioros drept tată. Și ce discută cînd îl invit să-și lase mîntea să rătăcească în voie ? Istoria americană !

Afirmația că Eliot își omorîse mult adorata mamă era în linii mari adevărată. Pe cînd avea 19 ani, o luase pe mama sa într-o plimbare cu iahtul prin portul Cotuit. Schimbă direcția pînzei. Verfaforul în rotire o aruncă pe mama sa peste bord. Eunice Morgan Rosewater se duse la fund ca un sac.

— Îl întreb despre ce visează, continuă doctorul, și el îmi răspunde: „Despre Samuel Gompers, Mark Tawin și Alexander Hamilton“. Îl întreb dacă tatăl lui îi apare vreodată în vise, iar el îmi răspunde: „Nu, în schimb îmi apare Thorsten Veblen“. Doamnă Rosewater, mă dau bătut. Renunț.

* R *

Pe Eliot doar îl amuză demisia medicului.

— E un tratament pe care nu-l înțelege, așa că refuză să-l considere tratament, comentă el bine dispus.

În seara aceea el și Sylvia se duseră la Opera Metropolitană ca să vadă premiera unei noi montări a *Aidei*. Fundația Rosewater plătise costumele. Eliot arăta seducător, zvelt în fracul său, cu fața largă, prietenoasă și îmbujorată, ochii albaștri emanând echilibru mintal.

Totul decurse perfect pînă la ultima scenă a operei, în care eroul și eroina sînt introduși într-o încăpere închisă ermetic ca să moară sufocați. În vreme ce perechea condamnată trăgea adînc aerul în piept, Eliot le strigă de sus: „O să rezistați mai mult dacă nu mai cîntați“. Eliot se ridică în picioare, se aplecă peste marginea lojii, și-i sfătui pe cîntăreți: „Poate că voi nu vă pricepeți la oxigen, eu însă mă pricep. Credeți-mă, e mai bine dacă nu cîntați“.

Chipul lui Eliot devenise alb și inexpresiv. Sylvia îl trăgea de mîneacă. El o privi ca prin ceață, apoi o lăsă să-l conducă afară fără nici o împotrivire, ca și cînd ar fi fost un balon umflat.

8

NORMAN MUSHARI mai află că Eliot dispăruse din nou în seara premierei, sărind din taxiul ce-l ducea acasă, la intersecția dintre Strada patruzeci și doi și Fifth Avenue.

Zece zile mai tîrziu, Sylvia primi următoarea scrisoare, scrisă pe hîrtia de corespondență a secției de pompieri voluntari din Elsinore, California. Numele locului îl îndrumase spre un nou făgaș al speculațiilor despre sine, în sensul că se considera în multe privințe un fel de Hamlet al lui Shakespeare.

Scumpă Ofelia —

Elsinore nu e chiar așa cum mă așteptam să-l găsesc, ori poate sînt mai mulți Elsinore, iar eu am poposit în cel care nu trebuia. Fotbaliștii de la gimnaziu își zic aici „Danezii neînfricați“. Prin orașele din jur sînt numiți „Danezii melancolici“. În ultimii trei ani au cîștigat doar un meci, au terminat de două ori la egalitate și au pierdut douăzeci și patru. Presupun că asta se

întîmplă cînd Hamlet joacă fundaş la linia de trei sferturi.

Ultimul lucru pe care mi l-ai spus înainte să sar din taxi a fost c-ar trebui poate să divorţăm. Nu-mi închipuiam că viaţa noastră a devenit atît de insuportabilă pentru tine. Îmi dau seama că pricep lucrurile foarte încet. Încă îmi vine greu să pricep că sînt un alcoolic, deşi chiar şi necunoscuţii înţeleg asta dintr-o privire.

Poate că mă amăgesc doar cînd îmi închipui că am lucruri comune cu Hamlet, că mi s-a încredinţat o misiune importantă şi că doar pe moment stau în dubiu cu privire la modul în care s-o îndeplinesc. Lui Hamlet i-a spus duhul tatălui său ce să facă, eu acţionez fără instrucţiuni. Dar de undeva ceva încearcă să-mi şoptească încotro s-o iau, ce să fac odată ajuns acolo şi de ce. Nu te speria, n-aud voci. Dar mă ispiteşte sentimentul că destinul meu este cît se poate de diferit de mascarada, asta absurdă care e existenţa noastră la New York. Şi rătăcesc.

Şi rătăcesc.

Tînărul Mushari rămase dezamăgit cînd citi că Eliot nu auzea voci misterioase. Dar scrisoarea se încheia cu dovezi certe de scrînteală. Eliot descria dotările pompierilor din Elsinore, ca şi cînd Sylvia ar fi fost avidă să cunoască asemenea detalii.

Ei îşi vopsesc pe aici maşinile în portocaliu cu dungi negre, ca nişte tigri. Cît se poate de frapant! Şi mai pun detergenţi în apă, încît apa trece direct prin perete ajungînd la foc. E o idee isteată, fireşte, de nu cumva atacă pompa şi furtunurile. Încă nu le-au folosit destul ca să poată constata acest lucru. I-am sfătuit să-i scrie fabricantului de pompe şi să-i relateze metodele lor, şi m-au asigurat că aşa vor face. Ei mă consideră un mare pompier voluntar, descins la ei din răsărit. Sînt oameni minunaţi. Nu-s ca răhăţei ai fanfaroni, ori ca maeştrii de dans ce vin să bată la uşa Fundaţiei Rosewater. Sînt ca americanii pe care i-am cunoscut în război.

Răbdare, Ofelia.

Cu dragoste,
Hamlet.

Eliot plecă din Elsinore la Vashti, în Texas, şi fu curînd arestat. Rătăcise pînă la remiza de pompieri din Vashti, plin de colb şi cu barba nerasă. Se băgă în vorbă cu nişte gură-cască despre felul cum guvernul ar fi trebuit să împartă avuţiile în mod egal, în loc ca unii să aibă mai mult decît pridideau să cheltuie, iar alţii nimic.

Divagă în continuare, făcînt declaraţii de felul :

— Ştiţi, cred că principalul scop al armatei, marinei şi infanteriei marine este să-i îmbrace pe americanii nevoiaşi în ٲoale curate, călcate şi nepetecite, aşa încît americanii cu stare să se poată uita la ei fără scîrbă.

Făcu aluzie și la revoluție, socotea că va izbucni probabil una în următorii douăzeci de ani și încă una cu sorti de izbândă, cu condiția să fie condusă de veteranii infanteriști și pompierii voluntari.

Fu azvîrlit în carceră ca persoană suspectă, îi dădură drumul după un schimb derutant de întrebări și răspunsuri. Îl făcură să promită că n-avea să se mai întoarcă niciodată în Vashti.

O săptămână mai târziu își făcu apariția la New Vienna, statul Iowa. Îi mai scrisese o scrisoare Sylviei pe hîrtia de corespondență a secției locale de pompieri. O numea pe Sylvia „cea mai răbdătoare femeie din lume”, și o anunța că lungă ei veghe se apropia de sfîrșit.

Știu acum, *scria el*, încotro am s-o iau. Mă îndrept într-acolo cu toată viteza! O să-ți telefonez cînd ajung. Poate c-o să rămîn acolo pentru totdeauna. Încă nu mi-e prea clar ce va trebui să fac odată ce-am să ajung acolo. Dar o să se limpezească și asta, sînt sigur. Simt că mi se ridică ceața de pe ochi!

Aprupo, le-am spus pompierilor de pe aici că pot încerca să pună detergenți în apă, dar că mai întîi să-i scrie fabricantului de pompe. Le-a plăcut ideea. Or s-o ridice în următoarea ședință. De șaisprezece ore n-am mai băut! Și nu-mi lipsește deloc otrava aceea! Noroc!

Cînd Sylvia primi scrisoarea, puse să se ataseze de îndată un aparat de înregistrat la tele-

fonul ei, încă o șansă neașteptată pentru Mushari. Sylvia făcuse asta pentru că era convinsă că Eliot se scrîntise irevocabil. Cînd avea să-i telefoneze, vroia să înregistreze orice indiciu al poziției și situației sale, ca să-l poată culege de acolo.

Sună telefonul:

— Ofelia?

— Ah, Eliot, Eliot — unde ești, dragule?

— În America, între copiii și nepoții rahitici ai pionierilor de odinioară.

— Dar unde anume? Unde anume?

— Pur și simplu oriunde — într-o cabină telefonică de aluminiu și sticlă, într-un mic și searbăd oriunde american, cu monezi de cinci, zece și cincisprezece cenți împrăștiate pe policioara murdară din fața mea. Există și un mesaj mîzgălit cu pastă pe poliță.

— Și ce zice?

„*Sheila Taylor te scoate din minți*”. Sînt convins că-i adevărat.

Se auzi un muget arrogant la capătul firului.

— Ai auzit! zise Eliot. Un autobuz al liniei Ogarul Cenușiu a behăit din trompetele sale romane în fața autogării, care e și magazin de dulciuri. Ia te uită! Un american ramolit răspunde la apel, iese clătînîndu-se în stradă. Și nu-i nimeni care să-i ureze drum bun, și nici el nu privește în lungul străzii ca să zărească vreun cunoscut. Duce cu el un pachetel învelit în hîrtie cafenie și legat cu sfoară. Merge undeva, fără îndoială, ca să moară. Se desparte acum de singurul oraș pe care l-a cunoscut vreodată, de singura viață ce i-a fost dată. Dar nu se gîndește

să-și ia rămas bun de la lumea sa. Singura sa grijă este să nu jignească matahala de șofer ce-l privește aprig din înălțimea tronului său de piele. Hop! Ce păcat! Bătrînul a reușit să se cațare viu și nevătămat în autobuz, dar acum nu-și găsește biletul. L-a găsit în fine, dar tîrziu, prea tîrziu. Șoferul turbează. Trîntește ușa, o pornește din loc cu un scrișnet aprig de fiare, claxonează vehement o bătrînică americană ce trece strada, face să zăngăne geamurile. Cîtă ură, cîtă ură.

— Eliot — e vreun rîu pe-acolo?

— Cabina mea telefonică e în valea largă a unui canal murdar ce se numește Ohio. Rîul e la vreo treizeci de mile mai la sud. Crape grași ca niște submarine atomice se lăfaie în balta mocirloasă a fiilor și nepoților primilor pionieri. Dincolo de rîu se desfășoară colinele odinioară verzi din Kentucky, țara promisă a exploratorului Daniel Boone, acum pîngărite și spintecate de carierele, cîteva proprietatea unei fundații filantropice și culturale întemeiată de o renumită și veche familie americană pe nume Rosewater. De partea cealaltă a rîului, proprietățile fundației sînt cam împrăstiate. Pe partea asta, însă, chiar în jurul cabinei mele telefonice, pe o întindere de aproximativ cincisprezece mile în toate direcțiile, fundația stăpînește aproape totul. Ea neglijează însă înfloritoarele afaceri cu rîmele de noapte. Peste tot sînt afișe ce te anunță: „Avem rîme de vînzare.“

Principala industrie pe-aici, pe lîngă comerțul cu porci și rîme, este fabricarea de ferăstraie. Fabrica aparține tot fundației, firește. Întrucît ferăstraiele sînt atît de populare pe aici, sportivii

de la gimnaziul memorial Noah Rosewater sînt cunoscuți sub numele de „Vajnicii făurari de ferăstraie.“ De fapt n-au mai rămas prea mulți făurari de ferăstraie. Fabrica e acum aproape în întregime automatizată. Dacă te pricepi să manipulezi un joc mecanic, poți să conduci uzina întreagă și să fabrici douăsprezece mii de ferăstraie pe zi.

Un vlăjgan, un „Vajnic făurar de ferăstraie de vreo optsprezece ani, trece-acum fălos pe lîngă cabina telefonică, îmbrăcat în sacrele culori albastru cu alb. Are o mutră amenințătoare, dar n-ar vătăma nici o muscă. Materiile sale preferate la școală au fost educația civică și problemele democrației americane moderne, ambele predate de antrenorul său de baschet. A ajuns să înțeleagă că orice act de violență nu numai că ar prejudicia Republica, dar i-ar distruge și propria lui existență. Nu găsește de lucru în Rosewater. Există al naibii de puțin de lucru peste tot. Adesea are prin buzunare anticoncepționale, pe care mulți le consideră alarmante și dezgustătoare. Dar aceiași oameni socotesc alarmant și dezgustător faptul că tatăl băiatului n-a folosit la vremea sa asemenea mijloace. Încă un băietan stricat de abundența postbelică, încă un prințisor cu ochi de agrișă. Acum se întîlnește cu draguța lui, o puștancă ce nu are mai mult de paisprezece ani — o Cleopatră de duzină, o zvăpăiată oarecare.

Peste drum se află remiza de pompieri — patru mașini de incendiu, trei bețivani, șaisprezece cîini, și un flăcău vesel, treaz, cu o canistră cu lac metalic.

— Oh, Eliot, Eliot — întoarce-te acasă.
— Dar nu pricepi, Sylvia? *Sînt* acasă. Acum ştiu că aici mi-a fost întotdeauna casa, în oraşul Rosewater, districtul Rosewater, ţinutul Rosewater, statul Indiana.

* R *

— Şi ce-ai de gînd să faci *acolo*, Eliot?
— Am să mă *ocup* de oamenii *ăştia*.
— Asta, asta-i foarte frumos din partea ta, zise Sylvia mohorîtă.

Era o femeie palidă şi delicată, subţirică şi cultivată. Cînta la harfă, vorbea fermecător şase limbi. În copilărie şi în adolescenţă întîlnise multe din marile personalităţi ale vremii în casa tatălui ei — pe Picasso, Schweitzer, Hemingway, Toscanini, Churchill, de Gaulle. Dar nu văzuse niciodată ţinutul Rosewater, n-avea habar ce-i aceea o rîmă de noapte, nu ştia că pămîntul putea fi atît de mohorît şi de plat pe undeva, că oamenii puteau fi undeva atît de serbezi şi fără de viaţă.

— Mă uit la oamenii *ăştia*, la americanii *ăştia*, continuă Eliot, şi-mi dau seama că nici nu le mai poate păsa de ei înşişi — pentru că *sînt de prisos*. Fabricile, fermele, carierele de dincolo de rîu sînt toate aproape în întregime mecanizate şi automatizate. Iar America nu mai are nevoie de oamenii *ăştia* nici măcar pentru război — nu mai are acum nevoie Sylvia, vreau să mă fac artist.

— Artist?

— Am să-i iubesc pe americanii *ăştia* abandonăţi, chiar dacă sînt fără rost şi sluţi. *Asta* va fi opera mea de artă.

4

ȚINUTUL ROSEWATER, pînza pe care Eliot îşi propunea s-o picteze cu iubire şi compătimire, era un dreptunghi de pămînt pe care alţi oameni, mai cu seamă din clanul Rosewater, desfășuraseră deja planuri îndrăzneţe. Predecesorii lui Eliot îl anticipaseră pe Mondrian. Jumătate din drumuri o luau geometric spre est şi vest, iar cealaltă jumătate spre nord şi sud. Un canal stagnant de vreo paisprezece mile traversa ca o bisectoare ţinutul, oprindu-se la marginile lui. Era singurul proiect real adăugat de bunicul lui Eliot la stocul său voluminos de fantezii privind un canal care să unească Chicago, Indianapolis, Rosewater şi Ohio. În canal înotau acum chefalii, bibani, ochi roşii, albastrei şi crape. Rîmele erau oferite celor interesaţi să prindă asemenea peşti.

Strămoşii multora din negustorii de rîme de astăzi fuseseră acţionari şi deţinători de bonuri în proiectul Canalului-fluvial-interstatat-Rosewater. Cînd proiectul se năruia cu totul, mulţi îşi pierdură fermele, care încăpură pe mîna lui Noah

Rosewater. Noua Ambrozie, o comunitate utopică din colțul sudvestic al ținutului, își investise în canal întreg capitalul, și pierdu totul. Comunitatea era alcătuită din germani atei ce practicau căsătoria în grup, și virtuțile adevărului absolut, curățeniei absolute și iubirii absolute. Au fost atunci împrăștiați în cele patru vânturi, precum hîrniile fără preț ce reprezentaseră partea lor în proiectul canalului. Singura lor contribuție ce rezistase pînă în vremea lui Eliot era fabrica de bere, care devenise locul de origine pentru berea blondă Ambrozia de Rosewater. Eticheta fiecărei sticle înfățișa o imagine a raiului pe pămînt, pe care locuitorii Noii Ambrozii visaseră să-l făurească. Orașul imaginar avea turle avîntate. Turlele aveau paratrăznete. Cerul era plin de heruvimi.

* R *

Orașul Rosewater se afla drept în inima ținutului. Drept în inima orașului se înălța un Partenon, construit din cărămidă roșie, solidă, cu coloane cu tot. Acoperișul era de tablă verde. Canalul traversa orașul, la fel cum căile ferate traversaseră în vremuri mai prospere New York Central, Monon și Nickel Plate. Cînd Eliot și Sylvia își stabiliră reședința aici, numai canalul și liniile Monon mai rămăseseră, dar societatea Monon dăduse faliment iar liniile sale erau acoperite de rugină.

La vest de Partenon se ridica vechea fabrică de ferăstraie clădită tot din cărămidă roșie și

cu acoperiș verde. Schelăria acoperișului era frîntă, ferestrele fără geamuri. Era o Nouă Ambrozie pentru vrăbii și lilieci. Cele patru ceasuri ale turnului rămăseseră fără arătătoare. Sirena mare de bronz era năpădită de cuiburi de păsări.

La răsărit de Partenon se afla judecătoria ținutului, un edificiu tot din cărămidă roșie și tot cu acoperiș verde. Turnul său era identic cu cel al fabricii de ferăstraie. Trei din cele patru orologii mai aveau arătătoare dar nu funcționau. Ca un abces la baza unui dinte mort, un magazin particular reușise cumva să se instaleze în beciul clădirii publice. Avea o mică firmă roșie cu neon — „Salonul de cosmetică Bella“. Bella cîntărea o sută patruzeci de kilograme.

La răsărit de tribunal se întindea Parcul memorial al veteranilor Samuel Rosewater. Avea un catarg pentru arborarea drapelului și un panou al celor căzuți în război. Panoul era din placaj vopsit în negru, de un metru douăzeci pe doi metri patruzeci. Era agățat de o bară metalică și ocrotit de un acoperiș lat doar de cîțiva centimetri. Avea înscrise pe el numele tuturor cetățenilor din ținutul Rosewater care își dăduseră viața pentru țară.

* R *

Singurele clădiri cu oarecare stil mai erau Palatul Rosewater și hangarul pentru trăsură, așezate pe o colină artificială la capătul de răsărit al parcului și înconjurată de un șir de țepușe

de fier, și Gimnaziul memorial Noah Rosewater, sălașul „Vajnicilor făurari de ferăstraie“, care se mărginea cu parcul la sud. În partea de nord a parcului se afla vechea Operă Rosewater, o clădire de lemn împopoțonată ca un tort de nuntă și extrem de inflamabilă, ce fusese transformată în remiză de pompieri. Restul urbei însemna cocioabe, maghernițe, alcoolism, ignoranță, imbecilitate și perversiune, căci toate elementele sănătoase, active și inteligente se țineau departe de capitala ținutului.

Noua fabrică de ferăstraie Rosewater, clădită din cărămidă galbenă și fără geamuri, era așezată în mijlocul unui teren agricol, la jumătatea drumului între Rosewater și Noua Ambrozie. Era deservită de un pinten nou și lucitor al liniei ferate New York Central și de o autostradă dublă și forfotitoare ce ocolea capitala ținutului la o distanță de unsprezece mile. Lângă ea se mai aflau Motelul Rosewater, popicăria Rosewater, marile silozuri de cereale și grajdurile de animale care erau și punctele de încărcare a fructelor de pe fermele Rosewater. Iar cei câțiva agronomi, ingineri, berari, contabili și administratori bine plătiți, care făceau tot ceea ce trebuia făcut, locuiau într-un cerc bine protejat de locuințe luxoase în mijlocul unui alt teren agricol lângă Noua Ambrozie, o comunitate ce purta fără motiv numele de „Avondale“¹ Toate aveau verande luminate cu lămpi de gaz, și pardosite și îngrădite cu traverse luate direct de pe vechea linie ferată Nickel Plate.

¹ În traducere — Lunca Avon.

* R *

Eliot avea față de prea-fericiții locuitori din Avondale statutul unui monarh constituțional. Ei erau angajați ai corporației Rosewater, iar proprietățile pe care le administrau aparțineau Fundației Rosewater. Eliot nu le putea dicta ce să facă, dar era cu siguranță Regele, iar cei din Avondale o știau prea bine.

Așa încât atunci când Regele Eliot și Consoarta sa Sylvia își stabiliră reședința în Palatul Rosewater, asupra lor începu să se reverse o ploaie de atenții — invitații, vizite, răvașe măgulitoare și convorbiri telefonice. Toate fură descurajate. Eliot îi ceru Sylviei să-i primească pe toți vizitatorii prosperi cu un aer absent și condescendent. Toate cucoanele din Avondale părăsiră palatul înțepate, de parcă, observă Eliot bine dispus, ar fi înghițit un ardei iute.

* R *

În mod semnificativ, tehnocrații ariviști din Avondale putură suporta mai ușor ideea că cei din familia Rosewater îi tratau cu dispreț deoarece se simțeau superiori. Ajunseră chiar să le placă teoria în vreme ce o discutau pe toate fețele. Erau dornici să primească lecții de dispreț aristocratic autentic, iar Eliot și Sylvia păreau să le administreze tocmai asemenea lecții.

Dar apoi familia regală scoase cristalurile, argintăria și aurăria de familie din trezoreria umedă a Băncii naționale a ținutului Rosewater, și începu

să dea banchete somptuoase pentru coate-goale, înfometați și șomeri.

Ascultau fără să ostenească mărturisirea viselor și temerilor diforme ale celor care, după părerea majorității, ar fi fost mai câștigați dacă ar fi murit, le dăruiau iubire și sume neînsemnate de bani. Singura viață de societate pe care și-o mai îngăduiau, și care nu era inspirată de compasiune, era legată de secția de pompieri voluntari din Rosewater. Eliot avansă repede la gradul de locotenent de pompieri, iar Sylvia fu aleasă președinta Corpului auxiliar de femei. Și deși Sylvia nu atinsese în viața ei o bilă de popice, fu aleasă și căpitan al echipei auxiliare de popice.

Respectul îngălat al celor din Avondale față de monarhi se preschimbă în dispreț, iar apoi în ură sălbatică. Cleveitirile cu privire la nepolitetea, alcoolismul, adulterul și trufia din familia regală luară brusc proporții. Vocile celor din Avondale imitau tonul fereaștraielor tăind tablă galvanizată atunci când îi înfierau pe rege și regină, de parcă ar fi răsturnat o aprigă tiranie. Avondale nu mai era așezarea tinerilor funcționari în ascensiune. Devenise sălașul membrilor viguroși ai adevăratei clase conducătoare.

Cinci ani mai târziu Sylvia suferi un colaps nervos și dădu foc remizei de pompieri. Spiritul republican din Avondale devenise atât de sadic față de regalitate, încât toți riseră.

* R *

Sylvia a fost internată într-un ospiciu particular din Indianapolis, dusă acolo de Eliot și

Charley Warmergran, comandantul de pompieri. O urcă în mașina comandantului, un automobil roșu, tip Henry J., cu sirenă pe capotă. O încredințară unui anume doctor Ed. Brown, un tânăr psihiatru ce mai târziu deveni celebru descriind boala Sylviei. În lucrare se referea la Eliot și Sylvia cu formula „Domnul și doamna Z”, și numea Rosewater „Orașul natal”, S.U.A. Născoci și un nou termen pentru boala Sylviei, *Samaritrofie*, prin care înțelegea „indiferență isterică față de grijile celor mai puțin norocoși decât propria persoană”.

* R *

Norman Mushari citi apoi tratatul doctorului Brown, care se afla și el între documentele confidentiale ale firmei McAllister, Robjent, Reed și McGee. Privirea îi era jilavă, urduroasă și cafenie, făcându-l să vadă filele lucrării, așa cum vedea și lumea, ca printr-o peliculă de ulei de măsline.

Samaritrofia, *citi el*, este reprimarea unei conștiințe hiperactive de către restul scoarței. „Trebuie să-mi urmați cu toții instrucțiunile!” tipă conștiința către celelalte procese mentale. Acestea încearcă să se conformeze o vreme, observă că totuși conștiința e nemulțumită și că tipă în continuare, și mai bagă de seamă că lumea nu a fost cîtuși de puțin ameliorată de actele altruiste pe care le ordonase conștiința.

În cele din urmă ele se răscoală. Azvîrle conștiința tiranică într-un beci al uitării, sudează ermetic gura de acces în acea temniță. Acum nu se mai aude conștiința. În tăcerea îmbietoare, celelalte procese mentale caută în jur un nou conducător, și conducătorul ce se arată fără întîrziere, ori de cîte ori conștiința a adormit, este Egoismul Luminat. Egoismul Luminat le oferă un stindard pe care ceilalți îl îmbrățișează de la prima vedere. Acesta e un steag negru pirateresc, cu următoarea inscripție sub capul de mort și oasele încrucișate: „Du-te la dracu, Jack, ca să rămîn eu !”

Mi se părea neînțelept, scria doctorul *Brown*, iar *Norman Mushari* savura îmbăloșat fiecare cuvînt, să eliberez conștiința doamnei Z. Și nici nu m-ar fi mulțumit s-o externez pe doamna Z atîta vreme cît nu avea mai multă inimă decît Ilse Koch. Mi-am propus deci ca obiectiv al tratamentului meu să mențin prizonieră conștiința dar să ridic capacul hrubei doar atît cît să se poată desluși în surdina țipetele captiviei. Prin încercări repetate, am reușit în cele din urmă acest lucru pe calea chimioterapiei și a șocurilor electrice. Nu mă mîndream cu reușita, căci domolisem o sensibilitate profundă făcînd-o superficială. Am pus stavilă rîurilor subterane care o legau de Atlantic, Pacific și Oceanul Indian, și am făcut-o să se simtă mulțumită de a nu

fi decît o baltă de un metru lungime, cîtiva centimetri adîncime, dezinfectată cu clor și vopsită în albastru.

Halal doctor !

Halal tratament !

* R *

Și ce mai modele a trebuit să aleagă medicul în determinarea dozei de culpabilitate și compasiune pe care o putea simți doamna Z în deplină siguranță ! Modelele erau indivizi cu reputația de normalitate. Medicul curant, după un studiu deosebit de neliniștitor asupra normalității în vremea noastră, a fost nevoit să conchidă că un individ normal, funcționînd optim în straturile de sus ale unei societăți industriale prospere, abia dacă-și mai poate auzi conștiința.

Așa că un om rațional ar putea trage concluzia că eu m-am făcut vinovat de pure scorneli inventînd o nouă maladie numită samaritrofie, cînd ea e la fel de răspîndită între americanii sănătoși ca și nasurile, să zicem. Mă voi justifica astfel : samaritrofia este o boală, și încă una acută, numai atunci cînd îi atacă pe acei rarissimi indivizi ce ating maturitatea biologică încă iubind și vînd să-și ajute semenii.

Mi-a fost dat pînă acum să tratez un singur caz. Nu am auzit niciodată ca altcineva să sufere de ceva asemănător. Aruncînd o privire în jur, nu văd decît o

singură persoană predispusă la o criză de samaritrofie. Acea persoană e domnul Z, firește. Și atât de profund e sentimentul său de compasiune, încât mă tem că, dacă va trebui să suporte un atac de samaritrofie, se va omorî probabil, ori va ucide pe alții și apoi va fi împușcat ca un ciine, înainte ca noi să-l putem lecu.

* R *

Leacuri, leacuri, leacuri.

Halal leacuri !

Doamna Z, fiind tratată și lecuită la centrul nostru medical, și-a exprimat dorința „de a ieși în lume și a se distra, de a recupera timpul pierdut...” înainte ca să i se ofilească frumusețea. Înfațișarea ei era încă și acum izbitor de seducătoare, cu trăsături ale bunătății nemărginite, pe care nu le mai merita.

Nu mai vroia să aibă nimic de-a face cu Orașul Natal ori cu domnul Z, și i-a anunțat pe toți că pleacă spre veselul Paris, la prietenii de petrecere de odinioară. Vroia să-și cumpere rochiile noi, zicea, și să dănțuiască pînă avea să cadă din picioare în brațele unui străin oacheș și înalt, ale unui dublu spion, nădăjduia ea.

Se referea adesea la soțul ei ca la „unchiul meu răpănos și bețivan din sud”, dar niciodată de față cu el. Nu era schizofrenică totuși ori de cîte ori o vizita soțul ei manifesta inteligența bolnavă a unui para-

noic. Gesturile ei aminteau de o Clara Bow! Îl ciupea de obraz, îi cerșea sărutări pe care apoi le evita chicotind. Îi spunea că vroia să plece pentru scurtă vreme la Paris, și că avea să se reîntoarcă mai înainte ca el să-i fi simțit lipsa. Îl ruga să transmită salutul de rămas bun și întreaga ei dragoste scumpilor prieteni oropsiți din Orașul Natal.

Domnul Z însă nu se lăsa înșelat. O conduse la avionul de Paris pe aeroportul din Indianapolis și-mi spuse, atunci cînd avionul abia se mai zărea pe cer, că n-avea s-o mai revadă vreodată. „Părea într-adevăr fericită”, îmi spuse. „Și are să se simtă într-adevăr bine de îndată ce-o să-și reîntîlnească prietenii pe care-i merită.”

Folosise expresia „într-adevăr” de două ori. Era supărătoare. Și am simțit intuitiv că avea să mă mai irite o dată cu ea. Ceea ce a și făcut : „Și dumitale poate într-adevăr să-ți mulțumească aproape totul.”

* R *

Am fost informat de părinții bolnavei, care din motive lesne de-nțeles nu-i sînt prea recunoscători domnului Z, că el îi scrie și-o cheamă adesea la telefon. Ea nu-i deschide scrisorile. Și nici nu se prezintă la telefon. Și, mai observă ei cu satisfacție, așa cum va fi dorit și domnul Z, doamna Z este într-adevăr fericită.

Prognoză : o nouă criză cît de curînd.

Cît despre domnul Z, el este într-adevăr bolnav, căci nu seamănă deloc cu indivizii pe care i-am cunoscut pînă acum. Nu vrea să părăsească Orașul Natal decît pentru scurte incursiuni la Indianapolis și nu mai departe. Bănuiesc că nici nu poate părăsi Orașul Natal. De ce nu?

Ca să mă exprim neștiințific, și știința ajunge să-l îngrețșeze pe medicul curant după un caz ca acesta: destinația sa se află acolo.

Prognoza bunului doctor se dovedi corectă. Sylvia deveni curînd o membră simpatizată și influentă a protipendadei ultraelegante și învăță mai multe variante ale twistului. Ajunse să fie cunoscută ca ducesa de Rosewater. Mulți bărbați o cerură în căsătorie, dar ea era prea fericită ca să se gîndească la măriș ori la divorț. Apoi avu un nou colaps în iulie 1964.

Fu internată în Elveția. Șase luni mai târziu plecă din sanatoriu tristă și tăcută, din nou cu o sensibilitate aproape insuportabilă. Eliot și jalnicii locuitori ai ținutului Rosewater își regăsiseră locul în inima ei. Ar fi vrut să se reîntoarcă la ei, nu pentru că le-ar fi dus dorul, ci dintr-un sentiment al datoriei. Doctorul o preveni însă că o reîntoarcere s-ar putea dovedi fatală. O povățui să rămînă în Europa, să se despartă de Eliot și să-și alcătuiască o viață proprie, liniștită și cu un rost al ei.

Așa că se porni procedura unei acțiuni civilizate de divorț, regizată de McAllister, Robjent, Reed și McGee.

Venise acum vremea ca Sylvia să plece cu avionul în America pentru procedura de divorț. Într-o seară a lunii iunie avu loc o întrunire de familie în apartamentul din Washington D. C., al tatălui lui Eliot, senatorul Lister Ames Rosewater. Eliot nu era de față. Nu vroise să părăsească ținutul Rosewater. Prezenți erau senatorul, Sylvia, Thurmond McAllister, decrepitul avocat, și aghiotantul său, Mushari.

Întîlnirea fu caracterizată de un ton franc, sentimental, iertător, uneori comic, dar esențialmente patetic. Se bău brandy.

— În adîncul inimii, zise senatorul dînd pe gît conținutul paharului îngust, Eliot nu-i iubește pe oamenii aia mizerabili mai mult decît mine. N-ar putea să-i iubească nici dac-ar fi tot timpul beat. Am mai spus asta pînă acum, și-am s-o spun din nou: e vorba aici în principal de băutură. Dacă i s-ar închide băutura, compasiunea sa pentru tîrîtoarele din mocirla de pe fundul societății umane s-ar evapora.

Își pocni palmele, și clătină cu regret din capul său venerabil:

— De-ar fi fost la mijloc un copil!

Era produsul colegiilor St. Paul și Harvard, dar îi făcea plăcere să vorbească cu vocea fîrînită de banjo dogit a unui crescător de porci din ținutul Rosewater. Își smulse ochelarii cu rame metalice și-o privi intens pe nora sa cu ochii albaștri încărcăți de suferință :

— Dacă ! Dacă !

Își așeză, iar ochelarii pe nas, întinse mîinile într-un gest de resemnare :

— Sfîrșitul familiei Rosewater se întrevede acum dureros.

— Dar mai sînt și alți Rosewater, îndrăzni McAllister, blînd.

Mushari tresări pe locul său, căci avea de gînd să-i reprezinte pe aceia în curînd.

— Vorbesc despre *adevărații* Rosewater ! exclamă senatorul cu năduf. Afurisit să fie Pisquontuit !

Mica stațiune de vară Pisquontuit, statul Rhode Island, era locul unde trăia unica ramură existentă a familiei Rosewater.

— Un ospăț de ulii, un ospăț de ulii, gemu senatorul, chinuit de închipuirile masochiste ale felului cum Rosewaterii din Rhode Island vor sfîșia cadavrele celor din Indiana.

Îl întrerupse un acces de tuse. Tusea îl făcu să se simtă stînjenit. Fuma țigară de la țigară ca și fiul său.

Se apropie de policioara căminului și-și aținti privirea asupra unei fotografii a lui Eliot. Fusesse făcută la sfîrșitul celui de al doilea război mondial. Aceasta înfățișa un căpitan de infanterie plin de decorații,

— Atît de pur, de zvelt, de hotărît — atît de pur, de pur ! Scrișni din dantura sa falsă : „Ce cuget nalt într-însul s-a surpat !“

Se scarpină, deși nu-l mîncă nimic.

— Cît de buhăit, de gălbejit arată astăzi. Pînă și plăcintele de revent au o înfățișare mai sănătoasă ! Doarme în izmene, mănîncă un regim echilibrat de cartofi prăjiți, rachiou Southern Comfort și bere blondă Ambrozie de Rosewater. Ciocăni cu degetele fotografia lui Eliot : El ! Căpitanul Eliot Rosewater — Steaua de argint, steaua de bronz, Medalia combatantului și Inima sîngerie în duplicat. Campion de iahting ! Campion de schi ! El ! Tocmai el ! Dumnezeuule — oare de cîte ori nu i-a spus viața „Da, da, da !“ Milioane de dolari la dispoziția lui, sute de prieteni de vază, și cea mai frumoasă, inteligentă, talentată, iubitoare soție din cîte se pot închipui. O educație splendidă, o minte admirabilă într-un trup vînjos și neprihănit... Și care-i răspunsul său cînd viața îi spune „Da, da, da“ ? „Nu, nu, nu“. De ce ? Poate să-mi explice cineva de ce ?

Nimeni nu se încumeta.

* R *

— Am avut odată o verișoară — din familia Rockefeller, întîmplător, continuă senatorul, care mi-a mărturisit că și-a petrecut cel de-al cincisprezecelea, șaisprezecelea și șaptesprezecelea an de viață zicînd mereu „Nu, mulțumesc“. Ceea ce e perfect în cazul unei fete la vîrsta ei și cu poziția ei socială. Dar ar fi fost o trăsătură al naibii de nepotrivită pentru un bărbat din fa-

milia Rockefeller, și cu atât mai nepotrivită, aș îndrăzni să spun, pentru un Rosewater.

Dădu din umeri :

— Ori ce s-ar zice, însă, noi *avem* un Rosewater care spune „Nu“ la toate darurile minunate pe care i le oferă viața. Nici măcar nu mai vrea să locuiască în palat.

Eliot se mutase din palatul Rosewater într-un oficiu când deveni clar că Sylvia nu avea să se mai întoarcă la el.

— Ar fi putut ajunge guvernator al statului Indiana, numai să ridice o sprinceană, ar fi putut ajunge chiar președinte al Statelor Unite cu puțină nădușeală. Și ce este el, în schimb ? Vă întreb ce e ?

Senatorul tuși din nou, apoi își răspunse singur la întrebare :

— Un notar public, prieteni și concetățeni, a cărui autorizație va expira curînd.

* R *

Ceea ce era în linii mari adevărat. Singurul document oficial ce atîrna pe placajul mucegăit al biroului său forfotitor era autorizația de notar public. Nenumărații oameni ce veneau la el cu necazuri aveau nevoie, printre alte multe lucruri, de cineva care să le contrasemneze iscăliturile.

Biroul lui Eliot se afla pe strada principală, la nord-est de Partenonul de cărămidă, după colțul imediat următor, peste drum de noua remiză de pompieri pe care o ridicase Fundația Rosewater. Era o mansardă dublă ce se întindea peste un bufet expres și o prăvălie de băuturi. Nu avea decît

două ferestre de lucarnă. În dreptul uneia se afla o firmă ce anunța MÎNCĂRURI. În dreptul celeilalte era o firmă ce anunța BERE. Amîndouă erau luminoase și echipate cu dispozitive de aprindere intermitentă. Și în vreme ce tatăl său perora la Washington despre el, el, el, Eliot dormea ca un prunc, iar firmele clipeau aprinzîndu-se și stingîndu-se.

Eliot își tînuie buzele ca un arc al lui Cupidon, murmură ceva languros, se întoarse pe partea cealaltă și începu să sforăie. Avea un trup de atlet răzbit de grăsime, uriaș, de un metru nouăzeci și o sută cincisprezece kilograme, chipul palid și capul chelind pe toate părțile, printre smocuri de păr ca fuiorul. Era înfășat în cutele groase ale lenjeriei de corp soldățești rămase din război. Pe fiecare din ferestrele sale și pe ușa ce se afla la nivelul străzii scria cu litere aurite :

FUNDAȚIA ROSEWATER
CU CE VĂ PUTEM FI
DE FOLOS ?

ELIOT DORMI mai departe somnul său dulce, deși avea griji cu duiumul.

Closetul din mica toaletă murdară a oficiului părea să fi preluat toate visele sale rele. Suspina, plîngea, gîlgîia gata să se înece. Pe rezervorul de apă erau îngrămădite conserve, chitanțe fiscale și numere din *National Geographics*. O farfurie și o lingură zăceau în apa rece din chiuvetă. Dulăpiorul cu medicamente de deasupra chiuvetei era larg deschis. Era ticsit de vitamine, leacuri pentru dureri de cap, alifii contra hemoroizilor, laxative și sedative. Eliot le folosea pe toate în mod regulat, dar ele nu erau doar pentru uzul său. Le oferea tuturor oamenilor vag bolnavi care-i călcau pragul.

Iubire, înțelegere și niscaiva bani nu ajungeau pentru oamenii acestia. Ei voiau și medicamente pe deasupra.

Hîrțiile erau îngrămădite peste tot, chitanțe de impozite, imprimate ale ajutorului pentru veterani, chitanțe de pensie, de ajutor social, de

asistență, de eliberare pe cuvînt. Teancurile erau răsturnate ici colo, formînd adevărate dune. Iar între teancuri și dune erau aruncate pahare de hîrtie și conserve goale de bere blondă de Ambrozie, chiștoace și sticle de Southern Comfort.

Prinse în pioane pe placaj erau imagini pe care Eliot le decupase din revistele *Life* și *Look*, fotografii care acum foșneau în adierea ușoară de vînt rece ce anunța o furtună de vară. Eliot descoperise că anumite imagini, mai cu seamă cele ale puilor de animale, înveseleau sufletele oamenilor. Vizitatorii săi priveau cu interes și fotografii ale unor accidente spectaculoase. Astronauții îi plectiseau. Le plăceau fotografiile lui Elizabeth Taylor pentru că o urau atîta, și se simțeau superiori ei. Figura lor preferată era Abraham Lincoln. Eliot încercă să popularizeze și chipurile lui Thomas Jefferson și Socrate, dar oaspeții săi nu țineau minte de la o vizită la alta cine erau. „Care-i unul, care-i celălalt?” întrebau ei.

Oficiul aparținuse odată unui dentist. Nu mai rămăsese nici o urmă a acestei ocupații anterioare, în afara unei scări ce urca din stradă. Dentistul fixase în cuie pe verticala scării tăblițe de metal, fiecare elogiînd cîte un aspect al serviciilor sale. Tăblițele se mai păstrau, dar Eliot acoperise cu vopsea vechiul text. În locul lui scrisese un nou mesaj, o poezie de William Blake. Poezia, fragmentată ca să corespundă celor douăsprezece trepte verticale, suna astfel :

Îngerul
ce-a prezidat

nașterea
mea a zis :
„Micuță făptură,
plăsmuită din
Desfătări și Bucurie,
Te du și iubește
fără de nici un
ajutor din partea
vreunui Lucru
pămîntesc.

La baza scărilor, scrisă cu creionul direct pe pereții de chiar mîna senatorului, se putea citi replica acestui text, tot din Blake :

Iubirea cearcă Eul să-l desfete,
Să lege pe-altul în plăcerea-i crudă,
Se bucură cînd tulbură inimi bete
Și iscă iadul, cerului în ciudă.

* R *

La Washington, tatăl lui Eliot își dorea cu voce tare să nu mai existe nici el, nici fiul lui.

— Mi-a venit... mi-a venit o idee simplă, îndrăzni McAllister.

— Ultima ta idee simplă m-a costat optzeci și șapte de milioane de dolari.

McAllister îi dădu a înțelege cu un surîs obosit că n-avea de gînd să-și ceară scuze pentru că născocise fundația. În definitiv, aceasta dusese la bun sfîrșit misiunea pentru care fusese înființată, adică transmiterea averii de la tată la fiu, fără ca receptorii de taxe să înșface o pară. McAllis-

ter n-avea cum să garanteze că fiul o să fie întreg la minte.

— Aș propune ca Eliot și Sylvia să facă un ultim efort de reîmpăcare.

Sylvia scutură din cap :

— Nu, șopti ea. Îmi pare rău, nu.

Sedea ghemuită într-un fotoliu încăpător, cu margini înalte. Își scosese pantofii. Fața ei era un oval alb-albăstrui fără cusur, părul negru corbiu. Avea cearcăne sub ochi.

— Nu, repetă ea.

Aceasta era, firește, o decizie medicală, și încă una înțeleaptă. Al doilea colaps și apoi vindecarea ei n-o preschimbaseră în Sylvia din vremurile timpurii petrecute în ținutul Rosewater. Îi atribuiră o nouă personalitate, a treia de cînd se măritase cu Eliot. Esența acestei personalități era un sentiment al propriei nimicnicii, al rușinii de-a fi fost cîndva scîrbită de cei nevoiași și de igiena personală a lui Eliot, și o dorință sinucigașă de a ignora repulsiile ei, de a se întoarce în Rosewater și a muri curînd pentru o cauză bună.

Așa că spuse din nou „Nu“, dintr-o atitudine de opoziție superficială, autoimpusă și prescrisă medical, față de sacrificiul de sine.

* R *

Senatorul mătură cu palma fotografia lui Eliot de pe policioară.

— Și cine-o poate învinovați ? Să se mai tăvălească o dată-n fîn cu răpciugosul ăla bețiv pe care-l numesc fiul meu ? Își ceru scuze pentru

brutalitatea ultimei imagini: Bătrânii deznădăjduiți ea mine sînt înclinați deopotrivă spre exactitate și vulgaritate. Te rog să mă scuzi.

Sylvia își înclină capul ei dragălaș, apoi îl ridică din nou:

— Eu nu-l văd așa — ca pe un răpciugos bețiv.

— Ba eu da, pe Dumnezeu! Ori de cîte ori sînt nevoit să-l privesc, îmi zic: „Ce teren perfect pentru izbucnirea unei epidemii de febră tifoidă!” Nu-ncerca să-mi cruți sentimentele, Sylvia. Fiul meu nu merită o femeie la locul ei. El merită ceea ce are: camaraderia smiorcăită a curvelor, a bolnavilor închipuiți, a proxenetilor și a hoților.

— Ei nu-s așa de răi, tată Rosewater.

— Din cîte-nteleg eu, tocmai asta-l atrage pe Eliot spre ei, faptul că n-au absolut nimic bun.

Sylvia, cu două crize nervoase în urmă, și cu proiecte de viitor nu prea clare înaintea ei, rosti liniștită, întocmai cum ar fi dorit și medicul ei:

— Nu vreau să discutăm în contradictoriu.

— Încă i-ai mai putea lua partea lui Eliot?

— Da. Chiar dacă n-am să reușesc să lămuresc nimic altceva în seara asta, cel puțin dați-mi voie să vă spun atît: Eliot are dreptate în tot ce face. E foarte frumos ce face. Eu pur și simplu nu sînt destul de tare ca să stau alături de el. Vina-i a mea.

Fața senatorului trădă perplexitate mîhnită, apoi neputință.

— Spune-mi un singur lucru bun în legătură cu oamenii ăia pe care-i ajută Eliot.

— Nu pot.

— Bănuiam eu.

— E un secret, zise ea, forțată să pledeze, pledînd ca disputa să se oprească aici.

Fără a bănuî cît era de nemilos, senatorul o încolți mai departe:

— Acum te afli printre prieteni — ce-ar fi să ne spui și nouă care e acest mare secret?

— Secretul e că și ei sînt *oameni*, zise Sylvia.

Cercetă pe rînd fețele lor, căutînd o licărire de înțelegere. Nu descoperi nici una. Ultimul chip pe care poposi privirea ei fu acela al lui Norman Mushari. Mushari îi răspunse cu un rînjit hidos, deplasat, de cupiditate și poftă carnală.

Sylvia se scuza și se retrase în odaia de baie, ca acolo să izbucnească în plîns.

* R *

Se auziră tunete în Rosewater, care-l făcură pe un cîine vărgat s-o zbughească din remiza de pompieri cu o turbare psihosomatică. Cîinele se opri în mijlocul străzii, tremurînd. Luminile străzii erau chioare și îndepărtate. Singurele surse de lumină mai erau un bec albastru în fața postului de poliție, în demisolul tribunalului, un bec roșu la intrarea remizei de pompieri și un bec alb în cabina telefonică, peste drum de magazinul de dulciuri și restaurantul Orașul ferăstraiei, care mai era și autogară.

Se auzi o bubuitură. Fulgerul preschimbă totul în diamante albastre-alburii.

Cîinele alergă la ușa Fundației Rosewater, începuse să rîcească la ea și să urle. Sus, Eliot dormea dus. Cămașa sa, cu aspect nesănătos, translucid, atîrnată de tavan la uscat, se legăna ca o stafie.

Eliot n-avea decât o singură cămașă. Și un singur costum, îmbâcsit, albastru cu dungi, la două rînduri de nasturi, care atîrna acum pe clanța ușii de la baie. Era un costum admirabil croit, de vreme ce mai rezista încă, deși era foarte vechi. Eliot îl obținuse prin schimb de la un pompier voluntar din New Egypt, statul New Jersey, care îl cumpărase prin 1952.

Eliot avea o singură pereche de pantofi, negri. Aveau fețele crăpate în urma unui experiment. Încercase odată să-i lustruiască cu un produs al firmei Johnson, „Cremă-luciu“, care era de fapt o ceară de parchet nepotrivită pentru pantofi. Un pantof zăcea pe biroul său, celălalt era în spălător, pe marginea chiuvetei. Cîte o șosetă maro de nylon, cu jartiera prinsă de ea, se afla în fiecare pantof. Un capăt al jartierei ce se afla în pantoful de pe chiuvetă atîrna în apă. Se îmbibase de apă, și odată cu ea și șoseta, prin procesul miraculos al absorbției capilare.

Singurele obiecte colorate, noi din birou, în afara decupajelor din reviste, erau o cutie pentru uz casnic de *Tide*, produsul miraculos pentru spălat, și mantaua impermeabilă de pompier, galbenă cu coiful roșu, care atîrnau pe agățătorile de lîngă ușa biroului. Eliot era locotenent de pompieri. Ar fi putut obține ușor gradul de căpitan sau de comandant, căci era un pompier devotat și destoinic, și pe deasupra mai și înzestrase remiza de pompieri cu șase mașini noi nouțe. La insistențele lui nu deținea un rang mai mare decât cel de locotenent.

Cum aproape niciodată nu părăsea oficiul, în afara ocaziilor cînd avea de înfruntat focul, Eliot era cel care primea toate alarmele de incendiu. De aceea avea două telefoane lîngă patul de campanie. Cel negru era pentru apelurile către fundație. Cel roșu pentru alarmele de incendiu. Cînd era anunțat un incendiu, Eliot apăsa un buton roșu montat pe perete, sub autorizația lui de notar public. Butonul declanșa o sirenă de sfîrșit de lume sub cupola din vîrfurile remizei de pompieri. Eliot dăduse banii pentru sirenă și de asemenea pentru cupolă.

Se auzi un tunet asurzitor.

— Ei, ei — ei, ei, murmură Eliot în somn.

Telefonul negru se pregătea să sune. Eliot avea să se deștepte și să răspundă la cel de al treilea apel. Și avea să spună ceea ce spunea oricărui solicitant, indiferent de oră :

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos ?

Senatorul avea ideea fixă că Eliot răcea afaceri cu criminalii. Se înșela. Majoritatea clienților lui Eliot nu aveau suficient curaj ori inteligență destulă ca să se ocupe de crime. Dar și Eliot, cînd intra în dispute cu tatăl său, cu bancherii și cu avocații lui, se înșela cu privire la clienții săi. El încerca să-i convingă că oamenii cărora le oferea ajutor erau aceeași stirpe de oameni care, cu generații în urmă, defrișaseră pădurile, secaseră mlaștinile, construiseră podurile, oamenii ai căror fii alcătuiau coloana vertebrală a infante-

riei americane la vreme de război, și așa mai departe. Indivizii care solicitau cu regularitate ajutorul lui Eliot erau de fapt mult mai nepuțincioși — și mult mai săraci cu duhul. Când, de pildă, venea vremea ca fiii lor să intre în armată, aceștia erau în general refuzați ca fiind indezirabili din punct de vedere fizic, mintal sau moral.

Existau și elemente viguroase printre săracii din ținutul Rosewater, care însă din mândrie se țineau departe de Eliot și afecțiunea sa necritică, care aveau tăria să părăsească ținutul și să plece în căutare de lucru la Indianapolis, Chicago sau Detroit. Foarte puțini găseau, firește, vreo slujbă stabilă pe acolo, dar cel puțin încercau.

* R *

Solicitantă care tocmai se pregătea să însuflețească telefonul negru al lui Eliot era o fată bătrână de șaizeci și opt de ani care, după părerea unanimă, era prea neghioabă ca să mai merite să trăiască. O chema Diana Moon Glampers. Nimeni n-o iubise vreodată. Și nici nu exista un motiv ca să fie iubită. Era urâtă, nătângă și plicticoasă. În rarele ocazii când trebuia să se prezinte, își declama numele întreg, și continua prin ecuația aceea derutantă care o azvîrlise fără rost în viață.

— Mama mea a fost o Moon¹. Tatăl meu un Glampers.

¹ În traducere „Lună”.

* R *

Această încrucișare între Moon și Glampers era femeie de serviciu în palatul Rosewater de cărmidă ornamentală, reședința legală a senatorului, casă în care nu stătea de fapt mai mult de zece zile pe an. În celelalte 355 de zile ale anului, Diana ocupa singură cele douăzeci și șase de odăi. Curăța și iar curăța la ele, neavînd nici măcar consolarea de-a putea învinovăți pe cineva că face murdărie.

Cînd își încheia ziua de lucru, Diana se retrăgea într-o cămaruță deasupra garajului pentru șase automobile ale familiei Rosewater. Singurele vehicule adăpostite în garaj erau un Ford *Faeton*, model 1936, pus pe butuci, și o tricicletă roșie cu clopot de incendiu, agațată de ghidon. Tricicleta aparținuse lui Eliot în copilărie.

După muncă, Diana ședea în odaie și asculta radioul ei în cutia de plastic verde crăpat, ori își făcea de lucru cu Biblia. N-o putea citi. Biblia ei era o epavă ferfenițită. Pe măsuta de lîngă pat se afla un telefon alb, un așa numit telefon „prîntesă”, pe care îl închiriasse de la Compania de telefoane din Indiana la prețul de șaptezeci și cinci de cenți pe lună, pe lîngă costul serviciilor curente.

Se auzi o bubuitură de tunet.

Diana țipă după ajutor. Era firesc să țipe. Trăsnetul îi ucisese părinții la un picnic al Companiei de cherestea Rosewater, în anul 1916. Era convinsă că trăsnetul avea s-o omoare și pe ea. Și, întrucît rinichi o dureau mai tot timpul, era sigură că trăsnetul o va lovi în rinichi.

Smulse din furcă receptorul telefonului „prințesă”. Formă singurul număr pe care-l chema întotdeauna. Așteptînd să se prezinte cel de la capătul firului, scîncea și gemea.

Se prezentă Eliot. Vocea îi era suavă, imens de paternă — la fel de plină de simțire ca cea mai joasă notă de violoncel.

— Aici Fundația Rosewater, zise el. Cu ce vă putem fi de folos?

* R *

— Electricitatea-mi dă iar tîrcoale, domnule Rosewater. A *trebuit* să te chem. Mi-e așa de *frică*!

— Cheamă-mă ori de cîte ori vrei, scumpo. De-aia sînt aici.

— Electricitatea o să mă *nimerească* de data asta.

— Ah, naiba s-o ia de electricitate! Furia lui Eliot era sinceră: Electricitatea aia mă scoate din răbdări, văzînd cum te chinuie tot timpul. Nu-i cîstit.

— Aș vrea să vină odată și să mă omoare, decît să tot trebuiască să mă gîndesc la ea.

— Orașul ăsta ar fi tare trist, scumpo, de s-ar întîmpla asta vreodată.

— Cui i-ar păsa?

— *Mie*.

— Dumitale îți pasă de toată lumea. Vreau să zic, cui altcuiva?

— Multora, multor oameni, scumpo.

— O băbușcă nătîngă de șaizeci și opt de ani.

— Șaizeci și opt de ani e o vîrstă minunată.

— Șaizeci și opt de ani e o veșnicie pentru cine trăiește fără să i se fi întîmplat vreodată ceva plăcut. Mie nu mi s-a-ntîmplat nimic frumos. Cum să mi se-ntîmple? Am stat pe după ușă cînd bunul Dumnezeu a împărțit inteligența la oameni.

— Nu-i adevărat!

— Am stat după ușă cînd bunul Dumnezeu a-mpărțit la oameni trupuri frumoase și puternice. Chiar cînd eram tînără, nu puteam nici să fug repede, nici să sar. Nu m-am simțit nici odată într-adevăr bine, nici măcar o dată. Am avut crampe, și glezne umflate, și dureri la rinichi de cînd eram copilă. Și-am stat după ușă și cînd bunul Dumnezeu a-mpărțit banii și norocul. Iar cînd mi-am adunat destul curaj ca să ies după ușă și să șoptesc: „Doamne, Doamne — bunule Dumnezeu — uite-mă și pe mine cea pricăjită”, nu mai rămăsese nimic frumos de împărțit. A trebuit să-mi dea un cartof de nas. A trebuit să-mi dea păr ca sîrma, și-o voce ca de buhai.

— Dar nu ai voce de buhai, Diana. Ai o voce fermecătoare.

— Ba de buhai, insistă ea. Era buhaiul ăsta în rai, domnule Rosewater. Dumnezeu vroia să-l trimită aicea pe pămînt să se nască, dar buhaiul avea minte. „Doamne”, zice buhaiul cel isteț, „dacă n-ai nimica împotriva, draguțule Doamne, aș prefera să nu mă mai nasc. Nu-i prea distractiv pentr-un *buhai* acolo jos.” Așa că Dumnezeu a lăsat buhaiul să țopăie în voie prin rai, unde nimeni nu putea să-l folosească ca mo-

meală, ori să-l mănânce, iar Domnul mi-a dat mie vocea lui.

Urmă un nou bubuit de tunet. Vocea Dianei urcă cu o octavă:

— Ar fi trebuit să spun și eu ce-a zis buhaiul! Asta nu-i o lume prea caldă pentru, de-alde Diana Moon Glampers!

* R *

— Ei, ei, Diana, ei, ei, făcu Eliot, și trase o dușcă dintr-o sticlă de Southern Comfort.

— Rinichii mă dor toată ziua, domnule Rosewater. Îi simt ca și când o minge încinsă de electricitate ar trece prin ei foarte încet, învîrtindu-se roată și sfîșindu-mă cu lame otrăvite.

— Asta nu poate fi prea plăcut.

— Nici nu e.

— Tare-aș vrea, dragă, să consulți un doctor în legătură cu rinichii ăia păcătoși.

— Am consultat. M-am dus la doctorul Winters azi, cum m-ai povățuit. S-a purtat cu mine de parcă aș fi fost o vacă, iar el un veterinar cherchelit. Și când a terminat să-mi dea ghionturi și să mă-ntoarcă pe față și pe dos, pur și simplu a rîs. A zis c-ar vrea ca toți cei din Rosewater să aibă rinichi la fel de sănătoși ca ai mei. Mi-a zis că boala de rinichi e numai în capul meu. Ah, domnule Rosewater, de-acum înainte singurul meu doctor ești dumneata.

— Dar eu nu sînt medic, dragă.

— Nu-mi pasă. Ai lecut mai multe cazuri deznădăjduite decît toți doctorii din Indiana luați laolaltă.

— Ei, ei...

— Dawn Leonard a avut furuncule vreme de zece ani, și l-ai vindecat. Lui Ned Calvin i se bătea un ochi încă de cînd era copil, și l-ai lecut. Pearl Flemming a venit să te consulte, și a aruncat cîrjele. Iar acuma rinichii nu mă mai dor, numai pentru că ți-am auzit vocea atît de caldă.

— Mă bucur.

— Și tunetele și fulgerele s-au oprit.

Era adevărat. Nu mai rămăsese decît inevitabila romanță sentimentală a ploii.

* R *

— Și-acum poți să dormi, dragă?

— Da, mulțumită dumitale. Ah, domnule Rosewater, ar trebui să ți se ridice o mare statuie drept în inima orașului — din diamante și aur, și rubine neprețuite și uraniu pur. Dumneata, cu numele dumitale ilustru și educația aleasă și banii și manierele elegante ce le-ai învățat de la mămica, ai putea fi acum departe într-un mare oraș, plimbîndu-te într-un Cadillac cu cei mai grozavi tipi, în sunet de fanfară și în uralele mulțimii. Ai fi putut să fii atît de puternic și atît de sus, că dacă te-ai fi uitat în jos la oamenii pricăjiți, nătîngi, simpli din bietul ținut Rosewater, ți s-ar fi părut niște gîndaci.

— Ei, ei...

— Ai renunțat la tot ce-și poate dori cineva ca s-ajuti niște oameni mărunti, iar aceștia o știu prea bine. Fii binecuvîntat, domnule Rosewater. Noapte bună.

— MICILE SEMNALE de avertizare ale na-
turii, spuse senatorul pe un ton sumbru, vorbind
către Sylvia, McAllister și Mushari. Oare pe câte
din ele le-am trecut cu vederea? Presupun că pe
toate.

— Nu vă căutați vină, zise McAllister.

— Dacă cineva are un singur copil, continuă
senatorul, iar familia lui are renumele de a pro-
duce indivizi neobișnuiți, cu o voință de fier, ce
criterii poate avea acel cineva pentru a hotărî
dacă feciorul lui este sau nu scrîntit?

— Nu vă căutați vină!

— Mi-am petrecut viața cerîndu-le oamenilor
să-și recunoască propria vină pentru nenorocirile
lor.

— Ați admis și excepții.

— Al naibii de puține.

— Socotiți-vă și dumneavoastră printre ele.
Căci acolo vă e locul.

— Adesea mă gîndesc că Eliot n-ar fi ajuns
aici dacă n-ar fi fost bîlciul acela cu alegerea
lui ca mascotă a unității de pompieri cînd era

copil. Doămne, cum l-au mai răsfățat — l-au
lăsat să șadă pe locul Pompierului Numărul Unu
și să tragă clopotul, l-au învățat cum să deto-
neze țeava de eșapament aprinzînd și oprind
motorul, rîzînd ca un smintit cînd reușea să dea
de pămînt toba de eșapament. Cu toții trăsneau
a băutură, firește... Clătină din cap și clipi:
Rachiu și mașini de stins incendiile — o prea-
fericită copilărie din nou regăsită. Nu știu, nu
știu, pur și simplu nu știu ce să cred. De câte
ori ne-am dus acolo, i-am spus că aceea-i casa
noastră — dar nu mi-am închipuit c-o să fie
atît de neghiob ca s-o și creadă.

* R *

— Pe mine mă-nvinovătesc, zise senatorul.

— Bravo, făcu McAllister. Și cum tot sînteți
la capitolul ăsta, nu uitați să vă considerați răs-
punzător pentru tot ce i s-a întîmplat lui Eliot
în timpul celui de-al doilea război mondial. E
vina dumneavoastră, fără doar și poate, că clă-
direa aceea năpădită de fum era plină de pom-
pieri.

McAllister se referea la cauza imediată a colap-
sului nervos al lui Eliot spre sfîrșitul războiului.
Clădirea năpădită de fum era o fabrică de cla-
rinete din Bavaria. Se presupunea că în ea s-ar
fi aflat un cuib de rezistență S. S. Eliot comanda
un pluton al companiei sale în asaltul asupra clă-
dirii. Arma sa obișnuită era o pușcă semiautomată
Thompson. Dar acum dădu asaltul cu o carabină
căreia îi pusese și baioneta, din pricina riscului
de a-și împușca propriii săi oameni în fumul dens.

Nu mai înfipsese o baionetă în nimeni, nici măcar în anii de măcel.

Aruncă o grenadă într-o fereastră. După explozie, căpitanul Rosewater sări el însuși înăuntru și se pomeni într-o mare de fum a cărei suprafață se ondula la nivelul ochilor săi. Îi auzea pe nemți, dar nu-i putea vedea.

Făcu un pas înainte, se împiedică de-un cadavru, căzu peste altul. Erau nemții uciși de grenada lui. Se sculă și se trezi față în față cu un neamț cu caschetă și mască de gaze.

Eliot, ca un brav soldat ce era, îl lovi cu genunchiul în vintre și-i trecu baioneta prin gât, scoase baioneta și zdrobi maxilarul victimei cu patul puștii.

Atunci Eliot auzi țipătul unui sergent american undeva la stînga. Vizibilitatea era ceva mai bună acolo, pesemne, căci sergentul țipa: „Oprîți focul! Oprîți focul, fraților. Iisuse — ăștia nu-s soldați. Aștia-s pompieri!”

Era adevărat. Eliot ucisese trei pompieri înarmați. Erau civili din sat, angajați în acțiunea bravă și fără echivoc de salvare a clădirii de la fuziunea cu oxigenul.

Cînd medicii scoaseră măștile celor trei oameni uciși de Eliot, aceștia se dovediră a fi doi bătrîni și un puști. Puștiul era cel străpuns cu baioneta. Nu părea să aibă mai mult de paisprezece ani.

Eliot se comportă destul de normal în următoarele zece minute. Apoi se întinse calm dinaintea unui camion în mișcare.

Camionul se opri la timp, dar roțile îl și atingeau pe căpitanul Rosewater. Cîțiva din oamenii săi îl culeseră îngroziți, descoperind că Eliot era

teapăn, atît de rigid încît ar fi putut să-l ducă de pâr și de călcîie.

Rămase așa vreme de douăsprezece ceasuri, fără să mănînce ori să vorbească — așa că-l transportară îndărăt în Parisul Vesel.

* R *

— Cum ți s-a părut acolo la Paris? se interesă senatorul. Părea destul de sănătos la cap?

— Păi, tocmai așa l-am întîlnit.

— Nu-nțeleg.

— Cvartetul de coarde al tatălui meu dădu un concert pentru bolnavii mintali dintr-un spital american — tata a stat de vorbă cu Eliot și a fost de părere că Eliot era americanul cel mai întreg la minte din cîți cunoscuse. Cînd Eliot se făcu destul de bine ca să poată pleca, tata îl invită la noi la masă. Mi-amintesc cum ni l-a recomandat: „Vreau să vă prezint pe singurul american care-a băgat pînă acum de seamă că există un război”.

— Ce a spus el de-a părut așa de *normal*?

— Mai degrabă a contat impresia făcută decît — decît ceea ce a spus. Mi-aduc aminte cum l-a descris tata. A zis: „Acest tînăr căpitan pe care vi-l aduc în casă disprețuiește arta. Puteți să vă imaginați așa ceva? O *disprețuiește* — și totuși într-un mod încît nu mă pot reține să-l iubesc. Cred că ceea ce vrea să zică el e că arta l-a dezamăgit, lucru care, trebuie să recunosc, sună adevărat în gura unui om care-a ucis un băietan de paisprezece ani în exercițiul funcțiunii”.

— L-am iubit pe Eliot de la prima vedere.
 — N-ai putea folosi un alt cuvînt?
 — În loc de ce?
 — În loc de *iubire*?
 — Dar ce alt cuvînt mai bun există?
 — A fost și ăsta un cuvînt perfect valabil
 — pînă n-a încăput pe mîna lui Eliot. Acum e
 un cuvînt compromis pentru mine. Eliot a făcut
 din cuvîntul *iubire* ce-au făcut alții din cuvîntul
democrație. Dacă Eliot insistă să iubească pe
 toată lumea, indiferent cine sînt și ce fac, atunci
 noi ceștilalți va trebui să ne găsim un cuvînt nou.

Ridică ochii spre un portret în ulei al răposatei sale soții:

— Bunăoară — pe dînsa am *iubit-o* mai mult
 decît îmi iubesc gunoierul, ceea ce mă face vinovat
 de cea mai rușinoasă crimă a lumii moderne:
dis-cri-mi-na-re.

* R *

Sylvia surîse palid:

— În lipsa unui alt cuvînt mai bun, îmi permiți să-l folosesc în continuare pe cel vechi
 — doar în seara asta?

— Pe buzele tale mai are încă înțeles.

— L-am iubit de la prima vedere atunci la Paris — și-l mai iubesc și acum cînd mă gîndesc la el.

— Trebuie să-ți fi dat seama destul de repede
 că te-ai pricopsit cu un smintit.

— A intervenit mai întîi băutura.

— Iată tocmai miezul problemei!

— Și a fost povestea aceea sinistă, cu Arthur
 Gurey Ulm.

Ulm era un poetăș căruia Eliot îi dăruise zece
 mii de dolari pe cînd fundația își mai avea sediul
 la New York.

— Bietul Arthur îi spusese lui Eliot că rîvnea
 să fie liber să rostească adevărul, fără să țină
 seamă de consecințele financiare, iar Eliot i-a
 completat pe loc un cec imens. Eram la un coc-
 teil, adăugă Sylvia. Mi-amintesc că erau de față
 Arthur Godfrey — și Robert Frost — și Salvador
 Dali — și încă mulți alții. Bietul Arthur rățacea
 în tranșă printre invitați, arătîndu-le cecul și în-
 trebîndu-i dacă putea să fie adevărat. Toți îi
 spuseră că cecul era cît se poate de real, iar el se
 întoarse atunci la Eliot ca să se asigure că nu era
 totul doar o glumă. Apoi, aproape isteric, îl im-
 ploră pe Eliot să-i spună ce să scrie.

„Adevărul“! zise Eliot.

„Dumneavoastră sînteți patronul meu — și-am
 crezut că-n această calitate ați... ați putea...”

„Nu sînt patronul dumitale. Sînt un concetățean
 american care-ți plătește ca să afli adevărul.
 Asta-i cu totul altceva.”

„Perfect, perfect“, zise Arthur. „Așa și trebuie
 să fie. Așa îmi convine și mie. Dar m-am gîndit
 că poate aveți vreun subiect special.”

„Dumneata alege subiectul și scrie frumos și
 curajos despre el.”

„Perfect.”

Și înainte să-și dea seama ce face, bietul Arthur
 îl salută militărește, deși nu cred să fi fost
 vreodată în armată sau marină. Și-l părăsi pe
 Eliot, dar se apucă iar să colinde printre invi-

tați întrebându-i ce fel de lucruri îl interesau pe Eliot. În cele din urmă se întoarse la el ca să-i spună că fusese odată culegător sezonier de fructe și că se gândea să scrie un ciclu de poeme despre cât de năpăstuiți erau culegătorii de fructe. Eliot se ridică atunci cât era de lung, îl fulgeră de sus cu privirea pe bietul Arthur și zise, așa ca să-l audă toată lumea: „Domnule! Uiti oare că Rosewaterii sînt fondatorii și acționarii majoritari ai Companiei generale a fructelor?”

— Dar nu era adevărat! zise senatorul.

— Firește că nu, încuviință Sylvia.

— Avea fundația acțiunii la vremea aceea în Compania generală a fructelor? îl întreabă senatorul pe McAllister.

— Păi — vreo cinci mii de acțiuni, poate.

— Adică mai nimic.

— Nimic, încuviință McAllister.

— Bietul Arthur s-a făcut stacojiu, s-a dat un pas îndărăt, apoi s-a apropiat din nou să-l întrebe foarte umil pe Eliot cine era poetul lui preferat. „Nu știu cum îl cheamă”, a zis Eliot, „și mi-ar plăcea să știu, căci asta este singura poezie care m-a interesat vreodată, încît am și memorizat-o.”

„Unde ați citit-o?”

„Pe un perete, domnule Ulm, într-unul din closetele unei berării între ținutul Rosewater și ținutul Brown, Indiana, la hanul Cabana de Lemn.”

— Ah, ce straniu, ce straniu, făcu senatorul. Hanul Cabana de Lemn trebuie să fi ars prin

— Dumnezeu! — 1934, sau cam așa ceva. Ce straniu că Eliot își mai amintea de el.

— A fost vreodată acolo? se interesă McAllister.

— O dată, o singură dată, dacă stau bine să mă gîndesc, răspunse senatorul. Era un birlog sinistru de tilhari, și nu m-aș fi oprit niciodată acolo dacă nu mi-ar fi fiert radiatorul mașinii. Eliot trebuie să fi avut — 10? — 12 ani? Și se prea poate să se fi dus la closet și să fi văzut ceva scris pe perete, ceva ce să nu mai fi uitat apoi niciodată. Ce straniu, ce straniu!

— Cum suna poezia? întreabă McAllister.

Sylvia își ceru scuze față de cei doi bărbați pentru vulgaritatea ei neintenționată, iar apoi reproduse cele două versuri pe care i le recitase Eliot cu voce tare lui Ulm:

„Noi nu ne ușurăm în scrumierele voastre,

Deci n-aruncați nici voi chiștoace-n urinalele noastre.”

* R *

— Bietul poetaș își luă tălpașita cu lacrimi în ochi, zise Sylvia. Luni întregi după aceea mi-a fost groază să deschid pachetele primite, ca nu cumva unul să conțină urechea lui Arthur Garvey Ulm.

* R *

— Nu poate să sufere arta, observă McAllister chicotind.

— E poet el însuși, zise Sylvia.

— Asta-i noutate pentru mine, zise senatorul. Niciodată nu i-am văzut opera.

— Obişnuia să-mi scrie mie poezii câteodată.
— Probabil că cel mai fericit e atunci cînd scrie pe zidurile closetelor publice. Adesea mă-ntrebam cine se ocupă de așa ceva. Acuma ştiu. E fiul meu, poetul.

— Scrie într-adevăr pe zidurile closetelor? vru să ştie McAllister.

— Aşa am auzit, confirmă Sylvia. Dar era un gest nevinovat, nu unul obscen. Pe cînd locuiam la New York, lumea obişnuia să-mi spună că Eliot scria acelaşi mesaj prin toate closetele din oraş.

— Îţi aminteşti ce scria?

— Da. „Chiar de sînteţi părăsiţi şi fără dragoste, fiţi rezonabili.“ După cîte înţeleg, asta i se părea un lucru original.

* R *

Chiar în acel moment, Eliot încerca să adoarmă iar, citind manuscrisul unui roman scris de nimeni altul decît Arthur Garvey Ulm.

Cartea se intitula *Cum să-i faci un prunc rădăcinii de mătrăgună*, folosind un vers dintr-o poezie de John Donne. Dedicăţia glăsuia astfel: „Lui Eliot Rosewater, peruzeaua mea miloasă“. Iar dedesubtul dedicaţiei se putea citi un fragment dintr-o altă poezie de Donne:

„O peruzea miloasă a cărei gălbejeală
Ne spune că stăpînul e iscodit de boală.“

O scrisoare însoţitoare a lui Ulm lămurea că romanul avea să apară de Crăciun la Editura

Palindrome, şi că un mare club al cărţii urma să-i deacearnă titlul de „cartea preferată“, împreună cu *Leagănul Eroticii*.

M-ai uitat cu siguranţă, Peruzea miloasă, zicea scrisoarea la început. Arthur Garvey Ulm pe care l-ai ştiut dumneata era un îns ce merita să fie uitat. Ce laş şi ce neghiob ca să-şi închipuie că e poet! Şi ce mult, grozav de mult i-a trebuit ca să înţeleagă cît de generoasă şi bineintenţionată a fost cruzimea dumitale! Şi cîte nu mi-ai desluşit despre impasul meu şi ce-aveam de făcut, şi ce puţine cuvinte ai folosit! Iată deci (paisprezece ani mai tîrziu) opt sute de pagini de proză scrise de mine. Ele n-ar fi putut vedea lumina tiparului fără ajutorul dumitale, şi nu mă gîndesc la banii pe care mi i-ai dat. (Banii sînt un rahat, ceea ce constituie şi una din ideile romanului.) Mă refer la stăruinţa dumitale ca să se rostească adevărul despre această societate bolnavă a noastră, şi la sugestia că vorbele care să exprime acest adevăr pot fi găsite pe pereţii odăilor de meditaţie.

Eliot nu-şi mai putea aminti cine era Arthur Garvey Ulm şi, astfel îi era şi mai greu să reconstituie sfatul pe care probabil că i-l dăduse. Indiciile pe care i le furnizase Ulm erau prea nebuloase. Eliot se simţea mulţumit că dăduse cuiva un sfat folositor, ba chiar şi emoţionat cînd Ulm declara ceva mai departe:

Să mă împuște, să mă spînzure, cel puțin am spus adevărul. Scrișnetul din măsele al Fariseilor, al Ipochimenilor și al Filistinilor de pe Madison Avenue o să-mi sune ca o muzică dulce în urechi. Cu ajutorul dumitale divin, am reușit să eliberez Demonul adevărului din sticlă, iar ei n-or să-l mai vîre acolo niciodată !

Eliot se apucă să citească adevărurile pentru care Ulm se aștepta să fie sacrificat :

CAPITOLUL UNU

I-am răsucit brațul pînă ce ea mi s-a abandonat și a mai scos și un țipăt, pe jumătate de bucurie, pe jumătate de durere (ce ți-e și cu femeile !) cînd m-am contopit cu trupul ei.

Eliot se simți înfiorat erotic. „Ei, fir-ar să fie“, își repezi el instinctul de procreație, „nu vezi cît ești de ridicol ?“

* R *

— De-ar fi fost la mijloc un copil, zise din nou senatorul.

Apoi densitatea regretului său fu biruită de un gînd : că era o dovadă de cruzime din partea lui să-i vorbească astfel unei femei care nu reușise să dea naștere copilului miraculos.

— Iartă un biet bătrîn năîng, Sylvia. Acum pricep de ce poți mulțumi Domnului că n-ai copil.

Sylvia, revenită din baie după o porție de plîns, încercă cîteva gesturi nesigure, toate indicînd că i-ar fi plăcut foarte mult să aibă acest copil, dar că pe de altă parte l-ar fi compătimit.

— Niciodată n-aș mulțumi Domnului pentru așa ceva.

— Pot să te-ntreb ceva foarte personal ?

— E ceea ce face viața tot timpul.

— Crezi că există o cît de mică posibilitate ca el să se poată procrea vreodată ?

— Nu l-am mai văzut de trei ani.

— Te-am rugat să faci o extrapolare.

— Pot doar să vă spun, reluă ea, că spre sfîrșitul căsniciei noastre viața conjugală devenise chiar mai puțin decît o manie. Fusese odată un dulce fanatic al amorului, dar niciodată și al ideii de-a face copii.

Senatorul cloncăni cu regret :

— Măcar dac-aș fi avut grijă cum trebuie de copilul meu ! și făcu o grimasă. L-am vizitat și eu pe medicul psihanalist frecventat de Eliot la New York. Am ajuns la el anul trecut. Se pare c-ajung peste tot unde-i vorba de Eliot cu douăzeci de ani întîrziere. Adevărul e că — adevărul e că eu — eu n-am putut niciodată să-mi vîr în cap ideea că un tînar animal atît de robust ca el o s-ajungă în halul ăsta !

Mushari își ascunse cu greu interesul avid pentru detalii clinice privitoare la boala lui Eliot, așteptînd încordat ca altcineva să-l îmboldească pe senator să continue. Dar nimeni n-o făcu. Mushari preferă să se expună :

— Și ce-a zis doctorul ?

Senatorul, nevănuind nimic, continuă relatarea :
— Indivizii ăștia nu vor niciodată să vorbească despre ce vrei *tu*. Întotdeauna trebuie să asculti altceva. Cînd a aflat cine sînt, n-a mai vrut să vorbească despre Eliot. Insista, în schimb, să discute Legea Rosewater.

Legea Rosewater era considerată de senator capodopera legislativă a vieții sale. Ea declara tipărirea sau deținerea de materiale obscene drept delict federal, prevăzînd amenzi pînă la cincizeci de mii de dolari și pedepse cu închisoarea pînă la zece ani, fără nădejdea eliberării pe cuvînt. Era o capodoperă întrucît reușea să definească obscenitatea.

Obscenitatea este, *se spunea*, orice reproducere sau placă de patefon sau material scris care atrage atenția asupra organelor de reproducere, a materiilor eliminate sau a pilozităților trupului.

— Psihanalistul ăla, se plînze senatorul, vroia să-mi cunoască copilăria. Vroia să-mi cunoască sentimentele față de pilozitățile trupului. Senatorul se scutură scîrbit. L-am rugat să renunțe la acest subiect, întrucît repulsia mea este împărtășită, după cîte știu, de toți oamenii cuvincoși.

Senatorul arătă cu mîna spre McAllister, simțînd pur și simplu nevoia să arate spre ceva :

— Acolo-i cheia pornografiei. Alții se întrebă : „Păi cum poți s-o recunoști, cum poți s-o deosebești de artă și așa mai departe ?” Eu am legiferat această cheie. Diferența între pornografie și artă constă în pilozitatea trupului.

Roși, și-i ceru scuze Sylviei, jenat :

— Te rog să mă ierți, draga mea.

Mushari trebui să-l îmboldească din nou.

— Și doctorul n-a zis *nimic* despre Eliot ?

— Afurisitul de doctor mi-a zis că Eliot nu i-a vorbit niciodată despre nimic în afară de binecunoscute fapte istorice, aproape toate legate de oprimarea înșilor smintiți ori a sărăntocilor. Mi-a zis că orice diagnostic privitor la boala lui Eliot nu putea fi decît pur speculativ și neștiințific. Ca un tată profund îngrijorat ce eram, i-am zis : „Dați-i înainte și speculați cît poștiți în legătură cu fiul meu. N-am să vă trag la răspundere. Aș fi bucuros s-aud orice, adevărat sau neadevărat, căci eu unul am epuizat de ani de zile toate ideile, științifice sau neștiințifice, adevărate sau neadevărate, despre fiul meu. Vîrîți chiureta aceea de oțel inoxidabil în creierul ăsta de moșneag nenorocit, doctore, și învărtiți bine.”

El mi-a răspuns : „Înainte să vă deslușesc ideile mele speculative, trebuie să vorbesc puțin despre perversiune sexuală. Am de gînd să-l implic și pe Eliot în acest subiect, așa că, dacă o atare implicare v-ar afecta peste măsură, ar fi mai bine să încheiem discuția aici”. „Continuați”, i-am spus, „sînt un neghiob bătrîn și se zice că un neghiob bătrîn ca mine nu mai poate fi rănit prea mult de vreo vorbă spusă de cineva. N-am crezut asta pînă acum, dar o s-o cred de-acum înainte.”

„Prea bine”, zise el, „să plecăm de la presupunerea că un tînăr sănătos va fi ispitit de o femeie atrăgătoare, ce nu e mama sau soră sa. Dacă

tînărul respectiv este stîrnit erotic de altceva, să zicem de un bărbat, sau o umbrelă, de eșarfa cu pene de struț a împărătesei Iosefina, sau de o oaie, un cadavru, de maică-sa sau de o jartieră furată, el devine ceea ce se numește un *pervers*.”

I-am răspuns că știusem întotdeauna de existența unor asemenea indivizi, dar că nu mă gîndisem niciodată prea mult la ei, căci nu socoteam că am de ce.

„Prea bine”, zise el din nou. „Asta-i o reacție calmă și rațională, domnule senator, dar, ca să fiu sincer, mă cam surprinde. Să trecem deci repede mai departe și să admitem că în fiecare caz de perversiune este vorba esențialmente de niște fire scurt-circuitate. Mama Natură și Societatea îi impun omului să-și rezolve problemele sexuale în cutare loc, și să facă cutare și numai cutare lucru. Dar din pricina firelor scurt-circuitate, bietul om se duce glonț la locul nepotrivit, și mîndru de el săvîrșește un lucru hidos și nepotrivit; după care se poate socoti fericit dacă e numai mutilat pe viață de-o forță polițienească represivă, și nu ucis de mulțime.”

— Am început înțîia dată în viață să simt groaza strecurîndu-mi-se în suflet, zise senatorul, și i-am mărturisit-o doctorului. „Prea bine”, a zis el iar. „Cea mai mare satisfacție a profesiei de medic vine din ispitirea laicului în direcția lucrurilor terifiante și readucerea lui îndărăt viu și nevătămat. Eliot are cu siguranță firele unde deva scurt-circuitate, dar locul acela nepotrivit unde scurt-circuitul său îl obligă să-și consume energia sexuală nu e neapărat așa de grav.”

„Dar despre ce e vorba?” am strigat eu, imaginîndu-mi-l fără voie pe Eliot furînd lenjeria de corp feminină, tăind pe furiș bucle de păr în metro, zgîndu-se pe gaura cheii.

Senatorul de Indiana se cutremură înfiorat.

„Spune-mi doctore — spune-mi tot ce-i mai rău. Unde-și consumă Eliot energia sexuală?”

„În Utopia”, mi-a răspuns acesta.

Dezamăgirea îl făcu pe Mushari să strănute.

PLEOAPELE LUI ELIOT atârnuau grele de somn în vreme ce mai citea *Cum să-i faci prunc rădăcinii de mătrăgună*. Frunzărea manuscrisul la întâmplare, sperînd să descopere incidental faimoasele cuvînte ce trebuiau să-i facă pe farisei să scrișnească din dinți. Dădu peste un pasaj în care un judecător era damnat pentru că nu procurase nici o clipă de plăcere soției lui, sau un altul în care un agent publicitar ce se ocupa de săpunuri se îmbăta, încuia ușile locuinței sale și îmbrăca vechea rochie de mireasă a mamei sale. Eliot se încruntă, încercînd să-și închipuie că un asemenea episod ar putea fi o provocare frumusească pentru un fariseu, dar nu reuși.

Citea acum episodul în care logodnica agentului era sedusă de șoferul tatălui ei. Într-o secvență sugestivă, ea rupea cu dinții nasturii de la piept ai uniformeii lui. Eliot Rosewater adormi.

Telefonul sună de trei ori.

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos?

— Domnule Rosewater, se auzi o voce agitată de bărbat, nici nu mă cunoașteți.

— V-a spus cineva că asta contează?

— Sînt un nimic, domnule Rosewater. Mai rău, ca un nimic.

— Atunci Dumnezeu a cam greșit, nu-i așa?

— Cu siguranță, în ziua cînd m-a făcut.

— Poate c-ai adus jalba dumitale la locul potrivit.

— Dar în definitiv, ce loc e ăsta?

— Cum ai ajuns s-auzi de noi?

— Am zărit un afiș mare galben în cabina telefonică. Zice: „Nu vă sinucideți. Chemați la telefon Fundația Rosewater“, și e trecut numărul dumneavoastră de telefon. (Asemenea afișe erau lipite în toate cabinele telefonice din ținut, ba și pe geamurile din spate ale mașinilor și autocisternelor majorității pompierilor voluntari.) Știți ce-a scris cineva dedesubt cu creionul?

— Nu.

— Scrie: „Eliot Rosewater e un sfînt. Are să-ți dea iubire și bani. Dar dac-o preferi pe cea mai nostimă damă din Indiana de sud, mai bine cheam-o pe Melissa“. Și e notat numărul ei.

— Ești străin pe-aici?

— Sînt străin peste tot. Dar în definitiv, ce sînteți dumneavoastră — un fel de religie?

— Un baptist predestinarian al spișitului cu două obîrșii.

— Ce?

— Asta le spun oamenilor de obicei, cînd insistă că trebuie să am o religie. Se pare că există o asemenea sectă, și sînt sigur că servește la ceva.

Se practică spălatul picioarelor, iar predicatorii nu încasează bani. Eu îmi spăl singur picioarele și nu încasez pentru asta bani.

— Nu înțeleg, zise străinul.

— E doar un mod de a-ți risipi încordarea, de-a te face să pricepi că nu-i nevoie să păstrezi un ton grav cu mine. Nu cumva ești un baptist predestinarian al spiritului cu două obirșii?

— Iisuse, nu!

— Există vreo două sute din ăștia, și mai curînd ori mai tîrziu o să mă pomenesc zicîndu-i vreunui din ei ce ți-am spus și dumitale. (Eliot irase o dușcă.) Trăiesc cu spaima acelui moment. E sigur c-o să se-ntîmple odată.

— Vorbiți de parc-ați fi beat. Mi s-a părut că tocmai ați tras o dușcă.

— Fie și așa — cu ce-ți putem fi de folos?

— Cine drăcu sînteți?

— Guvernul.

— Cine anume?

— Guvernul. Dacă nu-s biserica, și totuși vreau să-i împiedic pe oameni de la sinucidere, atunci probabil că sînt guvernul. Așa-i?

— Omul bolborosi ceva.

— Sau Fondul Public de Binefacere, zise Eliot.

— Asta vrea să fie o glumă?

— Numai eu știu, iar dumneata trebuie să afli.

— Poate credeți că-i distractiv să lipiți afișe despre nenorociri care vor să se sinucidă.

— Ești dumneata un asemenea nenorocit?

— Și dac-aș fi?

— Ți-aș împărtași motivele nemaipomenite, descoperite de mine, pentru care merită să trăiești.

— Ce-ați face dumneavoastră?

— Ți-aș spune să numești prețul minim pe care l-ai cere ca să mai trăiești o săptămînă.

— Urmă un moment de tăcere.

— M-ai auzit? Întrebă Eliot.

— V-am auzit.

— Dacă n-ai de gînd să te sinucizi, te-aș ruga să închizi telefonul. Sînt nenumărați alți oameni care vor să folosească linia.

— Vorbiți așa de trîsnit.

— Dumneata ești cel care vrea să se omoare.

— Și ce-ar fi să zic că n-aș trăi pînă săptămîna viitoare nici pentru un milion de dolari?

— Ți-aș răspunde: „Dă-i înainte și mori”. Încearcă o mie.

— O mie.

— Dă-i înainte și mori. Încearcă o sută.

— O sută.

— Acum vorbești cu noimă. Vino la mine să discutăm. Îi spuse unde-și avea biroul. Să nu-ți fie teamă de cîinii din fața postului de pompieri. Nu mușcă decît atunci cînd sună alarma de incendiu.

* R *

În legătură cu sirena de incendiu: după toate cunoștințele lui Eliot, era alarma cea mai sonoră din întreaga emisferă vestică a pămîntului. Era acționată de un motor Messerschmitt de șapte sute de cai putere, care avea un demaror de treizeci

de cai putere. Fusese principala alarmă aeriană din Berlin în vremea celui de al doilea război mondial. Fundația Rosewater o cumpărase de la guvernul vest-german și o donase orașului în mod anonim.

Cînd își făcu apariția pe o platformă de camion, singurul indiciu cu privire la donator era o etichetă ce glăsuia simplu: „Dar din partea unui prieten“.

* R *

Eliot începu să scrie într-un registru masiv pe care-l ținea sub patul de campanie. Era legat în piele neagră grofată și avea 300 de pagini liniate de un verde odihnitor pentru ochi. Îl numea *Cartea Judecății de Apoi*. În acest registru Eliot înscrisese, încă din prima zi a operațiilor desfășurate de fundație în orașul Rosewater, numele fiecărui client, natura plîngerilor sale, și ce întreprinsese fundația referitor la ele.

Registru era aproape plin și numai Eliot ori soția lui înstrăinată ar fi putut decodifica tot ce scria în el. Acum înregistrase numele sinucigașului care-l chemase la telefon și care între timp îi făcuse o vizită și plecase — plecase cam morocănos, ca și cînd ar fi bănuț că fusese tras pe sfoară ori luat în bătaie de joc, dar fără să înțeleagă cum anume și de ce.

„Sherman Wesley Little“, scrisese Eliot, „Indy, Sm-si-CT-V2-N3C-C2At-BR\$ 300.“ Decodificat, asta însemna că Little era din Indianapolis, un sculer-matrișer sinucigaș ce fusese concediat temporar, veteran al celui de al doilea război mon-

dial, cu nevastă și trei copii, cel de-al doilea copil suferind de ataraxie. Eliot îi oferise o bursă Rosewater de 300 de dolari.

O recomandare mult mai frecventă în *Cartea Judecății de Apoi* decît alocațiile de bani era „AV“. Era sfatul dat de Eliot indivizilor doborîți de necazuri, cu sau fără motiv: „Dragă, uite ce să faci — ia o aspirină și dă-o pe gît cu un pahar de vin“.

* R *

„VM“ însemna „vînătoare de muște“. Oamenii simțeau adesea nevoia disperată de-a face ceva pentru Eliot. El îi ruga atunci să vină la o anumită oră din zi și să-i izgonească muștele din oficiu. În sezonul muștelor, aceasta era o misiune herculeană, întrucît Eliot nu avea plasă la ferestre, și pe deasupra oficiul său era în directă comunicație cu bucătăria îmbîcsită a localului de dedesubt, printr-un horn de aer fierbinte situat drept în podea.

Așa încît vînătorile de muște erau adevărate ceremonii, și ele erau ritualizate în așa măsură încît nu se foloseau plesnitori convenționale, bărbații și femeile vînd muștele în chipuri cu totul deosebite. Bărbații foloseau fișii de cauciuc, iar femeile pocale cu apă caldută și leșie de săpun.

Tehnica fișiei de cauciuc se desfășura în chipul următor: un bărbat începea să taie o bandă circulară de cauciuc în șuvițe drepte, nu rotunde. Întindea apoi șuvița între miîni, cu pri-

virea, de-a lungul fișiei ca și când ar fi fost cătarea unei puști, dându-i drumul când apărea musca în obiectiv. O muscă bine lovită adesea se vaporiza pe loc, ceea ce explica culoarea ciudată a pereților și mobilierului lui Eliot, care era în mare parte un piure uscat de muște.

Procedeul pocălului cu leșie de săpun se desfășura astfel: o femeie căuta cu ochii o muscă atârînd cu capul în jos. Apropia atunci paharul cu leșie foarte încet de muscă, profitînd de faptul că o muscă în această poziție, simțind primejdia, se lansa drept în jos cîțiva centimetri, în cădere liberă, înainte de-a recurge la aripi. În mod ideal, musca nu simțea primejdia decît atunci cînd aceasta se afla chiar sub ea, și atunci se arunca ascultătoare în săpun, zbatîndu-se pînă cădea la fund printre clăbuci și se îneca.

Eliot spusese adesea în legătură cu această tehnică:

— Nimeni nu crede în eficacitatea ei pînă ce n-o încearcă. Cînd descoperă că merge, nu mai renunță-n veci la ea.

* R *

La sfîrșitul catastifului se afla un roman ne-terminat pe care Eliot îl începuse cu ani în urmă, într-o seară cînd înțelesese în sfîrșit că Sylvia nu avea să se mai reîntoarcă la el.

De ce mai revin atîtea suflete în mod voluntar pe Pămînt după ce-au eșuat și-au murit, și iar au eșuat și-au murit acolo? Poate pentru că cerul e atît de gol. Pe

Porțile de Mărgăritar ar trebui să scrie cuvintele:

PUȚIN NIMIC, O DOAMNE, CE
MULT CONTEAZĂ!

Dar singurele mesaje scrise pe porțile fără sfîrșit ale paradisului sînt inscripțiile obscene ale unor spirite de vandali. „Bun venit la Tîrgul Internațional!” zice un lamento scris cu creionul pe un fronton de mărgăritar. „Mai bine copt decît mort”, opinează un altul.

„Nu ești bărbat pîn' ce carne neagră n-ai mîncat”, e de părere o altă inscripție. Iar aceasta a fost la rîndul ei revizuită astfel: „Nu ești bărbat pîn' ce tu însuși în carne neagră n-ai stat”.

„Unde poți face amor pe-aici”? întrebă un suflet obscen; și tot el răspunde: Încearcă *Amorul ultimului menestrel* de Alfred, Lord Tennyson.

Propria-mi contribuție:

Cei ce scriu pe zid în rai
Să le crească ochi de buhai,
Iar cei ce citesc rime nătinge
Să le mănînce.

* R *

„Kublai Khan, Napoleon, Iuliu Cezar și Richard Inimă de Leu put cu toții”, declară un suflet brav. Afirmația rămîne necontestată

și nici nu pare probabil ca vreuna din părțile insultate să dea replica. Sufletul nemuritor al lui Kublai Khan sălășluiește acum în trupul nevrednic al nevestei unui veterinar din Lima, Peru. Sufletul nemuritor al lui Bonaparte se zgâiește la lume din trupul îndesat și îmbâcsit al feciorului de paisprezece ani al căpitanului din portul Cotuit, Massachussetts. Spiritul marelui Cezar se descurcă și el cum poate în trupul sfrijit al unei văduve de pigmeu din Insulele Andaman. Richard Inimă de Leu s-a trezit din nou captiv de-a lungul peregrinărilor sale, de astă-dată în trupul lui Coach Letzinger, un exhibiționist nenorocit și gunoier liber profesionist din Rosewater, Indiana. Coach, cu bietul rege Richard zăvornit în sine, face de trei, patru ori pe an călătoria la Indianapolis cu autobuzul Ogărului Cenușiu, îmbrăcat pentru această ocazie cu pantofi, șosete, jartiere, haină de ploaie și un fluier cromat atârându-i în jurul gâtului. Când ajunge la Indianapolis, Coach pătrunde în raionul de argintărie al unuia din marile magazine, unde întotdeauna se află nenumărate virtuale mirese ce-și aleg modelele de argintărie. Coach suflă în fluier și fetele își întorc privirile spre el. Coach își desface brusc haina de ploaie, o încheie la loc și apoi fuge ca un apucat să prindă autobuzul ce-l va duce îndărăt în Rosewater.

* R *

Raiul e cel mai plicticos loc din lume, *continuu romanul lui Eliot*, așa că cele mai multe spirite fac coadă ca să primească o nouă viață — iar ele trăiesc și iubesc, eșuează și mor, și iar stau la coadă ca să renască. Înșfacă și ele ce se găsește, cum zice proverbul. Nu se tocnesc și nu tipă să fie de-o rasă sau alta, de un sex sau altul, de-o naționalitate sau alta, dintr-o clasă sau alta. Ceea ce vor și primesc: trei dimensiuni — cu mici colete de timp, se înțelege — și o împrejmuire de carne care să facă posibilă distincția crucială între înăuntru și afară.

Aici, în rai, nu există înăuntru. Și nici afară. A pași pe poartă în orice direcție înseamnă a pleca din nicăieri spre niciunde, și de la oriunde spre fieunde. Imaginați-vă o masă de biliard lungă și lată, precum Calea Lactee. Nu uitați nici detaliul că ea e o placă lucioasă de ardezie fără cusur pe care s-a lipit o catifea verde. Oricine-și poate închipui măcar atât — a înțeles ce-i de înțeles în legătură cu Paradisul — și va compătimi cu cei ce jinduiesc aprig după distincția între înăuntru și afară.

* R *

Oricât de neplăcut ar fi pe aici, există totuși câțiva printre noi care preferă să nu se mai nască. Și eu mă număr printre ei.

N-am mai coborît pe pămînt din anul 1587 cînd, preumblîndu-mă prin lume în trupul unei anume Walpurga Haumännin, am fost executat în satul austriac Dillingen. Crima săvîrșită de trupul meu muritor era, zice-se, vrăjitoria. Auzind sentința, firește c-am vrut să ies iute din acel trup. Oricum eram pe cale să-l părăsesc, folosindu-mă de el mai mult de optzeci și cinci de ani. Dar a trebuit să rămîn ținut în el cîtă vreme l-au legat călare pe-o capră de tăiat lemne, au urcat capra pe-o căruță și-au purtat bietul meu trup spre primărie. Acolo mi-au sfîșiat brațul drept și sînul stîng cu clești încinși în foc. Apoi m-au coborît la poarta inferioară, unde mi-au smuls sînul drept. Apoi m-au dus la poarta spitalului unde mi-au sfîșiat brațul drept. Apoi m-au dus în piața satului. Avînd în vedere faptul că fusesem o moașă autorizată, sub jurămînt, vreme de șaizeci și doi de ani, și totuși mă purtasem atît de mișelește, mi-au tăiat brațul drept. Apoi m-au legat de un rug și m-au ars de vie și au aruncat cenușa-mi în cel mai apropiat rîu.

Cum vă zic, de-atunci nu m-am mai reîntors pe pămînt.

* R *

Pe vremuri cei mai mulți dintre noi, care nu vroiam să ne reîntoarcem pe bătrînul și bunul pămînt, eram spirite ale căror trupuri muritoare fuseseră torturate lent,

în chipurile cele mai pline de fantezie — lucru care trebuie să fi satisfăcut în mod deosebit pe adepții pedepselor corporale și capitale, și pe hăitătorii crimei. Dar un lucru bizar se petrece de cîtăva vreme. Am început să cîștigăm noi recruți dintre cei cărora, după standardurile noastre cu privire la ce va să zică tortura, nu li s-a ntîmplat mai nimic pe pămînt. Abia dacă și-au julit o gleznă, și totuși au năvălit aici în batalioane îngrozite, urlînd: „Ajunge o dată!”

„Cine sînt oamenii ăștia?” m-am întrebant. „Care este lucrul acela de neîncipuit care li s-a întîmplat?” Și îmi dau seama că pentru a afla răspunsurile convenite, va trebui să părăsesc moartea mea. Va trebui din nou să renasc.

Tocmai am primit vestea că voi fi trimis acolo unde spiritul lui Richard Inimă de Leu trăiește astăzi, în Rosewater, Indiana.

Telefonul negru al lui Eliot sună.

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos?

— Domnule Rosewater, se auzi vocea gîtuită a unei femei, aici... aici e Stella Wakeby.

Gîfîia, așteptînd reacția lui la această introducere.

— O! Bună, dragă! zise Eliot cu căldură. Mă bucur că-mi dai de veste! Ce surpriză plăcută!

Habar n-avea cine era Stella Wakeby.

— Domnule Rosewater, eu... eu... nu v-am cerut niciodată nimic, nu-i așa?

— Nu... nu, nu mi-ai cerut.

— O grămadă de înși cu mai puține necazuri decât mine vă plictisesc tot timpul.

— Niciodată n-am simțit că cineva m-ar *plictisi*. E-adevărat însă că pe unii îi văd mai des decât pe alții. Avea atâtea tranzacții cu Diana Moon Glampers, bunăoară, că nici nu le mai înregistra în catastiful său. Riscă o mărturisire neadeverată: Și-ades m-am gândit la poverile îngrozitoare pe care trebuie să le duci.

— Ah, domnule Rosewater, dac-ați ști. Și izbucni în plîns. Întotdeauna am spus că noi sințtem oamenii senatorului Rosewater, nu milogii lui Eliot Rosewater.

— Ei, ei, liniștește-te.

— Întotdeauna am stat pe propriile noastre picioare, orice ni s-ar fi întîmplat. De cîte ori, trecînd pe lîngă dumneavoastră, nu mi-am întors capul în altă parte, și nu pentru c-aș fi avut ceva cu dumneavoastră. Am vrut numai să știți că alde Wakeby se descurcă *bine*.

— Am înțeles... și-ntotdeauna m-am bucurat să primesc vești bune.

Eliot însă nu-și putea aminti de nici o femeie care să fi întors capul la vederea lui, și el se plimba prin oraș atît de rar încît n-ar fi putut să-i ofere surescității Stella prea multe prilejuri de-a reacționa astfel. Bănuise corect că ea trăia într-o mizerie hidoasă, undeva pe o uliță lăturalnică, scoțînd la vedere arareori propria persoană și zdrențele ei, închipuindu-și doar că ieșea în oraș și că toată lumea o știa. Dacă trecuse

vreodată pe lîngă Eliot, lucru posibil, acea unică ocazie se multiplicase de o mie de ori în mintea ei — fiecare trecere imaginară cu propriile-i umbre și lumini dramatice.

— N-am putut să dorm în noaptea asta, domnule Rosewater — așa că am ieșit să mă plimb.

— Și de cîte ori n-ai făcut dumneata asta.

— Oh, Dumnezeu! mare — și pe lună plină, și pe lună nouă, și pe noapte fără lună.

— Iar în noaptea asta pe ploaie.

— Îmi place ploaia.

— Și mie.

— Și am zărit lumină în casa vecinilor.

— Slavă Domnului că există vecini.

— Și am bătut la ușă și ei m-au primit. Și-am zis: „Nu mai pot continua un singur pas fără ajutor. Nu-mi mai pasă nici dacă nu mai vine ziua de mîine. Nu mai pot fi om în rînd cu oamenii senatorului Rosewater!”

— Hai, hai — liniștește-te.

— Așa că m-au urcat în mașină și m-au dus la cel mai apropiat telefon și mi-au spus: „Cheamă-l la telefon pe Eliot. O să te-ajute”. Și asta am făcut.

— Și-ai vrea să mă vizitezi acum, dragă — ori poți aștepta pînă mîine?

— Mîine.

Suna aproape ca o întrebare.

— Minunat! La orice oră-ți convine.

— Mîine.

— Mîine, dragă. Are să fie o zi frumoasă.

— Îi mulțumesc lui Dumnezeu!

— Lasă, lasă.

— Ooof, domnule Rosewater, îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru *dumneavoastră*.

* R *

Eliot închise aparatul. Acesta sună imediat.

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos?

— Ai putea începe prin a-ți tunde chica și a-ți cumpăra un costum nou, zise o voce de bărbat.

— Ce?

— Eliot...

— Da?

— Nici măcar nu-mi recunoști vocea?

— Eu... îmi pare rău... eu...

— E-afurisitu' de *taică-tău*!

* R *

— Tii, *tată*! exclamă Eliot cu o voce lirică, plină de iubire, surprindere și plăcere. Ce *bine* că-ți aud vocea.

— Nici măcar n-ai recunoscut-o.

— Îmi pare rău. Știi... apelurile pur și simplu se țin lanț.

— Se țin lanț, da?

— Doar știi.

— Mă tem că da.

— Tii... dar, oricum, ce mai *faci*?

— Bine! zise senatorul cu grabă sarcastică. Nici că se poate mai bine!

— Mă bucur s-o aud.

Senatorul lăsa să-i scape o înjurătură.

— Ce este, *tată*?

— Nu vorbi cu mine de parc-aș fi unul din bețivanii tăi! Un proxenet! Ori o spălătoreasă cretină!

— Dar ce-am spus?

— Tonul tău afurisit!

— Îmi pare rău.

— Simt că te pregătești să-mi spui să iau o aspirină și-un pahar de vin. Nu vorbi *de sus* cu mine.

— Scuză-mă.

— Eu n-am nevoie de nimeni ca să-mi plătească ultima rată la motoretă.

Eliot făcuse într-adevăr asta o dată pentru un client de-al său. Clientul își pierdu viața împreună cu iubita două zile mai târziu, făcându-se praf în Bloomington.

— Știu că n-ai nevoie.

— Știe că n-am nevoie, zise senatorul către cineva de la capătul liniei.

— Pari... pari tare *supărat* și *nefericit*, *tată*.

Eliot era sincer îngrijorat.

— O să-mi treacă.

— E vorba de ceva anume?

— Lucruri mărunte, Eliot, lucruri mărunte... ca de pildă faptul că familia Rosewater se prăbușește.

— Ce te face să crezi asta?

— Doar n-ai să-mi spui că ești gravid?

— Dar rudele din Rhode Island?

— Mă faci să mă simt mult mai liniștit. Uita-sem de ele.

— Acum ai un ton sarcastic.

— Legătura e de vină. Spune-mi niște vesti bune din partea ta de lume, Eliot. Adu-l la linia de plutire pe boșorogul ăsta nătâng.

— Mary Moody a făcut gemeni.

— Bravo ! Bravo ! Minunat ! De vreme ce se mai reproduce cineva. Și ce nume a ales domnișoara Moody pentru cei doi mici cetățeni ?

— Foxtrot și Melody.

* R *

— Eliot ?

— Da, tată !

— Aș dori să te examinezi cu atenție din cap pînă-n picioare.

Ascultător, Eliot se privi de sus pînă jos cît putu mai bine, fără oglindă :

— M-am examinat.

— Acum întreabă-te : „Visez oare ? Cum am putut ajunge într-o asemenea stare deplorabilă ?” Ei bine, care-i răspunsul ?

— Nu-i vis, anunță Eliot.

— Și n-ai prefera să *fi fost* vis ?

— Ca să mă trezesc la ce ?

— La ce-ai putea *fi*. La ce ai *fost* !

— Vrei să-ncep iar să cumpăr tablouri pentru muzee ? Ai fi mai mîndru de mine dac-aș oferi două milioane și jumătate pentru tabloul lui Rembrandt, *Aristotel contemplînd bustul lui Homer* ?

— Nu reduce o discuție la absurd.

— Nu sînt eu acela care fac *asta*. Acuză-i pe indivizii care scot asemenea sume de bani pentru tablouri. I-am arătat Dianei Moon Glampers o reproducere a picturii și ea mi-a spus : „Poate

că eu îs o proastă, domnule Rosewater, dar nu i-aș face lucrului ăluia loc în casă”.

— Eliot...

— Da, tată !

— Întreabă-te ce-ar zice cei de la Harvard acum despre tine.

— Nu trebuie să mă-ntreb. O știu.

— Așa ?

— Mă iubesc la nebunie. Ar trebui să vezi scrisorile pe care le primesc.

Senatorul clătină resemnat din cap, știind că Harvard avea o proastă reputație pentru zefle-mea, și mai știind că Eliot spunea adevărul atunci cînd vorbea despre scrisorile pline de respect primite de la Harvard.

— În definitiv, zise Eliot, ce Dumnezeu, le dau tipilor ăloră trei sute de mii de dolari în fiecare an, cu regularitate de ceasornic, încă de la înființarea fundației. Ar trebui să *vezi* scrisorile.

* R *

— Eliot...

— Da, tată !

— Am ajuns la un moment istoric de-o su-
premă ironie, căci senatorul Rosewater din In-
diana își întreabă acum propriul fiu : „Ești, sau
ai fost vreodată, comunist ?”

— Păi, am ceea ce probabil mulți oameni ar
numi idei comuniste, răspuse Eliot imprudent,
dar ce Dumnezeu, tată, nimeni nu poate avea de
a face cu săracii, fără să nu ajungă din cînd în
cînd la Karl Marx. Consider că e îngrozitor că
oamenii nu împart bunurile în țara asta. Consi-

der că e lipsit de omenie un guvern care lasă să se nască un copil stăpîn peste o halcă grasă din țară, așa ca mine, în vreme ce alt copil se naște fără nimic. Guvernul, cred eu, ar putea cel puțin să împartă lucrurile echitabil între pruncii nou-născuți. Viața e și așa suficient de grea, fără ca oamenii să trebuiască să se îmbolnăvească de griji din cauza banilor. Sînt destui bani în țara asta, numai dacă i-am împărți cu alții.

— Și cum crezi c-ar stimula acest lucru interesul particular?

— Vrei să zici, teroarea de-a nu avea ce să mănînci, de-a nu fi în stare să plătești doctorul, de-a nu fi în stare să oferi familiei tale haine frumoase, un cămin sigur, vesel și plăcut, învățatură cită trebuie și cîteva ceasuri de petrecere? Vrei să zici rușinea de-a nu ști pe unde curge Fluviul Bogăției?

— Cine?

— Fluviul Bogăției, unde curge avuția națiunii. Noi ne-am născut pe malurile lui — și la fel și majoritatea mediocrilor cu care am crescut, am umblat la școli particulare, m-am plimbat cu iahtul sau am jucat tenis. Putem să înfulecăm și să ne bălăcim în marele fluviu după pofta inimii. Și mai luăm și lecții de înfulecare, ca să înfulecăm cît mai bine.

— Lecții de înfulecare?

— De la avocați! De la consilierii financiar! De la agenți de vânzări! Ne-am născut destul de aproape de fluviu ca să ne înecăm noi înșine, și următoarele zece generații, în bogăție, folosind doar lingura mare și gălețile. Și totuși, ne angajăm experți care să ne învețe cum să folosim ape-

ductele, barajele, rezervoarele, sifoanele, brigăzile de intervenție cu găleata sau pîrghia lui Arhimede. Iar dascălii noștri devin la rîndu-le bogați, iar copiii lor își tocmesc și ei profesori în arta înfulecatului.

— N-am știut că și eu înfulec.

Eliot deveni pe moment necruțător, căci se gîndea cu furie în abstract:

— Cei care înfulecă din naștere niciodată nu-și dau seama. Și nu pricep despre ce vorbesc sărăntocii cînd zic c-aud pe cineva înfulecînd. Nici măcar nu știu ce înseamnă Fluviul Bogăției. Cînd vreunul din noi pretinde că nici nu există așa ceva, eu îmi spun: „Pe legea mea, asta-i o afirmație necinstită și lipsită de gust“.

* R *

— Ce încurajator e să te-aud pe tine vorbind de bun gust, remarcă senatorul zeflemitor.

— Vrei să-ncep iar să mă duc la operă? Vrei să înalț o casă perfectă într-un sat perfect, și să tot bat marea cu iahtul?

— Cui îi pasă ce vreau eu?

— Recunosc că odaia mea nu-i Taj Mahal. Dar poate să fie atunci cînd alți americani duc o existență atît de prăpădită?

— Poate că dacă n-ar mai crede în asemenea sminteli ca Fluviul Bogăției și s-ar apuca de treabă, n-ar mai duce o existență atît de prăpădită.

— Dacă nu există Fluviul Bogăției, atunci cum se face că eu am cîștigat azi zece mii de dolari

doar moțaind, scărpînîndu-mă și răspunzînd din cînd în cînd la telefon ?

— Orice american mai poate încă să facă avere.

— Sigur — cu condiția să i se spună cînd mai e încă tînăr că există un Fluviu al Bogăției, că acesta n-are nimic echitabil în el, că mai bine-ar fi să uite de roboteală, merite și cîștiguri cinstite, sau alte asemenea rahaturi, și să se ducă acolo unde-i fluviul cu pricina. „Mergeți acolo unde-s cei avuți și puternici“, le-aș spune, „și învățați-le năravurile. Ei pot fi ușor lingușiți sau speriați. Lingușiți-i cît puteți, ori băgați groaza în ei, și într-una din nopțile fără lună o să-i vedeți ducîndu-și degetul la gură, avertizîndu-vă să nu mai faceți nici un zgomot. Și-or să vă conducă prin beznă la fluviul cel mai lat și mai adînc din cîte a văzut vreodată omul. O să vi se arate locul vostru pe malul lui și-o să primiți și o găleată. „Înfulecați cît puteți, dar încercați să nu faceți prea mult zgomot, căci v-ar putea auzi săracul.“

Senatorul nu-și putu opri o înjurătură.

— De ce-ai zis asta, tată ?

Era o întrebare candidă.

Senatorul înjură din nou.

— Mi-ar plăcea să nu mai fie atîta arțag, atîta tensiune între noi ori de cîte ori vorbim împreună. Te iubesc atît de mult.

Dar se auziră alte sudălmii, și mai aprige, căci Senatorul abia își mai reținea lacrimile.

— De ce trebuie să-njuri cînd eu îți spun că te iubesc, tată ?

— Tu ești individul ăla care stă la colț de stradă cu un sul de hîrtie igienică în mînă și pe fiecare bucată scrie „te iubesc“. Fiecare trecător, oricine-ar fi, primește cîte o bucată. Eu n-am nevoie de bucata mea de hîrtie igienică.

— Nu m-am gîndit că totul nu-i decît o bucată de hîrtie igienică.

— Pînă ce nu te lași de băut, n-o să-ți dai seama de nimic ! strigă senatorul cu vocea frîntă. Acum am s-o chem pe soția ta la telefon. Îți dai seama c-ai pierdut-o ? Îți dai seama ce soție bună ți-a fost ?

* R *

— Eliot ?

Vocea Sylviei era atît de gîduită și de speriată. Fata nu părea să aibă mai multă consistență decît vîlul ei de mireasă.

— Sylvia.

Glasul lui Eliot suna mai oficial, mai bărbătesc, reținut. Îi scrisese de o mie de ori, o chemase mereu la telefon. Pînă acum nu primise nici un răspuns.

— Eu... îmi dau seama că m-am purtat urît.

— Cîtă vreme purtarea ta a fost omenească...

— Oare puteam să nesocotesc natura omenească ?

— Nu.

— Ar putea altcineva ?

— Din cîte știu eu, nu.

* R *

- Eliot... ?
- Da ?
- Cum sînt cu toții ?
- Pe-aici ?
- Oriunde.
- Bine.
- Mă bucur.

* R *

- Dacă... dacă o să te-ntreb de cineva anume, o să-ncep să plîng, zise Sylvia.
- Nu mă-ntreba.
- Încă-mi pasă de ei, chiar dacă doctorii îmi spun că nu trebuie să mă mai întorc acolo.
- Nu mă-ntreba.
- A născut cineva vreun copil ?
- Nu mă-ntreba.
- Nu i-ai zis tatălui tău c-a născut cineva ?
- Nu mă-ntreba.
- Cine-a născut un copil, Eliot ? Îmi pasă, îmi pasă !
- Iisuse, nu mă mai întreba !
- Îmi pasă, îmi pasă !
- Mary Moody !
- Gemeni ?
- Firește. Eliot lăsa să se-nțeleagă că nu-și făcea iluzii cu privire la cei cărora le dedicase viața sa : Și încă niște pui de incendiatori, fără îndoială.

Familia Moody avea o lungă istorie nu numai în ceea ce privește nașterea de gemeni, ci și producerea de incendii.

— Sînt drăguți ?

— Nu i-am văzut, răspunse Eliot cu o iritare care caracterizase întotdeauna conversația lor pe acest subiect intim. Copiii sînt întotdeauna drăguți.

— Le-ai trimis cadouri ?

— Ce te face să crezi că mai trimit cadouri ? Întrebarea ei se referea la obiceiul lui Eliot de a trimite o acțiune din stocul firmei de „Mașini internaționale de calcul” fiecărui copil nou-născut în ținut.

— N-o mai faci ?

— Ba da.

Eliot părea scîrbit de acest fapt.

— Ai o voce obosită.

— Probabil legătura e de vină.

— Mai spune-mi niște vești.

— Soția mea divorțează de mine din motive medicale.

— N-am putea sări peste asta ?

Nu era o sugestie ironică, ci mai degrabă tragică. Tonul tragic era de necontestat.

— Haide, hop, făcu Eliot într-o doară.

* R *

Eliot trase o dușcă de Southern Comfort, dar nu se simți reconfortat. Tuși, tocmai cînd tuși și tatăl său. Această coincidență, în care tatăl și fiul se potriveau perfect fără să știe, tuse lîngă tuse, fu înregistrată nu numai de Sylvia, ci și

de Norman Mushari. Mushari ieșise tiptil din cameră și descoperise o extensiune a liniei telefonice în biroul senatorului. Asculta acum cu urechile ciulite.

— Presupun... presupun că trebuie să-mi iau rămas bun acum, zise Sylvia cu un ton vinovat. Lacrimile i se prelingeau pe obraz.

— Ar fi bine să-l întrebi pe doctorul tău.

— Transmite-le... transmite-le tuturor complimente.

— Bine, bine.

— Spune-le că-i visez tot timpul.

— Asta o să-i facă să se simtă mândri.

— Felicit-o pe Mary Moody pentru gemenii ei.

— Bine. Miine îi botez.

— Îi botezi ?!

Asta era ceva nou. Mushari își bulbucă ochii.

— Nu știam... nu știam că faci și-așa ceva, spuse Sylvia prudent.

Mushari înregistrează cu satisfacție nota de liniște din vocea ei. Pentru el asta însemna că sminteala lui Eliot nu stagnase, ci se pregătea să facă un salt spectaculos spre misticism.

— N-am putut scăpa de ea, zise Eliot. Ea a insistat, și nimeni altcineva nu s-a arătat dispus s-o facă.

— Aha, făcu Sylvia, mai liniștită.

Mushari nu se simți dezamăgit. Chestiunea cu botezul putea fi o probă elocventă în proces că Eliot se credea Mesia.

— I-am spus, continuă Eliot, și mintea lui Mushari care era echipată cu roțițe cu clichet se bloacă refuzînd să primească această informație, că nu sînt un om religios nici măcar în sen-

sul cel mai larg al cuvîntului. I-am spus că nimic din ceea ce puteam eu să fac nu va conta în rai, dar ea a insistat totuși să primesc.

— Ce-ai să spui ? Ce-ai să faci ?

— Oh, nu știu...

Melancolia și oboseala îl părăsiră pe Eliot, atras fiind de noua sa problemă. Un surîs angelic îi miji pe buze.

— Am să mă duc probabil la cocioaba ei. Am să stropesc pruncii cu niște apă și-am să spun : „Bună, copii ! Bine-ați venit pe planeta Pămînt. Vara e cald, iar iarna e frig. Pămîntul e rotund, umed și aglomerat. O să petreceți pe-aici cam o sută de ani. Nu există decît o singură regulă din cîte știu eu, copii : La naiba, trebuie să fiți buni !”.

SE CONVENI în noaptea aceea ca Eliot și Sylvia să se-nîlnească pentru un ultim rămas bun peste trei zile în Salonul Sturzului de la hotelul Marott din Indianapolis. Era o hotărîre deosebit de riscantă pentru doi oameni atît de bolnavi și de simțitori. Înțelegerea se stabili într-un murmur de șoapte și țipete guturale de însingurare și dor ce încheiără conversația lor telefonică.

— Oh, Eliot, oare e bine s-o facem ?

— Cred că trebuie s-o facem.

— Trebuie, reluă ea ca un ecou.

— N-o simți — nu simți că trebuie ?

— Ba da.

— Asta-i viața.

Sylvia clătină din cap.

— Oh, blestemată să fie dragostea, blestemată.

— O să fie frumos. Îți promit.

— Și eu îți promit.

— O să-mi cumpăr un costum nou.

— Te rog, nu — nu din pricina mea.

— Atunci pentru Salonul Sturzului.

— Noapte bună.

— Te iubesc, Sylvia. Noapte bună.

Urmă o pauză.

— Noapte bună, Eliot.

— Te iubesc.

— Noapte bună. Mi-e frică. Noapte bună.

* R *

Conversația de mai sus îi stîrni mari griji lui Norman Mushari, care așeză în furcă receptorul la care trăsesse cu urechea. Era de o importanță capitală pentru planurile lui ca Sylvia să nu rămînă însărcinată cu Eliot. Un prunc în pîntecul ei ar fi avut drepturi de necontestat la conducerea fundației, chiar dacă Eliot era cu adevărat nebun. Iar visul lui Mushari era ca fundația să încapă pe mîinile celui de-al doilea văr al lui Eliot, Fred Rosewater din Pisquontuit, statul Rhode Island.

Fred habar n-avea de toate acestea, nici măcar nu știa cu siguranță dacă era rudă cu Rosewaterii din Indiana. Rosewaterii din Indiana aflaseră de existența lui numai pentru că firma McAllister, Robjent, Reed și McGee, fiind conștiincioasă, angajase un genealogist și un detectiv ca să descopere cine erau cele mai apropiate rude cu numele de Rosewater. Dosarul lui Fred din arhiva confidențială a firmei era dolofan bine, ca dealtfel și Fred, dar cercetarea fusese cît se poate de discretă. Fred nici nu-și închipuise vreodată c-ar putea să fie privat de averi și glorie legitime.

Așa că, în dimineața ce urmă hotărârii lui Eliot și a Sylviei de a se mai întâlni o dată, Fred se simți ca un om comun, sau chiar mai rău, cu perspective de viitor foarte precare. Ieși din drugstore-ul orașelului Pisquontuit, strânse pleoapele la lumina soarelui, luă trei guri lacome de aer și intră în prăvălia de ziare de alături. Era un bărbat mătăhălos, flasc din cauza cafelei și borțos din pricina plăcintelor daneze.

Sărmanul, lugubru Fred își pierdea diminețile căutând amatori de asigurări în drugstore, care era cafeneaua oamenilor cu stare, și în prăvălia de ziare, care era cafeneaua celor nevoiași. El era singurul om din oraș care-și lua cafeaua în ambele locuri.

Fred își făcu loc cu burta pînă la barul prăvăliei de ziare și oferă un zîmbet radios unui tîmplar și celor doi instalatori ce ședeau acolo. Se cocoță pe un taburet, și din cauza dosului enorm, perna taburetului nu părea mai mare decît o nălbă pe o mlaștină.

— Cafea și plăcintă daneză, domnu' Rosewater? întrebă fata nu prea curată și cam nătîngă de după tejghea.

— Cafea și plăcintă sună numai bine, se învoi Fred din toată inima. Zău așa, pe-o dimineață ca asta, cafea și plăcintă daneză sună numai bine!

În legătură cu Pisquontuit: numele orașului era pronunțat „Pawnit” (amanetați-l) de cei care-l

iubeau și „Piss-on-it” (urinați-vă pe el) de cei ce nu-l iubeau. Numele aparținuse odată unui șef de trib indian.

Pisquontuit purtase șorț și se hrănise, ca și oamenii săi, cu scoici de râu, zmeură și măceșe. Agricultură îi era cu desăvîrșire necunoscută șefului de trib Pisquontuit. În aceeași măsură îi erau necunoscute salbele de mărgele, ornamentele cu pene, arcul și săgeata.

Alcoolul, în schimb, fusese descoperirea lui cea mai prețioasă, Pisquontuit bău pînă îl lovi damblaua în 1638.

După patru mii de luni pline, satul care îi nemurise numele era populat de două sute de familii foarte bogate și de o mie de familii de oameni obișnuiți ai căror capi îi servitoreau într-un fel sau altul pe cei avuți.

Existențele pe care le puteau duce acolo erau aproape fără excepție jalnice, lipsite de subtilitate, inteligență, umor sau imaginație — adică exact la fel de nefericite și de fără noimă ca și cele ale oamenilor din Rosewater, Indiana. Mili-oanele moștenite nu ajutau la nimic. Nici artele sau știința.

Fred Rosewater era un dibaci navigator pe iahturi și urmăse cursurile universității Princeton, așa încît era bine primit în casele celor bogați, deși chiar pentru gustul celor din Pisquontuit era înfiorător de sărac. Casa lui era o baracă sordidă din șindrilă cafenie, la o milă distanță de faleza strălucitoare.

Bietul Fred trudea din greu pentru câțiva dolari pe care-i aducea din cînd în cînd acasă. El se afla în exercițiul funcțiunii cînd le surîdea radios tîmplarului și celor doi instalatori din prăvălia de ziare. Cei trei lucrători citeau o gazeta de scandal, un săptămînal național ce se ocupa de crime, sex, animale de salon și copii — copii mutilați cel mai adesea. Gazeta se numea *The American Investigator*. „Revista cea mai strălucită din lume”. *Investigatorul* avea în această dugheană semnificația *Gazetei Bursei* pentru cei din drugstore.

— Vă cultivați ca de obicei cugetul, după cîte vîd, începu Fred.

Rostise aceste cuvinte cu tonul vaporos al unui tort de fructe.

Lucrătorii vedeau un respect stînjenit față de Fred. Încercau uneori să ia în rîs ceea ce le vindea el, dar în adîncul sufletului știau că le oferea singurul plan de îmbogățire rapidă ce le era la îndemîna: să se asigure și apoi să moară subit. Și secretul sumbru al lui Fred era faptul că fără acești nenorociți, ispitiți de o asemenea propunere, el n-ar fi avut nici o centimă. Toate tranzacțiile sale erau cu cei din clasa lucrătorilor. Glumele sale cu rajahii iahturilor din localul învecinat erau o simplă fanfaronadă și mistificare. Săracii erau impresionați să știe că Fred le vindea asigurări și bogătașilor vicleni, ceea ce de fapt nu era adevărat. Averile lor erau diriguite de bănci și firme avocățești, departe, foarte departe.

— Ce vești externe, astăzi? întrebă Fred,

Asta era o altă glumă a sa în legătură cu *Investigatorul american*.

Tîmplarul ridică prima pagină a jurnalului, astfel ca s-o poată vedea și Fred. Pagina era acoperită cu un titlu și cu fotografia unei tinere femei seducătoare. Titlul suna astfel:

DORESC UN BARBAT
CARE SĂ-MI DĂRUIASCĂ
UN COPIL GENIAL!

Fata era dansatoare la o revistă. Se numea Randy Herald.

— Mi-ar plăcea s-o ajut pe doamna în problema ei, zise Fred pe un ton poznaș.

— Mnezeule, făcu tîmplarul, semețindu-și capul și scrișnind din dinți, cui nu i-ar plăcea?

— Crezi c-am vorbit serios? pufni Fred către Randy Herald. N-aș schimba-o pe mireasa mea nici pentru douăzeci de mii de Randy Herald. Deveni sentimental în mod deliberat. Și nu cred că vreunul din voi, băieți, ați schimba miresele voastre.

Pentru Fred o mireasă era orice femeie cu un soț bun de asigurat.

— Le cunosc pe soațele voastre, continuă el, și oricare din voi ar face-o nebunie să le schimbe. Clătină din cap: Sîntem patru tipi norocoși, noi ăștia de-aici, și-ar fi bine să n-o uităm. Avem patru soațe minunate, băieți, și-ar trebui să mai stăm din cînd în cînd să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru asta.

Fred își amestecă cafeaua.

— Eu n-aș fi bun de nimica fără soața mea, și o știu prea bine.

Soața lui se numea Caroline. Caroline era mama unui băiețaș dolofan și urîțel, bietul Franklin Rosewater. Caroline începuse de-o vreme să ia prânzul la restaurant cu o lesbiană bogată pe nume Amanita Buntline.

— Am făcut tot ce-am putut pentru ea, declară Fred. Dar Dumnezeu mi-e martor că nu-i destul. Nimic n-ar fi destul.

I se puse un nod real în gât. Știa că avea nevoie de-o asemenea dovadă a emoției sale care să pară autentică, altminteri nu-și va putea vinde asigurările.

— Există totuși ceva, ceva ce și un bărbat sărac poate face pentru soața lui.

Fred își roti ochii visător. El valora patruzeci și două de mii de dolari dacă murea.

* R *

Fred fusese întrebat adesea, firește, dacă era rudă cu celebrul senator Rosewater. Răspunsul lui Fred, autodepreciativ și neștiutor, suna de obicei cam așa : „Pe undeva, cumva — pe departe, foarte departe”. Ca majoritatea americanilor cu mijloace modeste, Fred nu-și cunoștea strămoșii.

Dar ar fi trebuit să știe următoarele :

Ramura Rosewaterilor din Rhode Island descindea din George Rosewater, fratele mai mic al infamului Noah. Când izbucni războiul civil, George strânse o companie de pușcași din statul Indiana și porni în fruntea ei să se alăture legen-

darei Brigăzi a chipielor negre. Sub comanda lui George se afla și înlocuitorul lui Noah, prostul satului din Rosewater, Fletcher Moon. Moon fu ciuruit ca o piftie de artileria lui Stonewall Jackson în cea de a doua bătălie de la râul Bull Run.

În timpul retragerii prin glod și apă spre Alexandria, căpitanul Rosewater își făcu timp să scrie fratelui său următoarea depeșă :

Fletcher Moon și-a respectat partea sa din învoială cât i-a stat în putere. Dacă o să te supere faptul că investiția ta considerabilă a fost irosită atât de curînd, te sfătuiesc să-i scrii generalului Pope și să-i ceri o restituire parțială a sumei. Regret că nu ești cu mine,

George

La care Noah răspunse astfel :

Îmi pare rău pentru Fletcher Moon, dar cum zice și Biblia, „învoiala e învoială”. În plic ai să găsești niște acte curente pe care te rog să le semnezi. Ele mă împuternicesc pe mine să administrez jumătatea ta din fermă și din fabrica de ferăstraie pînă la întoarcerea ta, etc., etc. Noi suferim mari privațiuni acasă. Totul este trimis trupelor. Un cuvînt de mulțumire din partea trupelor ar pica foarte bine,

Noah

Înainte de luptele de pe râul Antietam, George Rosewater ajunsese locotenent, colonel și-și pierduse în mod straniu degetul mic de la ambele mâini. La Antietam calul său fu împușcat în timp ce-l călărea, George continuă asaltul pe jos, smulse flămura regimentului din mâinile unui băietan în agonie și se trezi strângînd în pumn doar un ciot, cînd explozia unui obuz al confederaților îi smulse flămura. Mai înainte cîtiva pași, ucise un inamic cu bățul port-drapel. În momentul acela unul din soldații lui trase un foc cu muscheta ce mai avea vergeaua îndesată pe țeavă. Explozia îl orbi pe colonelul Rosewater pentru totdeauna.

* R *

George se reîntoarse în ținutul Rosewater orb și cu brevet de general de brigadă. Oamenii fură surprinși să-l vadă vesel. Veselia nu păru să i se micșoreze nici cînd bancherii și avocații, care se oferiseră cu generozitate să-i servească drept ochi, îl anunțară că nu mai avea nici un capăt de proprietate, că iscălise renunțarea la ea în favoarea fratelui său Noah. Din nefericire, Noah nu se afla în oraș ca să-i poată da explicații lui George. Afacerile îl solicitau mai tot timpul la Washington, New York sau Philadelphia.

— Ei bine, zise George, tot surîzător ca pînă atunci, cum se spune și în Biblie în termeni fără echivoc: „Afacerile-s afaceri”.

Bancherii și avocații se simțiră destul de frustrați pentru faptul că George nu părea să tragă nici o învățătură din acea întâmplare care ar fi trebuit să constituie o experiență majoră în exis-

tența oricărui bărbat. Unul dintre avocați, care așteptase cu nerăbdare să-i servească morala cînd George își va fi ieșit din minți de furie, nu se putu abține să nu i-o servească oricum, chiar dacă George nu făcea decît să rîdă:

— Se cuvine să citești întotdeauna hîrțile înainte de a le semna.

— Fii convins, zise George, că de-acum înainte așa voi face.

George Rosewater nu se întorsese acasă sănătos la minte, căci nici un om sănătos, după ce-și va fi pierdut vederea și toată averea, n-ar fi rîs cu atîta poftă. Și un om sănătos la minte, de mai era și general și erou național, ar fi putut lua unele măsuri legale energice care să-l silească pe fratele lui să-i înapoieze averea. Dar George nu intentă nici un proces. Nu așteptă ca Noah să se reîntoarcă în ținutul Rosewater și nici nu plecă în estul țării ca să-l întâlnească. De fapt, el și cu Noah nu se mai întîlniră și nu-și mai vorbiră niciodată.

Purtînd toate însemnele unui general de brigadă, făcu o vizită fiecărei familii din ținut care-i încredințase un băiat sau mai mulți sub comanda sa, laudîndu-i pe toți, jelindu-i cu toată sinceritatea pe cei ce fuseseră răniți ori uciși. Conacul de cărămidă al lui Noah Rosewater se clădea chiar atunci. Într-o dimineață lucrătorii găsiră uniforma de general bătută în cuie pe ușa de la intrare, ca și cînd ar fi fost pielea unui animal atîrnată la uscat pe ușa hambarului.

Și George Rosewater dispăru pentru totdeauna pentru cei din ținutul Rosewater.

George pribegi spre est ca un vagabond, nu ca să-l găsească și să-l pedepsească pe fratele lui, ci ca să-și caute de lucru în Providence, Rhode Island. Auzise că se deschisese acolo o fabrică de mături, cu personal alcătuit din veterani unioniști care-și pierduseră vederea.

Ceea ce auzise era adevărat. O asemenea fabrică fusese într-adevăr înființată de Castor Buntline, care nu era nici veteran, nici orb. Buntline intuise corect că veteranii orbi aveau să fie niște muncitori foarte docili, că el însuși avea să-și cîștige un loc în istorie ca patron cu vederi umanitare și că nici un patriot din nord, cel puțin cîțiva ani după război, n-avea să folosească decît Mătura Unionistă Buntline. Așa se puseră bazele imensei averi Buntline. Și cu profiturile stoarse din mături, Castor Buntline și fiul său Elihu plecară să-și încerce norocul în sud, devenind magnați ai tutunului.

Cînd blajinul general George Rosewater ajunse, cu pingecele tocite, la fabrica de mături, Castor Buntline scrisese la Washington ca să i se confirme dacă George era general, îl angajă la un salariu foarte bun, îl făcu șef de echipă și boteză măturicile cu coadă scurtă pe care le fabrica cu numele său. Numele produsului intră pentru o vreme în vorbirea curentă. Un „General Rosewater” era o mătură cu coadă scurtă.

Și generalului orb i se încredință o orfană de paisprezece ani, pe nume Faith Merrihue, care să-i fie călăuză și mesager. Cînd aceasta împlini șaisprezece ani, George o luă de nevastă.

Iar George îl zămisli pe Abraham, care ajunse preot congregaționalist. Abraham plecă ca misionar în Congo, unde o întîlni și-o luă de nevastă pe Lavinia Waters, fiica unui alt misionar de acolo, un baptist din Illinois.

În junglă Abraham îl zămisli pe Merrihue, iar Lavinia muri la naștere. Micuțul Merrihue fu hrănit cu laptele unei femei din tribul Bantu.

Iar Abraham și micuțul Merrihue se reîntoarseră în Rhode Island. Abraham primi să slujească în amvonul unei biserici congregaționaliste din micul sat pescăresc Pisquontuit. Cumpără o căsuță, și odată cu ea și o sută zece acri de teren împădurit, nisipos și sărac. Era un lot triumphiular. Ipotenuza triumphiului se întindea pe țărmul portului Pisquontuit.

Merrihue, feciorul preotului, deveni misit de proprietăți și împărți pămîntul părintelui său în loturi. Se însură cu Cynthia Niles Rumfoord, moștenitoarea unei mici averi, și investi o mare parte din banii ei în pavaj, iluminarea străzilor și canalizare. Făcu avere, apoi o pierdu împreună cu averea nevastei sale în criza din 1929.

Își zbură atunci creierii.

Dar mai înainte scrisese o istorie a familiei și îl zămisli pe bietul Fred, agentul de asigurări.

* R *

Fiii sinucigașilor rareori se descurcă bine în viața.

Semnificativ este că ei găsesc că vieții îi lipsește o anume atracție. Sînt predispuși să se simtă mai dezrădăcinați decît majoritatea oamenilor, chiar și într-o nație faimoasă pentru dezrădăcinarea ei. Sau dovedesc un dezinteres strigător față de trecut și o certitudine dezarmantă cu privire la viitorul lor funest: bănuiesc că vor muri tot curmîndu-și viața.

Sindromul era evident și în cazul lui Fred. Iar la acesta el adăuga și spasme, aversiuni și o indiferență de tip special. Auzise împușcătura care-l omorîse pe tatăl său, îl văzuse cu o mare bucată din craniu smulsă și cu manuscrisul istoriei familiei în poală.

Fred păstra manuscrisul pe care nu-l citise niciodată, pe care nu vroia să-l citească vreodată. Era pe un dulap de magiunuri în pivnița casei sale. Acolo ținea și otrava pentru șobolani.

* R *

Acum sărmanul Fred Rosewater se afla tot în prăvălia de ziare, continuîndu-și discursul despre soațe adresat tîmplarului și celor doi instalatori.

— Ned, zise el către tîmplar, noi doi am făcut ceva pentru miresele noastre.

Tîmplarul valora douăzeci de mii de dolari dacă murea, și numai mulțumită lui Fred. Dar nu se gîndea la altceva decît la sinucidere, cînd venea sorocul primei de asigurare.

— Și nu trebuie să ne mai batem capul cu economiile, zise Fred. Asta se rezolvă acum — automat.

— Ihî, făcu Ned.

Se așternu un moment de tăcere grea. Cei doi instalatori neasigurați, veseli și deșanțați pînă atunci, stăteau nemișcați.

— Cu o singură trăsătură de condei, îi reaminti Fred tîmplarului, noi am creat niște sume frumusele. Acesta e miracolul asigurării pe viață. Și e lucrul cel mai neînsemnat pe care-l putem face pentru soațele noastre.

Instalatorii coborîră încet de pe taburete. Fred nu rămase dezamăgit văzîndu-i cum o șterg. Aveau să plece cu conștiința zgîndărită de-acolo — și aveau să se mai reîntoarcă de nenumărate ori la prăvălia de ziare.

Și ori de cîte ori aveau să se reîntoarcă, aveau să-l găsească acolo pe Fred.

— Știi care-i cea mai mare satisfacție a mea în profesiune? îl întrebă Fred pe tîmplar.

— Nu.

— O simt atunci cînd vine la mine cîte-o soață și-mi zice: „Nu știu cum să-ți mulțumim îndestul, eu și cu pruncii mei, pentru ce-ai făcut pentru noi. Fii binecuvîntat, domnule Rosewater.”

TIMPLARUL o șterse și el de lângă Fred Rosewater, lăsînd în urmă un exemplar din *Investigatorul american*. Fred execută o complicată pantomimă a plictisului, demonstrînd celor care s-ar fi întîmplat să-l privească în acea clipă, că era un om care nu avea nimic de citit, somnoros, cu o mahmureală de după chef, probabil, gata să înșface orice lucru tipărit, ca un somnambul.

— A, ă, ă, căscă el.

Își întinse brațele și apucă gazeta.

În încăpere părea să nu fie decît un singur martor, fata de după teighea.

— Zău așa, îi spuse el, cine sînt imbecilii care citesc gunoiul ăsta ?

Fata i-ar fi putut răspunde adevărat că și el, Fred, citea gazeta de la un capăt la altul, în fiecare săptămînă. Dar fiind ea însăși o imbecilă, nu observa mai nimic.

— Întrebă-mă să te-ntreb.

Nu era o propunere prea ispititoare.

Pufnind din nas a neîncredere, Fred Rosewater întoarse paginile la secția de anunțuri a gazetei, intitulată „Iată-mă“. Diverși bărbați și femei mărturiseau acolo că se aflau în căutare de amor, mariaj sau numai divertisment. O făceau la prețul de 1,45 dolari rîndul.

Femeie cu profesiune, educată, atrăgătoare, de 40 ani, evreică, *zicea un anunț*, absolventă de colegiu, domiciliu în Connecticut. Caută bărbat evreu cu studii superioare și intenții matrimoniale. Copiii bineveniți. *Investigatorul*, căsuța poștală L—577.

Era un anunț suav. Majoritatea nu erau atît de suave.

Frizer din St. Louis ar dori să intre în corespondență cu alți bărbați din statul Missouri. Schimbați fotografii ? *se interesa altul*.

Pereche modernă, nou venită în Dallas, dorește să întîlnească soți rafinați ce apreciază fotografii neretușate. Răspundem la toate scrisorile și la toate fotografiile, *zicea un altul*.

Profesor la școală pregătitoare de băieți are neapărată nevoie de lecții de bună comportare de la profesoară severă, preferabil o iubitoare a cailor, de origine germană sau scandinavă, *se spunea în altul*. Dispūs să se deplaseze în orice colț al țării.

Funcționar superior din New York do-
rește întâlniri după-masă în timpul săptămă-
nii. Excluz pudibondele, zicea un altul.

Pe pagina de alături era un cupon mare, pe
care cititorul era invitat să scrie un anunț la
ziar. Fred se simțea ispitit s-o facă.

* R *

Fred întoarse pagina și citi relatarea unui viol
criminal ce se petrecuse în 1933 în Nebraska. Po-
vestirea era ilustrată cu fotografii clinice revoltă-
toare, pe care numai un medic legist ar fi avut
dreptul să le vadă. Acest viol era vechi de trei-
zeci de ani atunci când Fred citi despre el, atunci
când cele zece milioane de cititori ai *Investigato-
rului* îl descoperiră în gazetă. Problemele de care
se ocupa revista erau eterne. Lucreția Borgia ar fi
putut primi niște titluri de-o șchioapă în orice
moment. Din *Investigator* aflase de fapt Fred,
care nu urmăse cursurile universității Princeton
decît un an, de moartea lui Socrate.

O fetiță de treisprezece ani intră în prăvălie
și Fred dădu iute gazeta la o parte. Era Lila
Buntline, fiica celei mai bune prietene a soției
sale. Lila era înaltă, cu fața osoasă, cabalină.
Sub ochii ei verzi desăvîrșiți se întindeau cear-
cane mari. Obrajii îi erau precum crusta unei
plăcinte, din pricina arsurilor de soare, a bron-
zului, a pistruilor și a fișiiilor trandafirii de piele
nouă. Era navigatoarea cea mai încercată și mai
renumită din Clubul de Iahting Pisquontuit.

Lila îi aruncă lui Fred o privire compătimi-
toare — pentru că era sărac, pentru că nevasta
lui nu era bună de nimic, pentru că era gras,
pentru că era plicticos. Se îndreptă spre polițele
de cărți și reviste și dispăru între ele, așezîndu-se
pe cimentul rece.

Fred culese din nou *Investigatorul* și consultă
reclamele ce-i ofereau spre cumpărare tot felul
de lucruri deșănțate. Respirația îi devenise sa-
cadată. Bietul Fred păstrase interesul libidos al
unui licean din primele clase pentru *Investigator*
și pentru subiectele sale, dar n-avea curajul să
pătrundă în lumea lui, să intre în corespondență
cu toate numerele de casute poștale date acolo.
Ca fiu de sinucigaș, nu era de mirare că toate
dorințele sale secrete erau banale și jenante.

* R *

Un om etalîndu-și sănătatea înfloritoare intră
vioi în prăvălie, și se apropie de Fred cu atîta
repezițiune, încît acesta nu mai avu timp s-arunce
gazeta din mînă :

— Măi, escroc libidos de la asigurări, zise
noul intrat bine dispus, ce-ți trebuie ție să citești
asemenea gazete deochete ?

Era Harry Pena, pescar de meserie. Era și
comandantul secției de pompieri voluntari din
Pisquontuit. Harry avea două capcane pentru
pești lângă țărm, niște labirinturi de țăruși și nă-
voade ce exploatau nemilos prostia peștilor. Fie-
care capcană era un gard lung ce se mărginea
cu malul la un capăt, iar la celălalt avea o în-
grăditură circulară de pari și năvoade. Peștii care

încercau să înconjoare gardul nimereau în țarc. Înotau apoi bezmetic prin ocol, pînă ce veneau Harry și cei doi fii vînjoși ai săi cu șalupa, aducînd cîngi și bîte, și închideau porțița țarcului, ridicînd un năvod care zăcea pe fundul apei, și începeau să măcelărească peștii pînă ce oboseau.

Harry era un bărbat între două vîrste, crăcănăt dar cu un cap și niște umeri pe care Michelangelo i-ar fi putut da lui Moise ori lui Dumnezeu. Nu lucrase toată viața ca pescar. Fusese și el un „escroc de la asigurări” în Pittsfield, Massachussetts. Într-o seară la Pittsfield, Harry își curăță covorul din sufragerie cu tetraclorură de carbon și fu cît pe ce să moară. Cînd își mai reveni, doctorul îi spuse: „Harry, ori muncești în aer liber, ori ai să mori”.

Așa că Harry deveni ceea ce fusese și tatăl său — pescar la capcane.

* R *

Harry cuprinse cu brațul umerii flasci ai lui Fred. Îi dădea mîna să fie afectuos. Era unul dintre puținii bărbați din Pisquontuit a cărui bărbăție nimeni n-o punea la îndoială.

— Mă — biet escroc de la asigurări, zise, de ce ești tu agent de asigurări? Ocupă-te de ceva frumos.

Se așeză. Comandă cafea și-o țigară aurie de foi.

— Păi, Harry dragă, zise Fred tîguindu-și buzele cu emfază, socot că filozofia mea în asigurări e oleacă deosebită de a ta.

— Rahat, zise Harry fără supărare.

Îi luă din mînă gazeta și cîntări din ochi provocarea lansată pe prima pagină de Randy Harold.

— Dumnezeu, zise, asta s-ar mulțumi cu orice pîd i-aș face, numai să vreau eu.

— Serios, Harry, insistă Fred. Mie-mi *plac* asigurările. Îmi place *să-i ajut* pe oameni.

Harry nu dădu semne că l-ar fi auzit. Se uita încruntat la fotografia unei franțuzoaice în bikini.

Fred, pricepînd că trecea în fața lui Harry drept un ins fad și asexuat, încercă să-i doveadă omului că-l judecă greșit. Îl înghionti ca între bărbați:

— Îți place ce vezi, Harry?

— Ce anume?

— Fata de colo?

— Asta nu-i fată. E o bucată de hîrtie.

— Mie-mi *pare* că-i o fată, rînji Fred Rosewater.

— Atunci ești ușor de prostit, zise Harry. Pentru asta nu trebuie decît cerneală tipografică și-o bucată de hîrtie. Fata asta nu stă întinsă acolo pe teighea. E la o mie de mile depărtare, și nici măcar nu știe de existența noastră. Dacă ar fi vie, n-ar mai trebui să fac nimic altceva decît să stau acasă și să tai din reviste fotografii de pești barosani.

* R *

Harry Pena își îndreptă atenția spre anunțurile de la rubrica „Iată-mă” și-i ceru lui Fred un stilou.

— Stilou ? făcu Fred ca și cînd ar fi auzit un cuvînt străin.

— Doar ai la tine unul, nu ?

— Sigur că am.

Fred îi întinse unul din cele nouă stilouri pe care le purta prin diverse buzunare.

— Sigur că are, rîse Harry.

Și scrisse următoarele pe cuponul de pe pagina alăturată :

Un bărbat plin de vigoare, membru al rasei albe, caută o femeie înfocată, de orice rasă, de orice vîrstă sau religie. Scop : orice în afară de căsătorie. Poate schimba fotografii. Dinții îi sînt veritabili.

— Chiar vrei să trimiți asta la ziar ?

Mîncărima lui Fred de-a trimite și el un anunț și-a primi cîteva răspunsuri obscene deveni patetic de clară.

Harry semnă anunțul, *Fred Rosewater, Pisquontuit, Rhode Island.*

— Foarte amuzant, făcu Fred, dîndu-se îndărăt cu demnitate înțepată.

Harry îi făcu cu ochiul :

— Amuzant pentru Pisquontuit.

* R *

În prăvălie intră atunci Caroline, soția lui Fred. Era o femeiușcă drăguță, subțirică, înfometată și pierdută, dichisită ca o păpușă în rochiile elegante aruncate de prietena ei bogată, Amanita Buntline. Caroline Rosewater zornăia și

strălucea de atîtea pandante. Rolul lor era să-i facă rochiile de împrumut să pară ale ei. Se pregătea să ia prînzul cu Amanita. Vroia să-i ceară bani lui Fred ca să poată, cu oarecare acoperire, să insiste să-și plătească consumația proprie.

Cînd îi vorbi lui Fred, cu Harry Pena de față, se purtă ca o femeie care își păstrează demnitatea în timp ce are de-a face cu o broască scîrboasă. Cu ajutorul neprecupețit al Amanitei, ea se auto-compătimea pentru că se măritase cu un bărbat atît de sărac și de insipid. Că și ea era exact la fel de săracă și de insipidă, era o idee pe care o refuza în mod organic. Căci, ar fi putut ea argumenta, era de pildă membră a societății Phi Betta Kappa, întrucît urmasa filozofia la universitatea Dillon din Dodge City, Kansas. Acolo îl întîlnise pe Fred, ce se afla sub arme. Fred fusese încartiruit în Fortul Riley în timpul războiului din Coreea. Se măritase cu Fred pentru că-și închipuise că toți cei din Pisquontuit ce trecuseră pe la universitatea Princeton erau bogați.

Se simți umilită cînd descoperi că acest lucru nu era adevărat. Se credea în mod sincer o intelectuală, dar nu știa mai nimic, și toate problemele pe care le avusese vreodată se puteau rezolva printr-un singur lucru : bani, o mulțime de bani. Era o gospodină îngrozitoare. Plîngea cînd trebuia să facă gospodărie, convinsă că fusese menită unor lucruri superioare.

Cît privește prietenia ei cu Amanita, nu era ceva prea serios din partea Carolinei, care era pur și simplu un cameleon feminin încercînd să parvină în lume.

— Iar prînz cu Amanita ? se jeliu Fred.
— De ce nu ?
— Încep să ne coste foarte scump mesele astea extravagante în fiecare zi.
— Nu-s în fiecare zi. Cel mult de două ori pe săptămîină.

Avea un ton iritat și rece.

— Costă totuși al naibii de mult, Caroline.
Caroline întinse o mîină înmănușată după bani :
— Atîta merită soția ta.

Fred îi dădu banii. Caroline nu-i mulțumi. Plecă să se-azeze pe perna de piele cafenie-roșcată, lîngă parfumata Amanita. Buntline, în Mercedesul albastru 300SL al acesteia.

Harry Pena examinează fața albită a lui Fred cu un ochi de cunoscător. Nu făcu nici un comentariu. Își aprinse trabucul și plecă — se duse să pescuiască pești adevărați cu feciorii săi adevărați, într-o barcă adevărată pe marea salină.

Lila, fiica Amanitei Buntline, ședea pe podeaua răcoroasă a prăvăliei de ziare citind *Tropicul cancerului* de Henry Miller, pe care-l luase, împreună cu *Dejunul în nud* de William Burroughs, din raftul rotativ de cărți. Interesul Lilei pentru cărți era pur comercial. La treisprezece ani ea era principala traficantă de literatură obscenă din Pisquontuit.

Era și marchitană de petarde, din același motiv pentru care vindea literatură obscenă — *profitul*.

Tovarășii ei de distracții din Clubul de Iahting Pisquontuit și de la Școala Districtuală Pisquontuit erau atît de bogați și de nerozi, încît erau dispuși să-i plătească aproape oricît pentru te miri ce. Într-o zi obișnuită de afaceri, ea reușea să vîndă un exemplar de șaptezeci și cinci cenți al romanului *Amantul doamnei Chatterley* la prețul de zece dolari și petarde zgomotoase de cincisprezece cenți la prețul de cinci dolari.

Își procura artificiiile în timpul vacanțelor petrecute cu familia în Canada, Florida sau Hong Kong. Majoritatea cărților obscene provenea din stocurile prăvăliei de ziare. Lila știa însă care titluri erau fierbinți, ceea ce n-ar fi putut să spună și prietenii ei sau chiar vînzătorii de la chioșcul de ziare. Iar Lila le cumpăra pe cele deocheate de cum erau expuse în raftul rotativ. Toate tranzacțiile ei erau duse cu imbecila de după teighea, care uita totul chiar înainte de a se fi întîmplat.

Relația între Lila și prăvălia de ziare era o simbioză admirabilă, căci în vitrina din față a magazinului atîrna o medalie de polistiren aurit, acordată de *Asociația mamelor din Rhode Island pentru protejarea copiilor împotriva lucrurilor obscene*. Reprezentantele asociației inspectau regulat raionul de cărți ieftine al magazinului. Medalionul de polistiren era o recunoaștere a faptului că nu găsiseră nimic obscen.

Ele credeau astfel că progeniturile lor se aflau în deplină siguranță, dar adevărul era că Lila monopolizase piața de cărți.

Există totuși un fel de pornografie pe care Lila n-o putea cumpăra în magazinele de ziare —

fotografiile obscene. Pe acestea și le procura făcînd ceea ce Fred Rosewater jînduise adesea să facă — să răspundă la anunțurile deocheate din *Investigatorul american*.

* R *

Două picioare grășane încălcară acum lumea ei copilărească de pe podeaua magazinului. Erau picioarele lui Fred Rosewater.

Lila nu-și ascunse cărțile ei compromițătoare. Continuă să citească *Tropicul cancerului* ca și cînd ar fi fost basmul *Heidi* :

Cufărul a rămas deschis și lucrurile ei zac împrăștiate peste tot, ca mai înainte. Ea stă întinsă pe pat, îmbrăcată. O dată, de două ori, de trei ori, de patru ori... mi-e teamă c-o să-și piardă mințile... în pat, sub cuverturi, ce plăcut e să-i simt iar trupul fierbinte ! Dar cît va mai dura ? Va ține de data asta ? Presimt că nu.

Lila și Fred se mai întîlniseră adesea între cărți și reviste. Fred nu o întrebese niciodată ce citește. Iar ea știa că el va face întocmai ca de fiecare dată — va privi cu jînd melancolic copertile revistelor pentru femei, apoi va alege o revistă voluminoasă și domestică precum *Sfaturi pentru un cămin și o grădină mai plăcută*. Ceea ce făcu într-adevăr și acum.

— Bănuiesc că soția mea a ieșit iar să ia masa cu mămica ta, zise Fred.

— Cred că da, zise Lila.

Cu aceasta se puse capăt conversației, dar Lila continuă să se gîndească la Fred. Se afla la nivelul gambelor lui. Ori de cîte ori îl văzuse pe Fred în șort sau în chiloți de baie, picioarele lui erau acoperite de cicatrice și plăgi, ca și cînd cineva l-ar fi pocnit mereu cu piciorul. Lila își spuse că poate era vorba de-o avitaminoză care făcea ca gambele sale să arate în halul acesta, ori de rîie.

* R *

Gamblele însîngerate ale lui Fred erau victimele ideilor de decorare interioară pe care le avea soția lui și care se traduceau într-o îngrămădire smintită de măsuțe, zeci de măsuțe prin toată locuința. Fiecare măsuță avea scrumiera ei și-o bombonieră prăfoasă cu bomboane de mentă pentru după cină, deși Rosewaterii nu primeau niciodată oaspeți. Iar Caroline aranja la nesfîrșit măsuțele pentru o presupusă serată într-un fel, iar pentru următoarea într-alt fel. Așa încît bietul Fred își lovea mereu țurloaiile de măsuțe.

O dată Fred umblă cu o tăietură adîncă pe bărbie, prinsă în unsprezece copci. Căzătura aceea nu fusese cauzată de vreo măsuță, ci de-un obiect pe care Caroline nu-l punea niciodată la o parte. Obiectul se arăta mereu, ca un fel de animal devorator de furnici, cu năravul de a dormi în pragul ușii, sau pe scări sau pe cămin.

Obiectul acela peste care căzuse Fred de-și tăiasse bărbia era aspiratorul *Electrolux* al Carolinei Rosewater. În subconștientul ei Caroline ju-

rase să nu-l mai pună la loc pînă ce n-avea să devină bogată.

* R *

Fred, crezînd că Lila l-a uitat, lăsa din mîna *Sfaturile pentru un cămin și o grădină mai plăcută* și alege o carte ce promitea să fie al naibii de picantă — *Venus pe scoică* de Kilgore Trout. Pe coperta din spate era redată prescurtat o scenă fierbinte din roman. Suna cam așa :

Regina Margaret de pe planeta Shaltoon lăsa rochia să-i lunece la picioare. Nu avea nimic pe dedesubt. Sîinii ei înalți, fermi și semeți erau trandafirii și mîndri. Șoldurile și pulpele îi erau ca niște lire ispititoare de alabastru pur. „Peregrinările tale s-au încheiat, Pribeagule prin spații“, șopti ea cu voce fremătînd de dorințe. „Nu mai căuta, căci ai găsit. Răspunsul rîvnit e în îmbrățișările mele.“

„E un răspuns prea frumos, regină Margaret, Dumnezeu mi-e martor“, exclamă Pribeagul prin spații. Palmele îi asudau vajnic. „Am să-l primesc cu recunoștință. Dar trebuie să-ți mărturisesc, cu toată sinceritatea, că mîine va trebui să pornesc iară la drum.“

„Dar ți-ai găsit răspunsul, ți-ai găsit răspunsul“, strigă femeia, și-i culcă capul între sîinii ei aromitori.

El bolborosi ceva, ceva ce ea nu mai înțelese. Îl împinse ușor cu mîna : „Ce-ai spus ?“

„Am zis, regină Margaret, că ceea ce-mi oferi e un răspuns mult prea ispititor. Dar din nefericire nu-i cel pe care-l caut în primul rînd.“

Mai era și-o fotografie a lui Trout. Ea înfățișa un om bătrîn, cu o barbă deasă și neagră. Arăta ca un Iisus speriat și îmbătrînit a cărui sentință la moarte prin crucificare fusese comutată în închisoare pe viață.

LILA BUNTLIN pedala pe bicicleta ei de-a lungul priveliștilor luxuriante ale pajiștilor uto-pice din Pisquontuit. Fiecare casă pe lângă care trecea era un vis extrem de scump devenit realitate. Proprietarii acelor case nu erau nevoiți să muncească. Și nici odraslele lor nu vor trebui și nici nu vor voi să muncească, doar dacă nu din spirit de revoltă. Dar nimeni nu părea dispus să se revolte.

Casa arătoasă a Lilei era chiar pe faleză. Era construită în stil georgian. Intră, depuse noile ei achiziții în hol, se furișă în biroul tatălui ei ca să se convingă că acesta, care zăcea pe canapeaua lui, mai era încă viu. Făcea acest lucru cel puțin o dată pe zi.

— Tată... ?

Correspondența din dimineața aceea se afla pe o tavă de argint, pe măsuța de la căpățiul său. Lângă ea era o sticlă neatinsă de Scotch, și un sifon. Sifonul își pierduse gazul. Stewart Buntline încă nu împlinise patruzeci de ani. Era bărbatul cel mai chipeș din oraș, o încrucișare, cum spu-

sese cineva o dată, între Cary Grant și-un păstor neamț. Pe mijlocul său supt se odihnea o carte de cincizeci și șapte de dolari, atlasul războiului civil dăruit de soția lui. Aceasta era singura lui pasiune în viață, războiul civil.

— Tăticule...

Stewart sforăia mai departe. Taică-său îi lăsase moștenire paisprezece milioane de dolari, bani câștigați mai ales din tutun. Acei bani prințind cheag, fertilizați, altoiți și prășiți în ferma aceea hidroponică de bani care era Banca Navigatorilor din Noua Anglie și Casa de depuneri din Boston, se înmulțeau cu aproximativ opt sute de mii de dolari în fiecare an de când fuseseră depuși pe numele lui Stewart. Afacerile păreau să prospere. În afara celor de mai sus, Stewart nu mai știa nimic despre afacerile sale.

Uneori, când era nevoit să-și spună părerea cu privire la afaceri, declara răspicat că-i plăcea firma *Polaroid*. Toți păreau să găsească acest lucru captivant, faptul că-i plăcea firma *Polaroid*. De fapt, el nici nu știa măcar dacă avea sau nu acțiuni la ei. Banca se ocupa de investițiile lui — banca și firma de avocați McAllister, Robjent, Reed și MacGee.

— Tăticule ?

— Mm ?

— Am vrut numai să mă conving că... că ți-e bine, zise Lila.

— Îhî, făcu el. Dar nu putea fi prea sigur. Își miji puțin ochii și-și linse buzele uscate : Bine, scumpo.

— Acum poți să adormi la loc.

Ceea ce Stewart și făcu de îndată.

N-avea nici un motiv să nu doarmă buştean, căci era şi el reprezentat de aceeaşi firmă de avocaţi ca şi senatorul Rosewater, încă de când rămăsese orfan la vârsta de şaisprezece ani. Asociatul care-l luase pe el în primire era Reed McAllister. Bătrînul McAllister îi trimisese în plicul ultimei sale scrisori şi o bucată literară ce se intitula „Dezbinare între prieteni în războiul de idei“, o broşură publicată de Editura Pinului, Şcoala Libertăţii, casa poştală 165, Colorado Springs, Colorado. Aceasta slujea acum drept semn de carte în atlasul căilor ferate.

Bătrînul McAllister introducea în mod obișnuit materiale despre insidiosul socialism ce se opunea liberei concurenţe, întrucît, cu vreo douăzeci de ani în urmă Stewart, pe atunci un tînăr cu ochii zănatici, dăduse buzna în biroul său, şi-i declarase că sistemul liberei concurenţe era nedrept şi că el dorea să-şi doneze toţi banii săi săracilor. McAllister îl convinsese pe tînărul imprudent să nu facă acest lucru, dar continua să se teamă de-o recidivă a lui Stewart. Broşurile trimise de el aveau scopuri profilactice.

McAllister nu avea de ce să se mai teamă. Beat sau treaz, cu sau fără acele broşuri, Stewart era angajat irevocabil de partea sistemului liberei concurenţe. El nu avea nevoie de încurajările din „Dezbinarea între prieteni în războiul de idei“ ce părea să fie epistola unui conservator către amicii săi apropiaţi — care erau socialişti fără să o ştie. Şi pentru că nu avea nevoie de ele, Stewart nici nu citi în broşură despre be-

neficiarii ajutorului social şi ai altor forme de asistenţă, adică următoarele :

I-am ajutat într-adevăr pe oamenii aceştia? Priviţi-i bine. Examinaţi cu atenţie acest specimen care-i rezultatul final al milosteniei noastre! Ce putem spune despre această a treia generaţie de oameni pentru care asistenţa socială a devenit de mult un mod de a trăi? Observaţi cu băgare de seamă rodul eforturilor noastre, aceşti indivizi pe care i-am părăsit şi care se părăsesc cu milioanele chiar şi în perioade de belşug !

Ei nu muncesc şi nici nu vor să muncească. Țin capul plecat nepăsători, nu mai au nici mîndrie, nici respect pentru sine. Sînt cu totul nedemni de încredere, dar nu din răutate, ci întocmai ca şi vitele care rătăcesc fără scop. Intuiţia şi capacitatea de a raţiona pur şi simplu li s-au atrofiat din cauza neglijării lor îndelungate. Vorbiţi-le, ascultaţi-i, lucraţi cu ei, aşa cum faceu, şi vă veţi da seama cu un fel de oroare ascunsă că şi-au pierdut orice înfăţişare de oameni, afară de faptul că stau pe două picioare şi vorbesc — ca papagalii. „Mai. Mai da-ţi-mi. Mai vreau.“ Sînt singurele gînduri pe care le-au învăţat...

Ei ne apar astăzi ca o caricatură monumentală a lui *homo sapiens*, realitatea cruntă şi oribilă creată de noi înşine cu compasiunea noastră prost orientată. Şi ei sînt, de vom stărui pe acest drum, profe-

ția vie a ceea ce vom deveni mare parte din noi în viitor.

Și așa mai departe.

Aceste reflecții erau la fel de inutile pentru Stewart Buntline ca și importul de cărbuni la Newcastle. Renunțase de mult la compasiune. Renunțase de mult la amor. Și, ca să spunem adevărul pînă la capăt, era plictisit pînă peste cap și de războiul civil.

* R *

Conversația de acum douăzeci de ani cu McAllister, care îl readusese pe Stewart pe calea cea bună, sunase cam așa :

— Deci vrei să devii un sfînt, nu-i așa, tinere ?

— N-am spus asta, și sper să nu se fi înțeles acest lucru. Vă ocupați sau nu de administrarea moștenirii mele, bani la a căror cîștigare n-am contribuit prin nimic ?

— Am să-ți răspund la prima parte a întrebării. Da, ne ocupăm de administrarea banilor moșteniți de dumneata. Și-acum răspunsul la partea a doua : dacă încă nu i-ai cîștigat, ai să-i cîștigi în curînd. Ești coborîtor dintr-o familie care în mod congenital n-a dat niciodată greș, cîștigîndu-și existența și încă ceva pe deasupra. Ai să conduci, băiete, pentru că te-ai născut să conduci, și asta n-are să fie ușor.

— S-ar putea să fie, s-ar putea să nu fie așa, domnule McAllister. O să trebuiască să mai așteptăm și să vedem. Dar acum vreau să vă

spun atît : lumea noastră e încărcată de suferință, și banii pot contribui în mare măsură la ușurarea acelei suferinți, iar eu am mult mai mulți bani decît îmi trebuie. Vreau să cumpăr hrană ca lumea, haine și o locuință cumsecade pentru cei săraci, și asta neîntîrziat.

— Și după ce-ai să faci asta, cum ți-ar plăcea să ți se zică : „Sfîntul Stewart“, sau „Sfîntul Buntline“ ?

— N-am venit aici ca să rîdeți de mine.

Iar tatăl dumitale nu ne-a numit custozii averii în testament ca să aprobăm politicos tot ce-ți trece prin cap. Dacă atitudinea mea ți se va părea nepoliticoasă și ireverențioasă față de subiectul sfințeniei dumitale viitoare, totul se datorește faptului că am mai trecut prin aceste discuții stupide cu nenumărați tineri, pînă acum. Una din principalele îndatoriri ale acestei firme este prevenirea crizelor de sfințenie din partea clienților noștri. Crezi că ești o excepție ? Nicidecum. În fiecare an, cel puțin un tînăr dintre cei ale căror afaceri le conducem dă buzna în acest birou și vrea să-și arunce banii pe fe-reastră. Tocmai a terminat primul an de studii la vreo universitate măreață. A fost un an plin de mari evenimente ! A învățat despre suferința nemaipomenită care există în lume. A învățat despre odioasele crime pe care se întemeiază atîtea averi familiale. Și și-a simțit conștiința de bun creștin zgîndărită, adesea pentru prima oară în viață, cu Predica de pe Munte. Deci e încurcat, furios, cu lacrimi în ochi ! Cere, cu voce gîtuită, să afle cîți bani valorează. Îi spunem. Se face alb de rușine, chiar dacă averea sa a

fost câștigată dintr-un lucru onest și util ca banda adezivă Scotch, aspirinele, salopetele pentru muncitori, sau, în cazul de față, măhuri. Ai încheiat, dacă nu mă-nșel, primul an de studii la Harvard?

— Da.

— E o instituție de seamă, dar când bag de seamă efectul pe care-l are asupra unor tineri, mă întreb: „Cum cutează o universitate să le predea studenților compasiune, fără a le preda și istorie?” Istoria ne spune următorul lucru, tinere domn Buntline, chiar dacă nu ne mai spune nimic altceva: Sacrificarea unei averi este un lucru inutil și distrugător. Îi transformă pe săraci în cerșetori, fără a-i face mai bogați ori măcar mai mulțumiți. Iar donatorul și urmașii săi devin la rîndu-le reprezentanți ai tagmei sărăntocilor jeluitori.

* R *

— O avere particulară atît de mare ca a dumitale, domnule Buntline, continuase bătrînul McAllister atunci, cu atîția ani în urmă, e un miracol unic și emoționant. Ai ajuns la ea fără efort, și astfel ai avut prea puțin prilejul să înveți ce este ea. Pentru a te ajuta să pricepi cîte ceva despre caracterul ei miraculos, va trebui să folosesc un argument ce ți se va părea o insultă. Iată-l, fie că-ți place fie că nu: averea dumitale e factorul hotărîtor al modului în care te judeci și ești judecat de alții. Din pricina banilor, ești extraordinar. Fără ei, spre exemplu, n-ai putea răpi acum timpul prețios al asociatu-

lui principal al firmei McAllister, Robjent, Reed și MacGee. Dacă renunți la banii dumitale, ai să devii omul cel mai comun, de nu cumva vei fi un geniu. Dar nu ești un geniu, nu-i așa, domnule Buntline!

— Nu.

— Mmm. Și geniu să fii, fără bani te vei simți cu siguranță mai puțin liber și în largul dumitale. Dar nu numai atît, o să le oferi urmașilor dumitale modul de viață înăbușitor și jalnic specific celor ce-ar fi putut avea bogăție și libertate dacă vreun strămoș slab, de înger nu și-ar fi irosit averea. Agață-te de acest miracol, domnule Buntline. Banii sînt utopie în stare concentrată. Viața asta e o viață de cîine pentru majoritatea oamenilor, cum s-au ostenit să te învețe și profesorii dumitale. Dar din pricina miracolului acestuia viața dumitale și a familiei poate fi un paradis! Să te văd că zîmbești! Să văd că înțelegi ceea ce nu se predă la Harvard decît în anul doi de facultate: că a te naște bogat și a rămîne bogat încă nu e un delict.

* R *

Lila, fiica lui Stewart, urcă acum în dormitorul ei. Paleta de culori aleasă de mama ei pentru odaie era roz și brumăriu. Ferestrele ca caturi dădeau spre port, spre flota plutitoare de iahturi a Clubului de Iahting din Pisquontuit.

O șalupă pescărească de doisprezece metri lungime cu numele de *Mary* despica apele, pufăind greoi printre iahturi, făcînd să se legene bărcile de agrement. Acestea purtau nume ca *Scrumbia*,

Strengarul, Bobocul de trandafir II, După mine, Cînele roșu și Bunty. Bobocul de trandafir II aparținea lui Fred și Carolinei Rosewater. *Bunty* era a lui Stewart și a Amanitei Buntline.

Mary era ambarcațiunea lui Harry Pena, pescarul cu capcanele. Era o copaie cenușie, vărgată, a cărei menire era să se târască acasă pe orice vreme, încărcată cu tone de pește proaspăt. Nu se găsea pe ea nici un loc adăpostit, în afară de o cutie de lemn care ținea la loc uscat noul și uriașul motor Chrysler. Timona, droselul și ambreiajul erau montate pe acea ladă de lemn. Tot restul vasului era o copaie goală-goluță.

Harry o pornise spre capcanele sale. Cei doi fii vînjoși ai săi, Manny și Kenny, ședeau întinși cap lîngă cap la proră, murmurînd între ei cu o lene lascivă. Fiecare băiat avea lîngă el o cînge lungă de șase picioare. Harry era înarmat și cu un mai de șase kilograme. Toți trei îmbrăcaseră șorturi de piele și cizme. Cînd se apucau de treabă se bălăceau în sînge.

— Nu mai tot vorbiți de gagici, zise Harry. Gîndiți-vă la pești.

— O să ne gîndim, bătrîne, cînd om' avea vîrsta ta.

Era un răspuns cît se poate de afectuos.

* R *

Un avion vui pe deasupra, foarte jos, apropiindu-se de aeroportul Providence. La bord, citind *Conștiința conservatorului*, se afla Norman Mushari.

* R *

Cea mai bogată colecție de harpoane din lume era expusă într-un local ce purta numele de *Stăvilarul*, la cinci mile de Pisquontuit. Miraculoasa colecție aparținea unui individ deșirat din New Bedford, pe nume Bunny Weeks. Pînă ce n-a venit Bunny din New Bedford ca să deschidă un restaurant, Pisquontuit nu avusese niciodată de-a face cu pescuitul de balene.

Bunny își botezase localul *Stăvilarul* pentru că ferestrele sale dinspre sud dădeau spre capcanele pentru pești ale lui Harry Pena. Pe fiecare masă se afla un binoclu de operă, pentru ca mesenii să-i poată admira pe Harry și vlăjganii săi luîndu-și în primire prada. Și cînd pescarii își începeau demonstrația în apa sărată, Bunny trecea pe la fiecare masă, explicînd cu plăcere și autoritate expertă ce făceau aceștia și de ce. În vreme ce divaga astfel, pipăia femeile cu nerușinare.

Dacă clienții vroiau să participe cu și mai mult aplomb la trebile pescărești, puteau comanda un *Cocteil Scrumbie*, adică rom, lichior de rodii și suc de afine, sau *Salata pescarului*, care consta dintr-o banană decojită trecută prin inelul unui fruct de ananas și așezată între bucăți răcite de pește tuna, cu smîntînă și miez zemos de nucă de cocos.

Harry Pena și băieții lui știau de salate, cocteiluri și binocluri, deși nu vizitaseră niciodată *Stăvilarul*. Uneori reacționau la implicarea lor

involuntară într-un spectacol, urinînd în mare. Numeau asta, „supă de praz pentru Bunny Weeks“.

* R *

Colecția de harpoane a lui Bunny Weeks era expusă pe grinzile prăvăliei de cadouri ce constituia anticamera mucegăită în mod decorativ a *Stăvilărilor*. Prăvălia se numea *Pescarul vesel de balene*. Deasupra se afla un ochi prăfos de luminator, aspectul prăfos fiind obținut prin pulverizarea unui spray *Bon-Ami*, care n-a mai fost apoi șters. Grilajul de grinzi și harpoanele de sub luminator își proiectau umbrele pe marfa expusă dedesubt. Efectul creat de Bunny era ca și cînd niște pescari adevărați de balene, duhnind a grăsime de balenă, rom, sudoare și ambră, și-ar fi depozitat uneltele în podul său. Puteau să se întoarcă din clipă în clipă ca să și le ia.

Printre umbrele încrucișate ale harpoanelor se mișcau acum Amanita Buntline și Caroline Rosewater. Amanita o conducea pe cealaltă, dădea tonul, examina mărfurile cu aviditate brutală. Cît privește natura mărfurilor expuse: se afla acolo tot ceea ce putea cere o femeie hrăpăreață de la soțul ei cînd ieșea dintr-o baie aburîndă.

Purtarea Carolinei era o imitație palidă a Amanitei. Caroline devenea neîndemînică din pricina faptului că Amanita se interpunea mereu între ea și obiectele ce păreau să merite atenție.

În clipa în care Amanita renunța să se mai uite la ceva, și se retrăgea din calea Carolinei, obiectul înceta într-un fel să mai merite interes. Caroline se simțea stîmjenită și de alte multe lucruri, firește — de faptul că soțul ei muncea, că ea purta o rochie de care toată lumea știa că fusese a Amanitei, că avea foarte puțini bani în poșetă.

Caroline își auzi acum propria voce zicînd, ca din depărtare:

— Are cu siguranță gust.

— Toți au, zise Amanita. Mai degrabă m-aș duce la cumpărături cu unul ca el, decît cu o femeie. Excluzînd persoanele de față, firește.

— Ce-i face să fie atît de rafinați?

— Sînt mai simțitori, dragă. Sînt ca noi două.

Ei simt.

— Oh.

* R *

Bunny Weeks intră acum cu pas săltat în magazinul *Pescarul vesel*, pantofii săi cu fețe de pînză scîrțîind sub greutatea-i. Era un bărbat zvelt, abia trecut de treizeci de ani. Avea ochii standard ai tuturor pederăștilor bogați — ochi ca niște juvaieruri artificiale, niște safire stelare sintetice în care clipeau luminițe de Crăciun. Bunny era nepotul faimosului căpitan Hannibal Weeks din New Bedford, cel care omorîse în cele din urmă pe Moby Dick. Nu mai puțin de șapte din fiarele ce se odihneau pe rastelul de

deasupra se zicea c-ar fi provenit din spinarea uriașei Balene Albe.

— Amanita! Amanita! exclamă Bunny cu afecețiune. O cuprinse cu brațele și o strînse vajnic. Ce mai face fata mea?

Amanita rîse.

— E ceva de rîs?

— Nu pentru mine.

— Nădărduiam să treci azi pe la mine. Ți-am pregătit un mic text de inteligență.

Vroia să-i arate un nou produs și s-o pună să ghicească ce este. Încă n-o salutasese pe Caroline și acum fu obligat s-o facă, întrucît ea se afla între el și locul unde credea că se găsește obiectul: Scuzați, vă rog.

— Scuzați-mă pe mine.

Caroline se trase la o parte. Bunny nu părea să-și amintească niciodată numele ei, deși ea intrase la *Stăvilăru* de cel puțin cincizeci de ori.

Bunny nu găsi ceea ce căuta, se întoarse să caute obiectul în altă parte și iar dădu peste Caroline în drumul său:

— Scuzați.

— Scuzați-mă pe mine.

Caroline, încercînd să se tragă din calea lui, se împiedică de un scaunel bucluș pentru muls și căzu cu un genunchi pe scaunel și cu ambele mîini înșfăcînd un stîlp din apropiere.

— Ah, Doamne! zise Bunny, iritat de întîmplare. Ești teafără? Hai! Hai! O ridică de sub suori și-o făcu în așa fel, încît picioarele ei continuau să lungească de sub ea, ca și cînd ar fi fost pe patine cu roțile. Ești teafără?

Caroline surîse fără convingere:

— Doar demnitatea mea-i atînsă.

— Ei, dă-o naibii de demnitate, scumpo, zise el și intră cît se poate de evident în rolul unei femei. Ce-ți fac *oscioarele*? Ce-ți face *burtica*?

— Bine — mulțumesc.

Bunny îi întoarse spatele și reîncepu să caute.

— O ții minte pe Caroline Rosewater, desigur? zise Amanita.

Era o întrebare crudă și inutilă.

— Firește c-o țin minte pe doamna Rosewater, zise Bunny. Rudă cu senatorul?

— Întotdeauna mă întrebați asta.

— Zău? Și ce-mi răspundeți întotdeauna?

— Cred că da — într-un fel — pe departe — sînt sigură.

— Ce interesant. Știți că-și dă demisia.

— Zău?

Bunny se întoarse din nou spre ea. Avea acum o cutie în mînă:

— Nu v-a spus că are de gînd să demisioneze?

— Nu — el...

— Nu *comunicați* cu el?

— Nu, recunosc. Caroline mohorîtă, trăgîndu-și bărbia în piept.

— Aș fi crezut că-i fascinant să *comunicați* cu el.

Caroline încuviință din cap:

— Da.

— Totuși nu *comunicați*.

— Nu.

— Ia să vedem, draga mea, zise Bunny oprindu-se în fața Amanitei și deschizând cutia, uite testul tău de inteligență.

Scoase din cutie, pe care scria „fabricat în Mexic”, un cilindru de tablă încăpător, cu unul din capace desfăcut. Acesta era acoperit și pe dinăuntru și pe dinafară cu hîrtie de tapet viu colorată. Pe capătul închis era lipit un șervețel rotund și dantelat, iar deasupra un nufăr artificial.

— Îți cer să-mi spui pentru ce-a fost făcută cutia asta. Dacă-mi spui, și e vorba de o marfă de șaptesprezece dolari, ți-o dau pe gratis, deși te știu putred de bogată.

— Pot să ghicesc și eu? întrebă Caroline.

Bunny își strînse pleoapele.

— Desigur, murmură el obosit.

Amanita renunță imediat, declarînd că-i o proastă și că nu poate suferi teste. Caroline tocmai se pregătea să-și ciripească răspunsul cu ochii lucitori, dar Bunny nu-i dădu prilejul.

— E un ambalaj pentru un sul de hîrtie igienică! zise Bunny.

— Tocmai asta am vrut să spun și eu, zise Caroline.

— Serios? făcu Bunny apatic.

— E membră a societății Phi Beta Kappa, zise Amanita.

— Serios? repetă Bunny.

— Da, zise Caroline. Dar nu-mi place să mă laud. Nu-i dau prea mare importanță.

— Nici eu, zise Bunny.

— Și dumneata ești membru Phi Beta Kappa?

— Te supără?

— Nu.

— Ca și un club, zise Bunny, găsesc că e cam prea încăpător.

— Îh!

— Îți place chestia asta, geniu mic? o întrebă Amanita pe Caroline, referindu-se la ambalajul de hîrtie igienică.

— Da... e... e foarte drăguță. E nostimă.

— O vrei?

— Pentru șaptesprezece dolari? E într-adevăr nostimă. Deveni tristă din pricina sărăciei ei:

Într-o zi, poate într-o zi.

— De ce nu astăzi? întrebă Amanita.

— Știi doar de ce nu astăzi, roși Caroline.

— Și dacă ți-aș cumpăra-o eu?

— Nu trebuie! Șaptesprezece dolari!

— Dacă nu-ncetezi să-ți mai faci atîtea griji din pricina banilor, păpușo, o să trebuiască să-mi caut altă prietenă.

— Dar ce-aș putea spune?

— Te rog, împachetează-o ca să i-o pot oferi cadou, Bunny.

— Vai, Amanita, îți mulțumesc din suflet, exclamă Caroline.

— Nu-i mai mult decît meriți.

— Îți mulțumesc.

— Oamenii capătă ceea ce merită, declară Amanita. Nu-i așa, Bunny?

— Asta-i prima regulă a vieții, zise Bunny Weeks.

Ambarcațiunea pescărească ajunse acum la capcane și intră în raza vizuală a numeroșilor mușterii care beau și mâncau în restaurantul lui Bunny Weeks.

— Mai lăsați lenea, și apucați-vă sculele, le strigă Harry Pena feciorilor săi care moțâiau.

Opri motorul. Vasul *Mary* lunecă în virtutea inerției prin poarta unei capcane, într-un cerc de țăruiși înalți încurcați în năvoade.

— Li simțiți? zise el.

Își întreba feciorii dacă simțeau peștii cei mari din năvod.

Aceștia adulmecară aerul și-i răspuseră că da.

Burta încăpătoare a năvodului, ce putea fi plină ori goală, zăcea întinsă pe fundul apei. Marginea năvodului atârna în aer, desfășurându-se în parabole largi de la un cap de țăruiș la altul. Era cufundată în apă într-un singur loc. Acolo era poarta de acces. Aceea era și gura care înghițise peștii, de vor fi fost primppejur, în burta lacomă a năvodului.

Acum Harry însuși se afla în interiorul capcanei. Desfăcu o parimă dintr-o clemă de lîngă poartă, trase de ea și ridică gura năvodului în aer, apoi legă frînghia din nou de cîrlig. Nu mai rămăsese nici o cale de ieșire din năvod — nu pentru pești. Pentru pești năvodul devenise un loc al pierzaniei.

Vasul *Mary* se freca ușor de una din marginile năvodului. Harry și feciorii lui, așezați în

rînd, își vîrîră mîinile ca niște cîngi în apă, traseră năvodul afară, îl aruncară din nou în mare.

Mîna cu mîna, cei trei îngustau tot mai mult locul unde puteau să se găsească peștii. Și cu cît locul acelea devenea mai strîmt, cu atît *Mary* se apropia pieziș de gura năvodului.

Nici unul nu scotea un cuvînt. Era un moment magic. Chiar și pescărușii se cufundară într-o tăcere adîncă, pe cînd cei trei bărbați, go-liți de orice gînd, trăgeau năvodul din apă.

Singurul loc unde puteau fi peștii devenise acum un bazin oval. O ploaie de monezi scînteia în adîncul lui, atîta tot. Bărbații continuau să tragă la năvod, mîna cu mîna.

Locul unde puteau fi peștii deveni acum o covată cu fundul lăsat, adîncă, lîngă bordul vasului. Se făcu apoi o copaie mai îngustă, în vreme ce bărbații continuau să trudească, mîna cu mîna. Tatăl și cei doi fii se opriră. Un pește imens, un monstru preistoric, un mormoloc de zece livre, presărat cu plăgi și gîlme, țîșni la suprafață, își căscă gura plină de ace și se predă. Iar în jurul peștelui, acea grozăvie cartilaginoasă fără minte și necomestibilă, suprafața apei se ondula în creste line. Animale uriașe se mișcau în adînc.

Harry și cei doi băieți vînjoși se apucară iar de lucru, mîna cu mîna, trăgînd spre ei năvodul și cufundîndu-l îndărăt. Aproape că numai ră-

măsese loc în care să fie pești. În mod paradoxal, suprafața mării deveni ca oglinda.

Apoi înotătoarea unui pește tuna despica oglinda mării și dispăru din nou.

* R *

Cîteva clipe mai târziu, capcana de pești era un infern euforic și sîngeros. Opt pești tuna uriași făceau apa să se vâlurească, să fiarbă, să se despică și să bolborosească. Tîșniră înainte pe lîngă Mary, dar fură respinși de năvod, se năpustiră din nou.

Feciorii lui Harry înșfăcară harpoanele. Feciorul mai tînăr zvirli cangea în apă și înfipse cîrligul în burta unui pește, îl imobiliză, îl făcu să se zbată în agonie.

Peștele lunecă încet spre marginea bărcii, înțepenit de durere evitînd orice mișcare care i-ar fi putut intensifica agonia.

Feciorul mai mic al lui Harry smuci din nou cangea. Durerea cumplită, și mai profundă, făcu peștele să se salte în coadă și să se prăbușească în barcă cu un zgomot surd.

Harry izbi capul peștelui cu maiul său teribil. Peștele amuți.

Un alt pește se prăbuși cu zgomot în barcă. Harry îl izbi și pe acesta în cap — apoi încă unul, și încă unul, pînă ce opt pești uriași zăceau în barcă nemișcați.

Harry rîse, își șterse nasul cu mîneca.

— Ale dracului bestiile, băieți! Ale dracului bestiile!

Băieții rîseră și ei, drept răspuns. Toți erau cum nu se poate mai mulțumiți de viață.

Feciorul mai tînăr dădu cu tifla celor de la restaurant.

— Ducă-se naibii cu toții, băieți. Nu-i drept? zise Harry.

* R *

Bunny veni la masa unde ședeau Amanita și Caroline, își zornăi brățara, apoi puse mîna pe umărul Amanitei și rămase așa. Caroline își luă binocul de la ochi și făcu o remarcă sumbră:

— Seamănă așa de bine cu viața. Harry Pena parcă-i Dumnezeu.

— Cum Dumnezeu?

Bunny era amuzat.

— Nu-ntelegeți ce vreau să spun?

— Sînt sigur că peștii or fi înțelegînd. Dar eu nu sînt pește. Să-ți spun totuși ce sînt.

— Te rog... nu cît timp mîncăm, zise Amanita.

Bunny scoase un chicot dezgustător, și-și continuă ideea:

— Sînt directorul unei bănci.

— Și ce-are a face asta? întrebă Amanita.

— Așa afli cine-i falit și cine nu. Iar dacă cel de colo e Dumnezeu, regret că trebuie să v-o spun, dar Dumnezeu e un falit.

Amanita și Caroline își exprimară, fiecare în felul ei, îndoiala că un bărbat atît de viguros putea fi falit în afaceri. În vreme ce continuau

să ciripească pe această temă, mîna lui Bunny își întări strînsoarea pe umărul Amanitei, pînă ce aceasta se plînsese :

— Au, mă doare.

— Scuze. N-am știut că mai poți simți asta.

— Bestie.

— S-ar putea să fiu. Și mîna deveni iar ca o menghină. S-a isprăvit cu ei, zise el, referindu-se la Harry și la cei doi băieți. Strînsoarea de clește a mîinii lui vroia s-o facă pe Amanita să înțeleagă că acum dorea puțină liniște, că devenise între timp serios, pentru variație : Adevărații oameni nu-și mai cîștigă traiul astfel. Cei trei romantici de colo sînt tot atît de absurzi ca Maria Antoaneta și lăptăresele ei. Cînd o să se pornească procedura de bancrută — peste o săptămînă, o lună, un an — vor descoperi și ei că singura lor valoare economică a fost aceea de a servi ca tapet animat pentru restaurantul meu.

Pe Bunny, spre lauda lui, nu-l bucura acest lucru :

— S-a isprăvit cu oamenii ce lucrează pe propriile mîini și spinări. Nu mai sînt de folos.

— Dar oameni ca Harry o să iasă întotdeauna cîștigători, nu-i așa ? întrebă Caroline.

— Ba pierd pe toată linia.

Bunny o eliberă pe Amanita din strînsoarea mîinii. Își roti privirea în restaurant, o invită și pe Amanita să facă la fel, să-l ajute să-și numere mușteriii. Le invită, mai ales, să-i disprețuiască și ele pe mușteriii lui, la fel de mult cît îi disprețuia el. Aproape toți erau moștenitorii

unor averi. Aproape toți erau beneficiarii unor maldăre de bani și ai unor legi proteguitoare ce n-aveau nimic de-a face cu inteligența sau munca.

Patru văduve grase și imbecile, îmbrăcate în blănuri, rîdeau de-o glumă deocheată de pe un șervețel de hîrtie pentru cocteiluri.

— Și uitați-vă cine cîștigă. Uitați-vă cine-a cîștigat.

NORMAN MUSHARI închirie o mașină roșie decapotabilă la aeroportul din Providence și parcurse optsprezece mile până la Pisquontuit ca să-l găsească pe Fred Rosewater. Din câte știa patronii săi, el se afla acasă în pat, în apartamentul său din Washington, bolind. Mushari, dimpotrivă, se simțea cât se poate de bine.

Nu-l găsi pe Fred toată după-amiaza, din nu prea simțitul motiv că Fred dormea pe ambarcațiunea sa, lucru pe care îl făcea adesea în secret în zilele calde. Nu prea aveau spor asigurările la cei săraci în după-amiezile călduroase.

Fred vislea de obicei la locul său de ancoraj, într-o bărcuță a Clubului de Iahting, scârta-scârta, umplînd toată barca. Apoi își muta trupul mătahălos pe bordul *Bobocului de trandafir II* și se-ntindea în cocpit, ascuns de lume, cu capul pe-o vestă portocalie de salvare. Asculta clipocitul apei, clinchetul și scîrțîitul velaturii, își puneă o mîină pe pîntec, se simțea deopotrivă cu Dumnezeu și astfel adormea. Partea asta din viață era minunată.

Familia Buntline avea o cameristă tînăară pe nume Selena Deal, care cunoștea secretul lui Fred. O mică fereștrică a dormitorului ei privea spre flota de iahturi. Cînd ședea pe patul ei îngust și scria, așa ca acum, fereastra ei înrăma imaginea *Bobocului de trandafir II*. Ușa o lăsase întredeschisă ca să audă soneria telefonului. Atîta avea de făcut de obicei în timpul după-amiezilor — să răspundă la telefon în caz că acesta ar fi sunat. El suna arareori și, cum se întreba și Selena: „În definitiv, de ce-ar fi sunat?”

Avea optsprezece ani. Era orfană, dintr-un orfelinat fondat de familia Buntline la Pawtucket în 1878. La înființare, familia Buntline ceruse trei lucruri: ca orfanii să fie crescuți ca niște buni creștini, indiferent de rasă, culoare sau credință, ca ei să depună un jurămint o dată pe săptămînă înaintea cinei de duminică, și ca în fiecare an, o orfană inteligentă și curățică să intre în serviciul domestic al familiei Buntline.

... pentru a-nvăța lucrurile superioare ale vieții, și a fi poate îmboldită să urce cîteva trepte spre cultură și buna-cuviință socială.

Jurămintul pe care Selena trebuise să-l rostească de șase sute de ori în fața a șase sute de tovarăși umili de masă fusese scris de Castor Buntline, străbunul bietului Stewart Buntline, și suna astfel:

Jur solemn să respect proprietatea privată sacră a altora, și să mă mulțumesc cu orice poziție socială îmi va desemna Dumnezeu cel Atotputernic în viață. Voi fi recunoscătoare celor ce mă vor angaja, și n-am să mă plîng niciodată de leafă sau orele de muncă, întrebîndu-mă mai bine: „Ce pot să mai fac pentru stăpînul meu, pentru republica mea și pentru bunul Dumnezeu?” Înțeleg că n-am fost adusă pe pămînt ca să fiu fericită. Și dacă vreau să trec cu bine încercarea, va trebui să fiu întotdeauna altruistă, întotdeauna cumpătată cinstită, curată la minte, trup și faptă, și întotdeauna respectuoasă față de cei pe care Dumnezeu, în înțelepciunea sa, i-a așezat deasupra-mi. De voi trece cu bine încercarea, voi ajunge la bucuria cea veșnică din cer cînd voi muri. Iar de voi da greș, mă voi perplexi în focul iadului, pe cînd diavolul va rîde iară Iisus va plînge.

* R *

Selena, o fetișcană drăguță care cînta frumos la pian și vroia să se facă infirmieră, îi scria acum directorului de la orfelinat, pe nume Wilfred Parrot. Parrot avea șaiszeci de ani. Făcuse o mulțime de lucruri interesante în viață, ca de pildă să lupte în Spania, în brigada Abraham Lincoln, iar între 1933 și 1936 să scrie un serial la radio cu titlul „Dincolo de orizontul de azur”. Acum conducea un orfelinat fericit. Toți copiii îi spuneau „tătucă” și cu toții știau să gătească,

să danseze, să cînte la un instrument muzical și să picteze.

Selena se afla în slujba familiei Buntline de-o lună. Trebuia să rămîna un an. Iată ce-i scria:

Dragă tătucă Parrot,

Poate că lucrurile s-or mai îndrepta pe aici, dar nu văd cum. Doamna Buntline și cu mine nu ne înțelegem prea bine. Ea-mi zice că sînt nerecunoscătoare și obraznică. Eu nu vreau să fiu așa, dar probabil că nu pot altfel. Sper să nu se supere așa de tare pe mine încît să se-ntoarcă împotriva orfelinatului. Asta-i marea problemă care mă neliniștește. O să trebuiască să mă ostenesc mai mult să-mi respect jurămîntul. Necazurile vin tot timpul de la ceea ce deslușește ea în privirea mea. Nu pot să-mi alung lucrurile acelea din priviri. Ea zice ceva ori face cîte ceva ce mie mi se pare stupid ori demn de milă, dar nu-i spun nimic, ea însă se uită în ochii mei și o apucă furia. O dată mi-a spus că muzica e lucrul cel mai important din lume pentru ea, după soțul și fiica ei. Au difuzoare prin toată casa, legate toate la un patefon. Se aude toată ziua muzică, iar doamna Buntline zice că-i place mai mult ca orice pe lume să aleagă programul muzical la începutul fiecărei zile și să-l pună pe patefonul automat. În dimineața asta muzica răsuna din toate difuzoarele, dar nu semăna cu muzică pe care am auzit-o pînă atunci. Era foarte săltăreață și pițigăiată, iar doam-

na Buntline o fredona de zor, legănându-și capul într-o parte și alta ca să-mi arate ce mult îi plăcea. Pur și simplu mă scotea din minți. Apoi a venit și amica ei cea mai bună, doamna Rosewater, și-a zis și ea ce mult îi plăcea muzica aia. A zis că într-o bună zi, când o să-i vină și ei apa la moară, o să asculte și ea toată ziulica muzică frumoasă. N-am mai putut răbda în cele din urmă și am întrebat-o pe doamna Buntline ce muzică mai era și aia. „Păi cum, copilă dragă”, zice ea, „nu-i alta decât nemuritorul Beethoven”. „Beethoven?” am exclamat eu. „Ai mai auzit vreodată de el?” mă întrebă ea. „Da, doamnă. Tătuca Parrot ne punea mereu Beethoven la orfelinat, dar suna altfel.” Așa că m-a dus acolo unde se afla patefonul, zicându-mi: „Prea bine, am să-ți dovedesc că-i Beethoven. Azi n-am pus la patefonul automat decât discuri de Beethoven. Din când în când îmi fac chef cu Beethoven”. „Și eu sînt nebună după Beethoven”, zice doamna Rosewater. Doamna Buntline mi-a spus să mă uit bine la automat și să-i spun dacă erau plăci de Beethoven sau nu. Erau. Ea puseșe în automat toate cele nouă simfonii, numai că sărmana femeie fixase viteza la 78 rotații pe minut, în loc de 33, și nu sesizase diferența. Atunci i-am atras atenția, tătucă. Trebuia s-o fac, nu-i așa? Am fost cît se poate de politicoasă, dar probabil că am avut iar privirea aceea, că ea s-a făcut foc și pară și m-a gonit afară să curăț closetul șoferului din

fundul garajului. De fapt nu era o treabă prea murdară. De mulți ani nu mai au șofer.

* R *

Altă dată, tătucă, m-a dus să privesc o întrecere de iahturi, din barca cea mare cu motor a domnului Buntline. Eu am cerut să mă ducă. I-am spus că toată lumea părea să nu vorbească despre altceva în Pisquontuit decât despre întrecerile de iahturi. I-am spus că vroiam să văd dacă erau atît de grozave cum se zicea. Fata lor, Lila, participa la concurs în ziua aceea. Lila e cea mai bună concurentă din oraș. Ar trebui să vedeți toate cupele pe care le-a cîștigat — sînt singurele elemente mai decorative prin casă. Nu prea au tablouri demne de menționat. Un vecin are un Picasso, dar l-am auzit zicînd că mult mai bucuros ar fi să aibă o fată care să se priceapă ca Lila să piloteze barca. Nu cred că e mare scofală, dar nu i-am spus-o. Crede-mă, tătucă, nu spun nici măcar jumătate din cîte aș putea zice. Așadar, am ieșit în larg ca să vedem cursa aceea de bărci cu pînze și mi-ar fi plăcut s-auzi cum țipa și înjura doamna Buntline. Îți mai amintești lucrurile pe care obișnuia să le spună Arthur Gonsalves? Doamna Buntline folosea niște cuvinte cu totul noi și pentru Arthur. N-am mai văzut niciodată o femeie să devină atît de isterică și de nebună. Pur și simplu a uitat de prezența

mea. Arăta ca o vrăjitoare smintită. Ai fi zis că soarta întregului univers atârna de succesul acelor copii arși de soare în bărcile lor albe și draguțe. Și-a amintit în cele din urmă de mine și și-a dat seama că-a scăpat niște cuvinte care n-au sunat tocmai bine. „Trebuie să-nțelegi de ce sîntem cu toții atît de emoționați acum”, s-a scuzat ea. „Lila a și pus mîna pe Comodorul.” „Aha”, am zis eu, „asta explică totul”. Îți jur, tătucă, doar atîta am spus, dar cred că iar m-a trădat privirea aceea din ochi.

Ce mă irită cel mai mult în legătură cu oamenii ăștia, tătucă, nu-i faptul că sînt ignoranți ori cît beau. Ci modul în care își închipuie că tot ce-i frumos pe lume e un dar din partea lor ori a străbunilor lor către cei săraci. În prima după-amiază de la sosirea mea aici, doamna Buntline m-a silit să ies pe veranda din spate și să privesc apusul de soare. Nu știam ce altceva puteam să spun, așa că-am zis ceea ce mi s-a părut a fi un lucru stupid: „Vă mulțumesc foarte mult”. Și tocmai asta aștepta. „Cu multă plăcere”, mi-a răspuns. Și de-atunci i-am mai mulțumit pentru mare, pentru lună, pentru stelele de pe cer și pentru constituția Statelor Unite.

Poate că numai sînt prea rea și nătîngă ca să-nțeleg ce minunat e în Pisquontuit. Poate că-i vorba iar de orz stricat pe gîște, deși nu văd cum s-ar potrivi zicala aici.

Mi-e dor de casă. Scrie-mi cît mai repede.
Te iubesc,

Selena

P.S. Cine conduce de fapt țara asta ne-bună? Nățăraii ăștia cu siguranță că nu.

Norman Mushari își omorî timpul în după-amiaza aceea făcînd un drum cu mașina la Newport și plătiind 25 de cenți ca să viziteze faimosul palat Rumfoord. Lucrul straniu în legătură cu această vizită era faptul că familia Rumfoord mai locuia încă acolo, zgîndu-se insistent la vizitatori. Pe deasupra nici n-aveau nevoie de bani.

Mushari se simți destul de ofensat de felul în care Lance Rumfoord, care avea aproape doi metri înălțime, îi rînjise mînzește, încît se plînsese unui servitor al familiei care-i conducea pe vizitatori.

— Dacă detestă așa de mult publicul, zise Mushari, n-ar trebui să ne poștească înăuntru și să ne ia banii.

Observația nu atrase simpatia servitorului, care îi explică pe un ton condescendent și stoic că palatul era deschis publicului doar o zi la cinci ani, potrivit prevederii unui testament vechi de trei generații.

— Dar de ce se cerea asta în testament?

— După părerea fondatorului acestei proprietăți, ar fi în interesul celor ce viețuiesc între acești pereți să observe periodic specimene ale feluriților oameni ce se agită la întîmplare în afara acestor ziduri. Servitorul îl măsură pe Mushari

cu o privire iscoditoare : Se cheamă că te ții la curent cu evenimentele. Înțelegeți ?

Cînd Mushari se pregătea să plece, Lance Rumfoord se apropie de el cu pas săltăreț. Îl privi de sus, dominator, pe micuțul Mushari, cu buna dispoziție a unei păsări de pradă, explicîndu-i că mama lui, care se considera o expertă a caracterelor umane, ghicise că Mushari servise cîndva în infanteria Statelor Unite.

— Nu.

— Zău ? Ea arareori greșește. Mi-a spus în mod clar că ai fost pușcaș.

— Nu.

Lance dădu din umeri.

— Dacă nu în viața asta, atunci poate într-o altă viață.

Și-i rînji și necheză din nou spre el.

* R *

Progeniturile de sinucigași se gîndesc adesea să-și facă seama la sfîrșitul zilei, cînd conținutul de zahăr din sînge e scăzut. Și așa se întîmplă și cu Fred Rosewater cînd se întoarce de la lucru. Fu cît pe ce să cadă peste aspiratorul Electrolux din pragul sufrageriei, își recăpătă echilibrul făcînd repede un pas, își juli glezna de una din măsute și împrăstie bomboanele de pe masă pe podea. Se lăsă în genunchi și începu să le adune.

Știa că soția lui venise acasă, căci patefonul pe care Amanita i-l dăruise de ziua ei cînta. Caroline nu avea decît cinci discuri și toate se aflau pe brațul automat. Le promise gratuit cînd

se înscrisese membră într-un club de discuri. Suferise mult pînă să le aleagă dintr-o listă de o sută. Cele cinci plăci pe care le selectase în cele din urmă erau : *Vino să dansezi cu mine*, cu Frank Sinatra, *O vajnică cetate-i Domnul nostru și alte imnuri sacre*, cu corul Lăcașului de închinăciune al Mormonilor, *E lung drumul spre Tipperary și alte melodii ostășești*, cu corul și orchestra Armatei Sovietice, *Nova simfonie a lumii* dirijată de Leonard Bernstein, și *Poezii de Dylan Thomas* în lectura lui Richard Burton.

Placa cu Richard Burton se auzea acum în timp ce Fred culegea bomboanele de mentă.

Fred se sculă amețit. Clopote îi bubuiiau în urechi. Văzu pete jucîndu-i înaintea ochilor. Intră în dormitor și o găsi pe soția lui adormită pe pat, cu hainele pe ea. Era beată, îndopată cu pui cu maioneză, că întotdeauna cînd lua prînzul cu Amanita. Fred ieși din odaie în vîrfurile picioarelor și se gîndi să se spînzure de o conductă în pivniță.

Dar atunci își aduse aminte de feciorul său. Se auzi apa curgînd la toaletă, așa că acolo trebuie să fi fost micuțul Franklin, în baie. Se duse în odaia de culcare a lui Franklin ca să-l aștepte. Era singura încăpere din casă unde Fred se simțea în largul său. Rulourile erau coborîte, lucru destul de surprinzător, căci băiatul n-avea de ce să se apere de ultimele scăpărări de lumină ale zilei, și nu aveau vecini care să se uite pe furiș înăuntru.

Singura sursă de lumină era o lampă curioasă de pe noptieră. Lampa consta din statueta de gips a unui fierar rămas cu ciocanul ridicat în aer.

În spatele fierarului era o bucată portocalie de sticlă brumată. Iar în spatele sticlei se afla un bec, și deasupra becului o mică morișcă de tablă. Aerul fierbinte ce urca din jurul becului punea în mișcare morișca. Palele lucioase ale moriștii făceau ca lumina reflectată pe sticlă portocalie să pîlpîie, arătînd ca un foc adevărat.

Lampa asta avea o poveste, veche de vreo treizeci de ani. Compania care fabrica asemenea lămpi fusese ultima întreprindere a tatălui lui Fred.

* R *

Fred se gîndi să înghită mai multe somnifere, apoi își reaminti de fiul său. Aruncă o privire în odaia luminată straniu, ca să găsească ceva de care să-i vorbească băiatului, și zări colțul unei fotografii ivindu-se de sub perna de pe pat. Fred o trase afară, crezînd că e vorba pesemne de fotografia unui erou sportiv, ori poate a lui însuși stînd la cîrma iahtului *Bobocul de tran-dafir II*.

Dar se dovedi a fi o fotografie obscenă, cum-părată de micuțul Franklin în dimineata aceea de la Lila Buntline, cu banii cîștigați din împărțirea ziarelor. Înfațișa două prostituate obeze despuiate, rînjind călare pe un ponei de Shetland care le privea demn, cuviincios și grav.

* R *

Scîrbit, încurcat, Fred vîrî fotografia în buzunar și ieși cu pas șovăitor spre bucatărie, în-

trebîndu-se ce Dumnezeu putea să-i spună băiatului.

Cîteva cuvinte despre bucatărie: doar un scaun electric îi mai lipsea, căci materializa perfect concepția Carolinei despre un loc de tortură. Bucătăria avea un ghiveci de filodendron, dar planta murise din lipsă de apă. În săpuniera de pe chiuvetă era o minge pestriță de săpun făcută din felurite rămășițe umede, presate laolaltă. Confecționarea unor mingi de săpun din rămășițe era singura artă cu care contribuise Caroline la menajul lor. O învățase de la mama ei.

Fred se gîndi să dea drumul la apă fierbinte în cadă, să intre în ea și să-și taie arterele de la mîini cu o lamă de ras inoxidabilă. Dar atunci observă că bidonul de plastic pentru gunoi din colț era plin și-i veni în minte ce istericale o apucau pe Caroline dacă, trezindu-se din somnul ei turmentat, constata că nimeni nu se învrednicise să arunce gunoiul. Îl cără așadar în garaj și-l aruncă, spălînd bidonul cu furtunul lîngă peretele casei.

„Fleoșc-fleoșc-fleoșc-gîl-gîl”, făcu apa în bidon. Și Fred observă că cineva lăsase lumina aprinsă la pivniță. Privi înăuntru prin fereastra colbuită și zări partea de sus a stelajului de magiunuri. Pe el se odihnea istoria familiei scrisă de tatăl său — o istorie pe care Fred nu voise niciodată s-o citească. Se mai găseau acolo un borcan cu otravă pentru șobolani și un revolver de calibru 38, mîncat de rugină.

Era o interesantă priveliște de natură moartă. Apoi Fred băgă de seamă că nu era în între-

gime moartă. Un șoricel ronțaia colțul manuscrisului.

Fred bătu cu degetele în fereastră. Șoricelul avu o ezitare, se uită în toate părțile, numai la Fred nu, apoi își reluă îndeletnicirea.

Fred coborî în subsolul casei, luă manuscrisul de pe poliță ca să vadă cât era de vătămat. Sufliă praful de pe foaia de titlu, pe care scria : *O istorie a Rosewaterilor din Rhode Island de Merribue Rosewater*. Fred desfăcu sfoara cu care era legat manuscrisul, îl deschise la prima filă, și citi :

Locul de baștină al Rosewaterilor pe bătrînul continent a fost și rămîne arhipelagul Scilly, lîngă Cornwall. Intemeietorul seminției de acolo, pe nume John, poposise pe insula Sf. Maria în 1645, în suita ce însoțea pe prințul Charles, viitorul Carol al II-lea, pe atunci în vîrstă de cincisprezece ani, care fugise de revoluția puritană. Numele Rosewater era pe atunci un pseudonim. Pînă să și-l ia John, nu se mai pomenise nici un Rosewater în Anglia. Adevăratul său nume era John Graham. Era cel mai mic dintre cei cinci feciori ai lui James Graham, al cincilea conte și primul marchiz de Montrose. Fusese nevoit să-și ia un pseudonim, întrucît James fusese conducătorul cauzei regaliste, acum înfrîntă. James, între alte isprăvi romantice, se deghizase odată ca să plece în nordul Scoției, unde organiză o mică dar vajnică armată, conducînd-o apoi prin șase bătălii sîngeroase spre victorie

asupra efectivelor mult mai numeroase ale armatei presbiterienilor din Țara de Jos, condusă de Archibald Campbell, al optulea conte de Argyll. James mai era și poet. Așa că fiecare Rosewater e în realitate un Graham, și are sînge nobil scoțian în el. James fu spînzurat în 1650.

Bietul Fred pur și simplu nu putea crede așa ceva — că putea să aibă legături cu un strămoș atît de glorios. Din înfrîmplare, purta în picioare șosete Argyll, și-și suflecă pantalonii ca să le privească. Numele de Argyll avea acum o rezonanță nouă pentru el. Unul din strămoșii săi, își zise, îl bătuse pe contele de Argyll de șase ori. Fred putu observa cu acest prilej că-și lovise piciorul de masă mai tare decît crezuse, căci sîngele i se prelingea pe șoseta Argyll.

Își continuă lectura :

John Graham, rebotezat John Rosewater pe insula Scilly, pesemne că găsisese noua climă și noul nume potrivite cu firea sa, căci rămase acolo tot restul vieții, zămislind șapte feciori și șase fete. Și el se zice c-ar fi fost poet, deși nu se păstrează nici o operă de-a lui. Dacă am avea cîteva poezii scrise de el, ele ne-ar putea desluși probabil ceea ce va să rămîină un mister, și anume cum a putut un nobil să renunțe la numele său glorios și la toate privilegiile de care s-ar fi putut bucura, mulțumindu-se să-și ducă viața ca un simplu fermier pe o insulă, departe de inima bogăției și-a puterii. Aș

îndrăzni să fac o presupunere, ea rămânând doar o presupunere, că probabil fusese scîrbit de vărsările de sînge pe care le văzuse în vreme ce lupta alături de fratele său. Oricum, nu făcu nici o încercare de a-și anunța familia unde se afla, și nici de a-și dezvălui identitatea cînd fu restaurată monarhia. În istoria familiei Graham, se zice că el ar fi pierit pe mare, apărîndu-l pe prințul Charles.

Fred o auzi pe Caroline cum varsă sus, în casă.

Al treilea fecior al lui John Rosewater, Frederick, este strămoșul direct al Rosewaterilor din Rhode Island. Cunoaștem puține lucruri despre el, în afara faptului că a avut un fiu pe nume George, primul Rosewater care a părăsit insula. George se duse la Londra în 1700 și se făcu cultivator de flori. George avu la rîndu-i doi fii, cel mai mic, John, fiind întemnițat în 1731 pentru datorii. Fu eliberat în 1732 de către James E. Oglethorpe, care-i achită toate datoriile cu condiția ca George să-l însoțească într-o expediție în Georgia. George urma să slujească drept principal horticultor al expediției, care își făcuse planuri să cultive duzi și să crească viermi de mătase. John Rosewater avea să devină și principalul arhitect al coloniștilor, proiectînd ceea ce deveni mai tîrziu orașul Savannah. În 1742 John fu rănit grav în bătălia împotriva spaniolilor de la Mlaștina Sîngeroasă.

În acest punct Fred se simți atît de îmbătat de bărbăția și talentele proprii sale stirpe din trecut, încît alergă să-i povestească neîntîrziat și nevastei lui. Și nici nu-i trecu prin cap să ducă cartea sacră soției lui. Ea trebuia să rămînă acolo, în pivnița sfîntă, și să coboare soția lui jos.

Așa că smulse așternuturile de pe Caroline, neîndoielnic cel mai temerar și mai erotic act de cînd se căsătoriseră, și o anunță că numele său adevărat era Graham, că un strămoș al lui proiectase așezarea Savannah, și-i mai spuse că trebuia să-l urmeze jos, în pivnița.

* R *

Ea coborî amețită scările după Fred, iar el îi arătă manuscrisul și-i făcu un rezumat grandilocvent al istoriei Rosewaterilor din Rhode Island pînă la bătălia de la Mlaștina Sîngeroasă.

— Ceea ce vreau să te fac să înțelegi, explică el, e că noi *sîntem* cineva. Mi s-a făcut *greață* și *lehamite* să tot pretindem că nu *sîntem* nimic.

— Eu n-am pretins niciodată că nu sîntem nimic.

— Ai pretins că eu sînt un nimic.

Acesta era un adevăr curajos, rostit aproape din întîmplare. Justețea lui îi buimăci pe amîndoi.

— Știi ce vreau să spun.

Continuă, nesigur, căci se afla în situația neobișnuită pentru el de a avea lucruri importante de spus, și de a nu fi ajuns încă la capătul lor :

— Nemernicii ăia prefăcuți pe care-i crezi atît de grozavi în comparație cu noi — în comparație *cu mine* — aș vrea să văd cîți strămoși ar putea ei scoate la iveală care să se compare cu ai mei. Întotdeauna am gîndit că-s stupizi cei ce se laudă cu arborele lor genealogic — dar, sfinte Dumnezeu! de-i arde cuiva de comparație, atunci să le arăt pe al meu. Să *încetăm* odată cu atitudinea asta apologetică.

— Nu-nțeleg ce vrei să spui.

— Alți oameni zic „Salut” sau „La revedere!” Noi întotdeauna zicem „Scuzați”, orice-am face. Își ridică brațele în sus: Gata cu scuzele! Prin urmare sîntem săraci! Foarte bine, sîntem săraci! Asta-i America! Iar America-i unul din puținele locuri de pe lumea asta tristă unde oamenii n-ar trebui să-și ceară scuze pentru că sînt săraci. Lumea ar trebui să se-ntrebe în America: „Este acest individ un bun cetățean? Este el onest? Se descurcă singur cu greutățile sale?”

Fred ridică manuscrisul cu palmele sale grăsulii și o amenință pe biata Caroline cu el:

— Rosewaterii din Rhode Island au fost oameni activi și creatori în trecut, și-așa vor fi ei și în viitor, îi spuse. Unii au avut bani, alții ba, dar pe cîntărea mea, ei și-au jucat rolul lor în istorie! Să isprăvim cu scuzele!

O și cîștigase pe Caroline de partea sa. Era un lucru cît se poate de simplu pentru cineva care vorbea înflăcărat. Ea rămase cu gura căscată de teamă și respect.

— Știi ce scrie deasupra ușii Arhivelor naționale din Washington?

— Nu, recunosc eu.

— «Trecutul e doar un prolog!»

— Oh!

— Ei bine, zise Fred, hai să citim acum împreună această istorie a Rosewaterilor din Rhode Island, și să încercăm să refacem căsnicia noastră, introducînd în ea puțină mîndrie și încredere reciprocă.

Ea încuviință din cap docilă.

* R *

Povestea lui John Rosewater în bătaia de la Mlaștina Sîngeroasă se încheia pe pagina a doua a manuscrisului. Așa că Fred apucă foaia între degetul mare și arătător și o întoarse cu un gest dramatic, ca să dezvăluie miracolele de dedesubt.

Pe dinăuntru manuscrisul era gol. Termitele roseseră miezul istoriei. Mai erau și acum acolo, viermuind albastre-cenușii, rozînd totul în continuare.

Cînd Caroline tropăi în sus pe scări îngreșoată, Fred își spuse calm că sosise vremea să moară *de-adevăratelea*. Putea să înnoade o funie pentru spînzurătoare și cu ochii închiși, ceea ce și făcu acum cu o frînghie de uscat rufe. Se cocoță pe un taburet, legă celălalt capăt de o conductă de apă cu un nod dublu, pe care-l încercă cu mîna.

Tocmai își petrecea lațul după cap, cînd micuțul Franklin îi strigă din capul scărilor că îl căuta un om. Iar omul, care nu era altul decît Norman Mushari, coborî nepoftit scările, tîrînd

cu el o servietă dolofană, deschisă, petrecută cu o curea.

Fred se mișcă iute, abia reușind să nu fie surprins în poziția compromițătoare de sinucigaș.

— Da? făcu el către Mushari.

— Domnul Rosewater?

— Da?

— Domnule — chiar în acest moment rudele dumneavoastră din Indiana vă privează, pe dumneavoastră și familia, de drepturile legitime prin naștere, adică de milioane și milioane de dolari. Am venit să vă propun o acțiune legală relativ simplă și ieftină, care v-ar putea aduce acele milioane.

Fred leșină.

12

DOUĂ ZILE mai târziu, nu mai era mult pînă cînd Eliot să se urce în autobuzul Ogarul Cenușiu, la stația magazinului de dulciuri din Orașul Ferăstrașelor, pentru a se duce la Indianapolis și a se întîlni cu Sylvia în Salonul Stur-zului. Era către amiază. Dar el încă dormea. Avusese o noapte îngrozitoare, nu numai presărată de apeluri telefonice, dar și de vizite nocturne la toate orele, mai mult de jumătate din vizitatori fiind beți. Se stîrnise panica în Rosewater. Oricît ar fi dezmințit-o Eliot, clienții săi erau convinși că îi părăsea pentru totdeauna.

Eliot eliberase tăblia biroului său. Așezase pe ea noul său costum bleumarin, o cămașă albă nouă, o cravată albastră nouă și o pereche nouă de ciorapi negri de nylon, o pereche nouă de chiloți, o perie nouă de dinți și o sticlă de apă de toaletă. Folosise peria nouă o singură dată. Gingiile sale erau o masă de carne zdrobită.

Cîinii lătrau afară. Se repeziseră cu toții dinspre remiza de pompieri ca să salute o cunoștință

mult îndrăgită, pe Delbert Peach, bețivanul orașului. Îl lătrau în semn de apreciere a eforturilor sale de a ieși din tagma oamenilor și a intra în aceea a cînilor.

— Marș, marș, marș ! striga el neconvingător. La naiba, nu-s în călduri.

Se prăvăli prin ușa lui Eliot, o închise în nasul celor mai buni amici ai săi și urcă scările cîntînd. Delbert Peach, bărbos și duhnind, isprăvi cîntecelul său cam la jumătatea scării, căci înaintarea sa era lentă. Trecu apoi la imnul american și, cînd intră în biroul propriu-zis al lui Eliot, gîfîia, sughița și gemea.

— Domnu' Rosewater ? Domnu' Rosewater ?

Capul lui Eliot era încă sub pătură, iar mîinile, deși dormea, strînseseră ușor cuvertura. Așa că Peach, pentru a vedea chipul mult iubit, trebuia să înfrîngă forța acelor mîini.

— Domnu' Rosewater ? Trăiți ? Sînteți bine ?

Chipul lui Eliot era contorsionat de lupta pentru pătură :

— Ce ? Ce ? Ce ?

Își deschise larg ochii.

— Slavă Domnului ! Am visat c-ați murit !

— Din cîte știu eu, nu încă.

— Am visat că s-au coborît îngerii din cer și v-au dus sus, și v-au așezat lîngă drăguțul Iisus.

— Nu, zise Eliot cu o voce pierită. Nici vorbă să se-ntîmple așa ceva.

— O să se-ntîmple odată. Și-o să auziți pînă în cer plînsul și jelanii orașului ăstuia.

Eliot nădăjduia să nu audă plînsul și jelanii acolo sus, dar nu spuse nimic.

— Chiar dacă n-ați murit, domnu' Rosewater, eu știu că n-o să vă mai întoarceți îndărăt. O s-ajungeți în Indianapolis, cu toată agitația, luminile și casele alea frumoase, și-o să prindeți iar gustul vieții din societatea înaltă, și-o să jinduiți după cît mai multe, lucru firesc pentru cine-a gustat acest fel de viață, așa ca dumneavoastră, și fără veste o să vă pomeniți la New York, ca să trăiți cea mai grozavă viață din cîte sînt. Și de ce n-ați face-o ?

— Domnule Peach, și zicînd asta Eliot își frecă ochii cu degetele, dac-ar fi s-ajung cumva la New York și să trăiesc iar cea mai grozavă viață din cîte sînt, știu ce-aș păți ? În clipa în care-aș ajunge la țărmul mării, un fulger m-ar prăvăli în apă, o balenă m-ar înghiți, iar balena ar înnota pînă-n golful Mexic, apoi pe fluviul Mississippi, apoi pe Ohio, apoi pe Wabash, în sus pe Rîul Alb, pe Rîul Pierdut, pînă pe pîrîul Rosewater. Și balena aia ar sări din pîrîu în canalul fluvial interstatal Rosewater, și ar urca pe canal pînă în acest oraș, și m-ar scuipa tocmai în Partenon. Și iar m-aș afla aici.

* R *

— Fie că o să vă întoarceți, fie că nu, domnule Rosewater, eu vreau să vă dăruiesc niște vești bune pe care să le luați cu dumneavoastră.

— Ce vești, domnule Peach ?

— Acum zece minute m-am jurat să nu mai pun băutură în gură. ăsta-i cadoul meu pentru dumneavoastră.

Telefonul roșu al lui Eliot sună. El se repezi la telefon, căci era linia de urgență a postului de pompieri :

— Alo ?

Îndoi toate degetele de la mîna stîngă, cu excepția celui mijlociu. Gestul nu era obscen. Își pregătea degetul ca să apese butonul roșu, care făcea să urle sirena ca de sfîrșit de lume de pe remiza de pompieri.

— Domnul Rosewater ?

Era vocea unei femei, a unei femei timide.

— Da ! Da ! și Eliot sălta de pe un picior pe altul. Unde arde ?

— În inima mea, domnule Rosewater.

Eliot își pierdu stăpînirea de sine și nimeni n-ar fi fost surprins să-l vadă astfel. Devenise celebră furia sa față de cei ce se țineau de farse în legătură cu activitățile secției de pompieri. Era singurul lucru pe care-l detesta. Recunoscuse vocea femeii, era Mary Moody, nepricopsita ai cărei gemeni îi botezase cu o zi înainte. Era o incendiatore prezumtivă, o hoată ce făcuse pușcărie și o prostituată de doi bani. Eliot o blestemă pentru că folosea telefonul roșu :

— Afurisită să fii pentru c-ai chemat numărul ăsta ! S-ar cuveni să putrezești în pușcărie ! Neghiobii afurisiți care folosesc telefonul pompierilor pentru convorbiri personale ar trebui să ajungă în iad și să se perpelească pururi în foc !

Și trînti receptorul. Peste cîteva clipe sună telefonul negru.

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos ?

— Domnule Rosewater — vă vorbește iarăși Mary Moody.

Vocea ei era întreruptă de sughițuri de plîns.

— Dar ce Dumnezeu s-a întîmplat, dragă ?

Nu știa în mod sincer ce se întîmplase. Era gata să ucidă pe cel ce-o făcuse să plîngă astfel.

Un Chrysler Imperial condus de un șofer opri la bordură sub cele două ferestre ale lui Eliot. Șoferul deschise încetișor ușa din spate a automobilului. Cu mădulele anchilozate, coborî încetișor senatorul Lister Ames Rosewater din Indiana. Nu era așteptat.

Urcă scările scîrțîind din toate încheieturile. Modul abject în care umbla nu-i fusese caracteristic înainte. Îmbătrînise tare și ținea cu tot dinadinsul s-o dovedească. Făcu ceea ce puțini vizitatori ai lui Eliot făceau — bătut la ușa biroului și întrebă dacă putea să intre. Eliot, care mai era încă tot în izmenele lui soldățești lungi și duhnitoare, se precipită spre părintele său și-l îmbrățișă.

— Tată, tată, tată, ce surpriză minunată !

— Nu mi-a fost ușor să vin aici.

— Sper că nu zici asta pentru că-ți închipui că nu te-aș primi cu plăcere.

— Nu pot răbda să văd mizeria asta.

— Cu siguranță că arată mai bine ca săptămîna trecută.

— Zău ?

— Am făcut curățenie mare săptămîna trecută. Senatorul făcu o grimasă, împinse cu piciorul o cutie de bere.

— Sper că nu din pricina mea. Numai fiindcă eu mă tem c-o să izbucnească o epidemie de holeră la tine, nu era nevoie să faci curățenie.

Spuse acestea pe un ton liniștit.

— Bănuiesc că-l cunoști pe Delbert Peach.

— Numai după *reputație*, și senatorul dădu din cap : Ce mai faci, domnule Peach ? Cunosc, firește, isprăvile dumitale din război. Ai dezertat de două ori, nu-i așa ? Ori poate de trei ori ?

Peach, intimidat și îndispus de prezența unui personaj atît de grandios, îngaimă că nu fusese niciodată în armată.

— Atunci, e vorba de tatăl dumitale. Îmi cer scuze. E greu de ghicit ce vîrstă au oamenii cînd sînt nebărbierii și nespălați.

Peach recunoscă prin tăcerea sa că probabil tatăl său fusese cel care dezertase de trei ori.

— Mă întreb dacă n-am putea rămîne singuri cîteva minute, îi spuse senatorul lui Eliot, sau asta ar contraveni ideii tale despre cît de deschisă și de amicală trebuie să fie societatea noastră ?

— Plec, zise Peach. Știu și eu cînd nu sînt dorit.

— Îmi închipui c-ai avut suficiente ocazii să înveți acest lucru, zise senatorul.

Peach, care o pornise spre ușă tîrșîindu-și picioarele, se întoarse la această insultă, surprins el însuși că înțelesese jignirea.

— Ca om care depindeți de votul cetățenilor de rînd, domnule senator, nu vă codiți să le aruncați în față lucruri urîcioase.

— Ca bețiv, domnule Peach, trebuie să știi că bețivii nu sînt admiși la urnele de vot.

— Am votat și eu.

Asta era o minciună sfruntată.

— Dac-ai votat, probabil că m-ai votat pe mine. Majoritatea oamenilor o fac, chiar dacă n-am lingușit niciodată pe cei din Indiana, nici măcar pe vremea războiului. Și știi dumneata de ce mă votează ? În fiecare american, oricît de decăzut ar fi, există un neghiob bătrîn și fornăit ca mine care detestă escrocii și nepricopsiții chiar mai mult ca mine.

* R *

— Tii, tată. Zău că nu mă așteptam să te văd. Ce surpriză plăcută. Arăți minunat.

— Mă simt grețos. Și am vești proaste pentru tine. M-am gîndit că-i mai bine să ți le aduc personal la cunoștință.

Eliot se încrunță ușor.

— Cînd ai avut ultima oară scaun ?

— Nu te privește !

— Scuză-mă.

— N-am venit aici ca să-ți cer un purgativ. Congresul organizațiilor industriale zice că nu m-am mai ușurat cam de cînd a fost abrogat Actul Național al Refacerii, dar nu de asta am venit la tine.

— Ai zis că te simți grețos.

— Ei si ?

— De obicei cînd vine cineva la mine și-mi zice asta, în nouă cazuri din zece e constipat.

— Să-ți spun veștile, băiete, și-apoi să te văd pe tine dacă o să te poată dispune un laxativ. Un avocat tînăr care a lucrat la firma McAllister, Robjent, Reed și McGee și a avut acces la toate dosarele confidentiale despre tine, și-a dat demisia. A intrat în slujba Rosewaterilor din Rhode Island. Vor să te aducă în fața justiției. Să dovedească oficial că ești nebun.

Soneria ceasului deșteptător al lui Eliot intră în funcțiune. Eliot culese ceasul, se duse la butonul roșu din perete, își fixă privirea pe secundarul ceasului, buzele mișcîndu-i-se în timp ce număra secunde. Îndreptă degetul mijlociu al mîinii stîngi spre buton, și-l înfipse brusc, pornind astfel cea mai puternică sirenă de incendii din emisfera nordică.

Urletul infernal al sirenei îl prăvăli pe senator spre perete, unde se ghemui cu mîinile la urechi. Un cîine din New Ambrosia, la șapte mile depărtare, începu să alerge în cerc, mușcîndu-și coada. Un străin din restaurantul Orașul Ferăstraielor își vărsă cafeaua pe haine și pe proprietarul localului. În salonul de cofatură al Bellei, din subsolul tribunalului, Bella cea de o sută patruzeci de kilograme suferi un ușor atac de cord. Și sugubății din ținut se pregătiră să spună o anecdotă răsuflată și neadevărată despre căpitanul de pompieri Charley Warmergram care-și avea oficiul chiar lîngă remiza de pompieri: „Probabil că l-a speriat pe bietul Charley Warmergram în așa hal, că a sărit de pe secretară”.

Eliot ridică degetul de pe buton. Marea sirenă începu să-și înghită propria voce, povestind gutural și interminabil despre „bubble-gum, bubble-gum, bubble-gum”.

Nu era vorba de nici un incendiu. Pur și simplu venise amiaza în Rosewater.

* R *

— Ce vacarm, se jelui senatorul, îndreptîndu-se încet din șale. Am uitat și ce-am știut vreodată.

— Asta ar fi tare plăcut.

— Ai auzit ce-am zis despre tipii ăia din Rhode Island?

— Da.

— Și cum te simți?

— Trist și îngrijorat. Eliot suspină, încercă un surîs melancolic, dar nu reuși. Speram să nu trebuiască dovedit lucrul ăsta vreodată, să nu conteze în nici un fel — dacă sînt nebun sau nu.

— Ai unele dubii în legătură cu propria-ți sănătate mintală?

— Firește.

— Și de cînd le ai?

Pupilele lui Eliot se lărgiră în timp ce căuta un răspuns onest:

— Poate de cînd aveam zece ani.

* R *

— Sînt sigur că glumești.

— Asta mă mai mîngîie.

— Doar erai un băiețel viguros și sănătos.

— Adevărat?

Eliot se minuna cu candoare cum fusese el ca băieţel; era fericit să se gîndească la acea imagine mai degrabă decît la spectrele care-l încoţeau acum.

— Regret numai că te-am adus vreodată aici.

— Dar îmi plăcea aici. Şi îmi mai place, măr-turisi Eliot, visător.

Senatorul se cumpăni mai bine pe picioare, ca să aibă un reazim mai solid pentru următoarea lovitură pe care urma să i-o administreze.

— S-ar putea să-ţi placă, băiete, dar acum a venit timpul să pleci — şi să nu te mai întorci.

— Să nu mă mai întorc? Îngîină Eliot cuvin-tele, uimit.

— Această parte din viaţa ta s-a încheiat. Tre-buia să se încheie odată. Putem să le mulţumim paraziţilor din Rhode Island măcar pentru atît. Ei te silesc să pleci, să pleci neîntîrziat.

— Cum pot să facă asta?

— Cum îţi imaginezi că-ţi vei dovedi echi-librul mintal într-un bîrlog ca ăsta?

Eliot aruncă o privire în jur şi nu văzu nimic deosebit.

— Arată locul ăsta — arată locul ăsta ciu-dat?

— Ştii al dracului de bine că da.

Eliot clătină melancolic din cap.

— O să te mire cîte nu ştiu, tată.

— Nu mai există o instituţie ca asta niciunde în lume. Dacă bîrlogul ăsta ar fi decor de teatru şi piesa ar cere ca cortina să se ridice cu scena goală, spectatorii ar sta ca pe ghimpi să afle cine-i nebunul care poate să trăiască astfel

— Şi ce-ar fi dacă nebunul ar ieşi pe scenă şi ar oferi nişte explicaţii judicioase pentru ce trebuie să existe un astfel de loc?

— Tot nebun ar rămîne.

* R *

Eliot acceptă acest adevăr, or păru s-o facă. Nu-l contrazise, convîns că-i mai bine să înceapă să se spele şi să se îmbrace pentru călătorie. Sco-toci prin sertarul biroului şi găsi un pachetel cu cumpărăturile din ziua precedentă: o bucată de săpun *Dial*, o sticlă de *Absorbin* pentru iritaţia de pe picioare, o sticlă de şampon pentru mă-treaţă, o sticlă de deodorant *Arid* şi un tub de pastă de dinţi *Crest*.

— Mă bucur să văd că te preocupă iar în-făţişarea ta, băiete.

— Hm?

Eliot tocmai citea eticheta produsului *Arid* pe care nu-l mai folosisese niciodată. Nu mai folosea deodorant.

— Primeneste-te, lasă-te de băutură, pleacă de-aici, deschide-ţi un birou ca lumea în India-napolis, la Chicago sau la New York, şi cînd o să vină sorocul audierii, or să constate că eşti la fel de normal ca toţi ceilalţi.

— Ihî.

Eliot îl întrebă pe tatăl său dacă folosisese vreodată deodorantul *Arid*.

Senatorul se simţi jignit:

— Eu fac duş dimineata şi seara. Presupun că asta îmi rezolvă efluviile mirositoare.

— Zice aici că poți face iritație, în care caz să nu-l mai folosești.

— Dacă te neliniștește asta, nu-l folosi. Săpunul și apa sînt lucrurile importante.

— Ihî.

— Asta-i una din marile probleme ale țării, zise senatorul. Negustorii de pe Madison Square ne fac să ne alarmăm mai mult de subsuorile noastre decît de situația internațională.

Conversația, atît de riscantă între cei doi bărbați foarte vulnerabili, se deplasase pe nesimțite într-o zonă liniștită. Puteau aici să-și dea dreptate unul altuia și să nu se teamă.

— Știi, zise Eliot, Kilgore Trout a scris odată o întreagă carte despre o țară ce-și consacră eforturile luptei împotriva mirosurilor. Asta era principalul obiectiv național. Nu mai existau boli, crime, războaie, așa că s-a pornit lupta împotriva mirosurilor.

— Dacă ajungi la tribunal, zise senatorul, ar fi mai bine dacă n-ai pomeni de entuziasmul tău pentru Trout. O simpatie prea mare pentru maculatură de tip Buck Rogers s-ar putea să creeze impresia de imaturitate în ochii multora.

Conversația părăsise din nou zona calmă. Vocea lui Eliot deveni nerăbdătoare în vreme ce continua să relateze cartea lui Trout, intitulată *Ah, spune-mi mai mirosi?*

— Țara asta, stăruie el, avea nemaipomenite proiecte de cercetare destinate combaterii mirosurilor. Ele erau sprijinite prin contribuții individuale, oferite mamelor ce defilau în fiecare duminică din ușă în ușă. Idealul cercetărilor era descoperirea unui deodorant chimic specific pen-

tru fiecare miros. Dar apoi eroul, nostru care era și dictatorul țării cu pricina, făcu o descoperire miraculoasă, chiar dacă nu era om de știință, așa că proiectele acelea de cercetare deveniră inutile. El a purces chiar de la rădăcina lucrurilor.

— Ihî, făcu senatorul. Nu putea suferi poveștile lui Kilgore Trout și era jenat de entuziasmul fiului său pentru ele. A descoperit o substanță chimică care elimina toate mirosurile? sugeră el, voind să grăbească deznodămîntul povestirii.

— Nu. Cum îți spuneam, eroul nostru era un dictator, așa că pur și simplu a eliminat na-surile.

* R *

Eliot se spăla acum în odaia de toaletă teribil de îngustă, tremurînd, grohăind și tușind în vreme ce se înmuia cu prosoape de hîrtie imbibate de apă.

Tatăl său nu putea să-l privească, și începu să se plimbe prin birou, întorcîndu-și ochii de la spălatul obscen și ineficient. Ușa biroului nu avea zăvor și Eliot, la insistența părintelui său, proptise un dulap cu dosare de ușă. „Ce se întîmplă dacă vine cineva și te vede gol pușcă?” întrebuse senatorul. Iar Eliot răspunsese: „Pe-ntru oamenii de pe-aici, tată, eu n-am sex”.

Așa că senatorul, reflectînd la această asexuare nefirească, împreună cu toate celelalte dovezi de nebunie, deschise neconsolat sertarul de sus al fișierului. Înăuntru se afla trei cutii de bere, un permis de circulație al statului New York din

1948, și un plic nelipit adresat Sylviei la Paris, care nu fusese expediat. În plic se afla o poezie de dragoste dedicată de Eliot tot Sylviei, datată cu doi ani în urmă.

Senatorul renunță la pudoare și citi poezia, sperînd să găsească în ea dovezi care l-ar fi putut apăra pe fiul său. Aceasta era poezia citită, iar Senatorul nu-și putu reține jena cînd termină de citit :

Sînt pictor în visele mele, știi.
Ori poate nu știi. Și sculptor.
De mult nu ți-am văzut nici chipul.
Și singura mea satisfacție
Mi-o produce jocul acestor materiale
Și al palmelor mele.
Unele din lucrurile pe care ți le-aș face
Te-ar uimi și pe tine.
De pildă, de-aș fi alături cînd citești
acestea

Și te-ai culca,
Te-aș ruga, să-ți dezgolești pîntecul
Ca să trasez o linie cu degetul mare
Al mîinii stîngi pe sub rotunjimea pîntecului
tău.

Iar apoi arătătorul mîinii drepte
Să-l insinuez lîngă
Miraculosul tău buric,
Și să-l țin acolo nemișcat, o jumătate de oră.
E straniu ?
Te cred.

Senatorul era adînc șocat. Referirea la pîntec îl contrariase. Văzuse foarte puține trupuri goale

la viața lui, cinci ori poate șase, și pîntecul era pentru el un lucru înimaginabil, de nerostit.

Acum Eliot ieși din baie, gol pușcă și părșos, ștergîndu-se cu un ștergar pentru vase. Ștergarul era nou. Mai avea încă eticheta pe el. Senatorul rămase împietrit, simțîndu-se asaltat din toate părțile de copleșitoarele forțe ale mizeriei și ob-scenității.

Eliot nu observă nimic. Continuă să se șteargă cu inocență, apoi aruncă ștergarul în coșul de gunoi. Sună telefonul negru.

— Aici Fundația Rosewater. Cu ce vă putem fi de folos ?

— Domnule Rosewater, zise o voce de femeie. Am auzit ceva la radio despre dumneavoastră.

— Oh ?

Eliot continua să se șteargă, distrat.

— Ziceau că vor să-ncerce să dovedească lumii că sînteți nebun.

— Nu-ți face griji, dragă. E mult de la mîină pînă la gură.

— Ah, domnule Rosewater — dacă plecați și nu vă mai întoarceți, o să murim.

— Vă dau cuvîntul de onoare că mă-ntorc. Ei, ce zici ?

— Poate nu vă lasă să vă mai întoarceți.

— Crezi că sînt nebun, dragă ?

— Nu știu cum să vă spun.

— Cum dorești.

— Nu pot să nu mă gîndesc că oamenii or să creadă că sînteți nebun, dacă dați atîta atenție unor oameni ca noi.

— Ai văzut alți oameni demni de atenție ?
— N-am ieșit niciodată din ținutul Rosewater.

— Merită să faci o călătorie. Când mă-ntorc, ce-ai zice să-ți ofer o călătorie la New York ?

— Ah, Dumnezeu! Dar n-o să vă mai întoarceți niciodată !... Domnule Rosewater, continuă femeia, am încercat să plănuim tot felul de festivități de rămas bun pentru dumneavoastră. Parade și afișe și steaguri și flori. Dar n-o să ne arătăm nici unul. Sintem prea îngroziți cu toții.

— De ce ?

— Nu știu.

Femeia închise telefonul.

* R *

Eliot își îmbracă chiloții noi. De îndată ce îl văzu cu chiloții pe el, tatăl său i se adresă pe un ton sumbru :

— Eliot ?

— Da, tată !

Senatorul răbufni :

— De ce mă urăști atîta ? strigă el.

Eliot rămase perplex.

— Să te urăsc ? Tată, dar nu te urăsc. Nu urăsc pe nimeni.

— Fiecare gest al tău, fiecare cuvînt e menit să mă rănească cît mai mult.

— O, nu !

— N-am idee ce ți-am putut face de mi-o plătești acum, dar datoria către tine cred c-am acoperit-o de mult.

Eliot era năucit.

— Tată... te rog...

— Pleacă ! O să mă rănești și mai tare, și nu mai pot suporta o durere în plus.

— În numele iubirii ce ți-o port...

— Iubire ! îl îngîină senatorul cu sarcasm amar. Firește că m-ai iubit și pe mine, nu-i așa ? M-ai iubit așa de tare, că mi-ai sfărîmat orice nădejde și orice ideal pe care l-am avut în viață. Și ai iubit-o, firește, și pe Sylvia, nu-i așa ?

Eliot își astupă urechile.

Bătrînul continuă să mugească, improșcînd aerul cu salivă. Eliot nu-i mai putea auzi cuvintele, dar îi citi din mișcarea buzelor povestea teribilă a felului cum distrusese viața și sănătatea unei femei a cărei singură vină fusese faptul că-l iubise.

Senatorul părăsi furibund biroul și dispăru în mașină.

Eliot își destupă urechile și isprăvi cu îmbrăcatul, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit. Se așeză să-și lege șireturile. Cînd fu gata, se îndreptă din spate. Apoi rămase nemișcat.

Cînd sună telefonul negru, nu-l ridică.

O PARTE A LUI ELIOT pîdea totuși arătătoarele ceasului. Cu zece minute înainte ca autobuzul să oprească în fața restaurantului Orașul Ferăstraiei, se trezi parcă, își strînse buzele, culese cîteva scame de pe costum și ieși pe ușa biroului. Nu păstra în memoria imediată cearta cu tatăl său. Pasul său era semeț și nepăsător, precum acela al unui filfizon jucat de Chaplin.

Se aplecă să mîngîie capetele cîinilor ce-l înîmpinără în stradă. Hainele noi îl stînjeneau, îl strîngeau la subsuori și între picioare, foșneau ca și cînd ar fi fost căpușite cu ziare, reamintindu-i cît era de fercheș.

Se auzeau voci din localul-pensiune. Eliot le ascultă fără să se arate. Nu recunoștea nici o voce, deși aparțineau unor prieteni de ai lui. Trei bărbați vorbeau plini de regret despre banii pe care nu-i mai aveau. Vorba lor era mereu întreruptă de lungi pauze, căci își găseau cuvintele la fel de greu ca și banii.

— Ei bine, zise unul în cele din urmă. Nu-i nici o rușine să fii sărac.

Aceasta era prima parte a unei glume bune și vechi a umoristului din Indiana, Kin Hubbard.

— Nu, zise altul, completînd anecdota, dar la fel de bine ar trebui să și fie.

* R *

Eliot traversă strada și intră în biroul de asigurări al comandamentului de pompieri Charley Warmergran. Charley nu era un biet sărăntoc, nu apelase niciodată la fundație pentru ajutor. Era unul din cei șapte inși din ținut care se descurcaseră chiar foarte bine în sistemul liberei concurențe. Bella, de la salonul de coafură, era un alt exemplu. Amîndoi o porniseră de la zero, amîndoi erau copii de frînari de pe linia Nickel Plate. Charley era cu zece ani mai tînăr decît Eliot. Avea cam un metru nouăzeci înălțime, umeri vînjoși, soldurile și burta aproape invizibile. Pe lîngă funcția de comandant al corpului de pompieri, o mai deținea și pe aceea de șerif federal, ca și funcția de inspector al Departamentului de greutate și măsuri. Mai era co-proprietar, împreună cu Bella, al unei „Boutique de Paris”, mic magazin elegant de mărunțișuri și galanterie în noul centru comercial al oamenilor cu stare din New Ambrosia. Ca toți eroii în carne și oase, avea și un cusur fatal: refuza să creadă că suferă de gonoree, lucru însă perfect adevărat.

Faimoasa secretară a lui Charley era plecată cu treburi. În birou nu se mai afla, la intrarea lui Eliot, decât Noyes Finnerty care mătura pe jos. Noyes fusese pivotul celebrei echipe de baschet a liceului memorial Noah Rosewater, care terminase neînvingă sezonul anului 1933. În 1934 Noyes o strangulase pe soția lui în vîrstă de șaisprezece ani pentru infidelitățile-i notorii și a fost condamnat la închisoare pe viață. Acum fusese eliberat pe cuvînt, mulțumită intervențiilor lui Eliot. Avea cincizeci și unu de ani. Era singur, fără prieteni sau rude. Eliot aflase de detențiunea sa în mod întîmplător, răsfoind niște numere mai vechi din *Goarna Ținutului Rosewater*, și-și fixă ca obiect scoaterea lui din închisoare.

Noyes era un om tăcut, cinic și plin de resentimente. Niciodată nu-i mulțumi lui Eliot pentru ce făcuse. Eliot nu păru nici surprins, nici ofensat. Se obișnuise cu ingratitudinea. Una din cărțile lui preferate scrise de Kilgore Trout se ocupa în întregime de ingratitudine. Se intitula *Primul tribunal districtual al recunoștinței*, descriind un tribunal către care puteau fi deferiți oamenii ce nu păreau suficient de recunoscători pentru serviciile ce li se aduseseră. Dacă pîrîtul pierdea procesul, tribunalul îi oferea alternativa de-a mulțumi reclamantului în mod public, ori de-a fi închis pe timp de o lună într-o celulă izolată, doar cu pîine și apă. Potrivit autorului, optzeci la sută din pîrîți preferau celula cea sumbră.

Noyes pricepu mult mai repede decât Charley că Eliot nu mai era cu mîntea limpede. Se opri din măturat și-l urmări stăruitor. Avea un spirit de observație necruțător. Charley, fermecat de amintirea atîtor incendii la care amîndoi se comportaseră cu bravură, nu deveni circumspect pînă ce Eliot nu-l felicită pentru faptul că de curînd cîștigase un premiu, lucru care se întîmplase de fapt cu trei ani în urmă.

— Eliot, glumești ?

— Cum să glumesc cu tine ! Socot că-i o mare cinste.

Vorbea despre premiul Horatio Alger al Tineretului din Indiana pe anul 1962, acordat de Federația cluburilor tinerilor afaceriști conservatori din Indiana.

Eliot, zise Charley clipind din ochi, asta s-a întîmplat acum trei ani.

— Zău ?

Charley se ridică de la birou.

— Și amîndoi am urcat sus la tine și am hotărît să trimitem îndărăt placa aia blestemată.

— Zău ?

— Am trecut în revistă istoria aceluia premiu și am stabilit că era lucrul dracului.

— De ce să fie lucrul dracului ?

— Eliot, dar tu ai fost acela care-ai scos la iveală istoria lui.

Eliot își încruntă sprîncenele abia perceptibil :

— Am uitat.

Încrîțitura frunții era o simplă formalitate. Uitarea sa nu-l supăra.

— Începuseră să dea premiul ăla în 1945. Îl dăduseră la vreo șaisprezece inși pînă să-l cîștig și eu. Îți amintești acum ?

— Nu.

— Din cei șaisprezece cîștigători ai premiului Horatio Alger al Tineretului din Indiana, șase se aflau la zdup pentru fraudă ori evaziune de fisc, alți patru erau judecați pentru una sau alta, doi își falsificaseră dosarul de război, iar unul ajunsese pur și simplu pe scaunul electric.

* R *

— Eliot, zise Charley cu îngrijorare crescîndă, ai auzit ce-am spus ?

— Da, răspunse Eliot.

— Ce-am spus ?

— Am uitat.

— Păi ziceai că ai auzit.

Noyes Finnerty se băgă în vorbă :

— Nu mai aude decît păcănitul acela.

Se apropie de Eliot ca să-l examineze îndeaproape. Apropierea lui nu era compătimitoare, ci mai degrabă clinică. Și reacția lui Eliot era clinică, ca și cînd un doctor simpatic i-ar fi vîrît o lumină strălucitoare în ochi, căutînd ceva.

— A auzit *păcănitul* acela, domnule. Măi, ce-a mai auzit *păcănitul* acela.

— Ce naiba tot spui ? îl întrebă Charley.

— E vorba de-un lucru pe care înveți să-l ascuți în pușcărie.

— Acuma nu sîntem la pușcărie.

— Asta nu se-ntîmplă numai la pușcărie. În pușcărie însă înveți tot mai mult să ciulești ure-

chea la toate. Șezi acolo o groază de vreme, ajungi să nu mai vezi bine, dar ești numai urechi. Păcănitul acela e unul din lucrurile pe care stai să le ascuți. Voi doi — voi vă socotiți grozav de apropiați ? Dacă-ți fi cu adevărat — și-asta nu înseamnă că el trebuie să-ți placă, ci doar să-l înțelegi — ai fi auzit *păcănitul* acela al lui și de la un kilometru. Ajungi să cunoști un om, dar există ceva adînc în el care-l frămîntă cumplit și s-ar putea să nu afli niciodată ce este, numai că-l vezi purtîndu-se în felul ăsta și privindu-te ca și cînd ar tăinui ceva în ochi. Și-i spui atunci : „Linștește-te, liniștește-te, vino-ți în fire“. Ori îl întrebi : „De ce tot faci lucrurile ăstea neghioabe, cînd știi prea bine că or să te vîre în bucluc ?“. Dar și tu știi că n-are rost să discuți cu el, căci lucrul acela din el îl face să se poarte astfel. Îi zice „Sări“, și el sare. Îi zice „Fură“, și el fură. Îi zice „Țipă“, și el țipă. De nu moare cumva de tînar, ori de reușește să-i meargă toate după plac fără să i se-ntîmple nimic, lucrul acela din el continuă să se destîndă ca arcul unei jucării. Muncești în spălătoria închisorii chiar lîngă tipul ăsta. Îl cunoști de vreo douăzeci de ani. Lucrezi lîngă el, și fără veste auzi *păcănitul* în el. Te-ntorci spre el să-l privești. S-a oprit din lucru. E liniștit. Are o mutră de nerod. Are o mutră de înger. Îl privești în ochi, și ei nu mai ascund nici o taină. Pe moment nu-ți mai poate spune nici cum îl cheamă. Se apucă iar de lucru, dar n-o să mai fie niciodată același om. Lucrul ăla care l-a chinuit atîta n-o să mai păcăne în el. E *mort, mort*.

Și isprăvită-i și acea parte a vieții lui în care a trăit ca un zănat!c

Noyes, care începuse să vorbească pe un ton de indiferență scîrbită, era acum asudat și contorsionat. Ambele mâini ereau livide, cum se înclășaseră pe coada măturii într-o strînsoare cumplită. Dar în vreme ce istorisirea lui îi cerea o mină calmă, ca să illustreze cît de calm și angelic devenise vecinul lui din spălătorie, nu reușea să simuleze liniștea. Mișcările spasmodice ale mîinii pe mătură deveniseră obscene, patima îi îneca cuvintele.

— Isprăvită ! Isprăvită ! bolborosi el.

Coada măturii îl înfuria acum cel mai mult. Încercă s-o frîngă de picior și mîrîi spre Charley, proprietarul măturii :

— Scroafa, nu se rupe ! Nu se rupe !

— Neghiob norocos, îi strigă el lui Eliot, tot încercînd să rupă mătura, tu ai auzit păcănitul acela.

Îl potopi pe Eliot cu sudălmii.

— Nemernica, nu se rupe ! strigă el și ieși val vîrtej pe ușă.

* R *

Eliot nu dădea semne că l-ar fi tulburat scena. Îl întrebă pe Charley pe un ton suav ce-avea individul împotriva măturilor. Mai spuse că socotea că trebuia să se grăbească ca să prînda autobuzul.

— Ți-e... ți-e bine, Eliot ?

— Mi-e foarte bine.

— Sigur ?

— În viața mea nu m-am simțit mai bine. Mă simt ca și cînd... ca și cînd...

— Așa... ?

— Ca și cînd ar începe acum o nouă fază miraculoasă a existenței mele.

— Trebuie să fie o senzație tare plăcută.

— Este ! Este !

* R *

Și aceasta continuă să fie dispoziția lui Eliot în vreme ce-o porni agale spre magazinul de dulciuri și restaurantul Orașul Ferestraielor. Strada era nefiresc de pustie, ca înaintea unei bătălii, dar Eliot nu băgă de seamă nimic. Orașul era convins că Eliot pleca pentru totdeauna. Cei mai apropiați de Eliot auziseră păcănitul acela atît de clar, de parcă ar fi fost o salvă de tun. Se făcuseră tot felul de planuri febrile și inepte pentru o festivitate de adio — cu o paradă a pompierilor, o defilare cu pancarte care să exprime lucrurile ce stăteau nerostite pe buzele tuturor, un arc triumfal descris de apa din furtunurile pîmpierilor. Dar nu era cine să organizeze toate acestea, ori cine să-i conducă, așa că planurile căzuseră la pămînt. Majoritatea se simțeau atît de storși de perspectiva apropiatei plecări a lui Eliot, că nu ar fi avut nici măcar energia și curajul de-a se așeza în coada unei mari mulțimi ca să-i facă semne timide cu mîna. Știau pe ce stradă va trece. Așa că majoritatea se ascuseră din calea lui.

Eliot părăsi dogoarea văratică a caldarîmului, retrăgîndu-se în umbra răcoroasă a Partenonu-

lui, mergînd pe lîngă canal. Un făurar de ferăstraie, pensionat, cam de vîrsta senatorului, pescuia cu o undiță de bambus. Ședea pe un scaunel de campanie. Între ghetele sale se afla, pe caldarîm, un radio cu tranzistori. La radio cînta „Ol' Man River”. „Negrii toți lucrează”, zicea cîntecul, „pe cînd albi se distrează.”

Bătrînul nu era nici bețiv, nici pervers, nici altceva de soiul ăsta. Era doar bătrîn și văduv, și ciuruit de cancer, iar feciorul său din comandamentul strategic al forțelor aeriene nu-i scria niciodată, și persoana sa era cu totul neglijabilă. Băutura îi făcea rău. Fundația Rosewater îi oferise o alocație pentru morfina prescrisă de medic.

Eliot îl salută, se trezi că nu-și amintește numele lui și nici suferința bătrînului. Eliot trase adînc aerul în plămîni. Era o zi prea frumoasă pentru lucruri triste.

* R *

La colțul îndepărtat al Partenonului, care măsura vreo sută de metri în lungime, se afla o gheretă care vindea șireturi, lame de ras, băuturi răcoritoare și *Investigatorul american*. Era ținută de un anume Lincoln Ewald, simpatizant nazist pătimaș în timpul celui de al doilea război mondial. În vremea războiului Ewald își construise un radio-transmițător pe unde scurte, prin care să le comunice nemților ce producea în fiecare zi compania de ferăstraie Rosewater: cutite pentru trupele de desant și foi de blindaj. În primul său mesaj — deși nemții nu-i ceruseră să

le transmită nimic — îi anunța că dacă ar fi venit să bombardeze orașul Rosewater, întreaga economie americană pur și simplu s-ar fi ofilit și-ar fi pierit. Nu ceruse bani în schimbul informațiilor. Disprețuia banii, zicea că de aceea și ura America, pentru că banii erau aici rege. Vroia doar o cruce de fier, cerînd să-i fie trimisă într-un pachet.

Mesajul său fu recepționat tare și deslușit de doi paznici de vînătoare în Parcul Național Aleea Curcanului. Paznicii îl denunțară la Biroul Federal de Investigații care-l arestară pe Ewald la adresa indicată pentru pachetul cu crucea de fier. Fu internat într-un ospiciu pînă la terminarea războiului.

Fundația nu făcuse mai nimic pentru el, în afară de a-i asculta părerile politice, ceea ce nimeni altcineva nu se-ncumeta s-o facă. Singurele obiecte pe care i le cumpără Eliot au fost un patefon ieftin și un set de discuri pentru învățarea limbii germane. Ewald dorise mult să învețe limba germană, dar prea era nervos și agitat tot timpul.

Eliot nu-și putu aminti nici numele lui, și aproape trecu pe lîngă el fără să-l vadă. Chioșcul lui sinistru de lepros în ruina unei mari civilizații era ușor de trecut cu vederea.

— Heil Hitler, croncăni Ewald.

Eliot se opri, privi afabil locul de unde venise salutul. Chioșcul lui Ewald era drapat cu numere noi din *Investigatorul american*. Draperiile păreau să aibă șiruri de buline. Bulinele erau buricele nurliei Randy Herald, manechinul de pe copertă. Și ea continua să-și dorească pe fiecare

copertă un bărbat care să-i dăruiască un copil genial.

— Heil Hitler, zise Ewald din nou.

Nu dăduse la o parte cortina de reviste.

— Asemenea și ție, domnule, zise Eliot surâzător, și la bună vedere.

* R *

Lumina necruțătoare a soarelui îl lovi pe Eliot în față decum părăsi umbra Partenonului. Ochiul lui vătămat pe moment de lumină îi văzură pe cei doi pierde-vară de pe scările tribunalului ca pe niște arătări înconjurate de vapori. O auzi pe Bella, jos în salonul ei de cosmetică, răstindu-se la o femeie pentru că nu-și îngrijea unghiile.

Eliot nu mai întâlnește pe nimeni multă vreme, deși într-un rînd surprinse pe cineva pîndindu-l de la o fereastră. Făcu cu ochiul și cu mîna spre oricine va fi fost. Cînd ajunse la liceul memorial Noah Rosewater, încuiat pe timpul verii, se opri în fața catargului de steag, și-și îngădui o clipă de melancolie reținută. Îl impresionează sunetele scoase de catargul de fier atunci cînd era lovit și mîngîiat nostalgic.

Ar fi vrut să discute despre acele sunete, să le asculte împreună cu altcineva. Dar nu era nimeni prin apropiere, în afara unui cîine care se luase după el, așa că se adresă cîinului:

„Știi, sunetul ăsta-i atît de american. Școala-i isprăvită și steagul coborît. Un sunet american atît de jalnic. Ar trebui să-l auzi odată la apusul

soarelui, cînd adie un vînt ușor de seară și peste tot în lume se face vremea cinei.”

I se puse un nod în gît. Îi plăcu senzația.

* R *

Cînd ajunse în dreptul stației de benzină Sunoco, un tînar ieși tîrșindu-și picioarele dintre pompele sale. Era Roland Barry, cel care suferise un colaps nervos la numai zece minute după depunerea jurămîntului militar în forțul Benjamin Harrison. Avea o pensie de invaliditate sută la sută. Criza intervenise atunci cînd i se ordonase să facă duș cu încă o sută de alți flăcăi. Pensia nu era o simplă glumă. Roland nu putea vorbi decît în șoaptă. Își petrecea multe ceasuri ascuns între cele două pompe, pretinzînd față de străini că avea de lucru pe-acolo.

— Domnule Rosewater...? șopti el.

Eliot surîse și-i întinse mîna:

— Te rog să mă ierți, dar ți-am uitat numele.

Păreră lui Roland despre sine era atît de proastă, încît nu fu surprins să fie uitat de un om pe care-l vizitase cel puțin o dată pe zi în ultimul an.

— Vroiam să vă mulțumesc că mi-ați salvat viața.

— Pentru ce să-mi mulțumești?

— Pentru viața mea, domnule Rosewater — că mi-ați salvat-o, oricît de nevrednică ar fi ea.

— Exagerezi, desigur.

— Sînteți singurul care n-ați socotit că ceea ce mi se-ntîmplă e amuzant. Poate că n-o să rîdeți nici de o poezie. Virî o bucată de hîrtie

în mîna lui Eliot: Am plîns cînd am scris-o.
Atît de amuzantă mi s-a părut. Și atît de amuzant mi se pare totul.

Se retrase precipitat.

Perplex, Eliot citi poezia care suna cam așa:

Lacuri și dangăte,
Iazuri și clopote,
Fluiere, puhoai,
Harpe și izvoare;
Flaute și fluvii,
Fagoturi, diluvii,
Gheizere și surle,
Zurgălăi, lagune.
Muzica-ascultați,
Cu apă v-adăpați,
Cînd noi sărmanii miei
Mergem la măcel.
Eliot, te iubesc.
Adio. Acum te jelesc
Lacrimi și viori,
Inimi și flori,
Flori de pripas,
Rosewater, bun rămas.

Eliot ajunse la restaurantul Orașul Ferăstraielelor fără alte incidente. Înăuntru nu se aflau decît proprietarul și un mușteriu — o femeiușcă de paisprezece ani ce rămăsese gravidă cu tatăl ei vitreg, care tată vitreg se afla acum în închisoare. Fundația plătea îngrijirile ei medicale. Tot ea îl dăduse pe tatăl vitreg pe mîna poliției, iar apoi îl angajase pe cel mai bun avocat din statul Indiana pe care-l putea plăti cu bani.

Fata se numea Tawny Wainwright. Cînd venise la Eliot cu necazurile ei, acesta o întrebaseră în ce dispoziție era.

— Păi, zise fata, cred că nu mă simt prea descurajată. În definitiv e și aceasta o cale la fel de bună ca oricare alta de a începe o carieră de vedetă.

Acum fata bea Coca-Cola și citea *Investigatorul american*. Îi aruncă lui Eliot o privire pe furiș. Era ultima oară că-l vedea.

* R *

— Un bilet pînă la Indianapolis, vă rog.

— Numai dus, sau dus și întors, Eliot?

Eliot nu ezită:

— Numai dus, te-aș ruga.

Paharul lui Tawny era gata să se răstoarne. Îl prinse la vreme.

— Doar dus pînă la Indianapolis, repetă proprietarul cu voce tare. Poftim, domnule!

Ștampilă cu un gest enervat biletul lui Eliot, îl întinse, apoi se întoarse repede. Nu-i mai aruncă nici el nici o privire lui Eliot.

Eliot, fără să bage de seamă atmosfera încordată, se apropie de rafturile cu cărți și reviste, ca să-și aleagă ceva de citit pe drum. Fu ispitit de *Investigator*, deschise gazeta și citi pe sîrite povestea unei fete de șapte ani care fusese mîncată de un urs în Parcul național Yellowstone prin 1934. Puse gazeta la locul ei în raft și-și alese în schimb un roman broșat de Kilgore Trout care se intitula *Permisie pan-galactică de trei zile*.

De afară se auzi claxonul stăruitor al autobuzului.

* R *

Cînd Eliot puse piciorul pe scara autobuzului, apărură Diana Moon Glampers. Plîngea. Aducea cu ea telefonul ei alb, trăgînd și cordonul smuls din perete.

— Domnule Rosewater !

— Da ?

Diana izbi telefonul de caldarîm lîngă ușa autobuzului.

— Nu mai am nevoie de telefon. Nu mai am pe cine să chem la telefon. Nimeni n-o să mă caute pe mine.

El o privi cu compătimire, dar nu o recunoscu.

— Îmi... îmi pare rău. Nu înțeleg.

— *Cum* adică ? Sînt eu, domnule Rosewater ! Diana ! Diana Moon Glampers.

— Mă bucur că te cunosc.

— Vă bucurați că mă cunoașteți ?

— Zău că mă bucur... dar... dar ce ziceai de telefon ?

— Dumneavoastră ați fost singurul motiv pentru care am avut nevoie de el.

— Stai puțin, zise el neîncrezător, cu siguranță că ai multe alte cunoștințe.

— Oh, domnule Rosewater, scînci ea rezemîndu-se sfîrșită de latura autobuzului, dumneavoastră sînteți singurul meu prieten.

— Poți să-ți faci desigur, și alți prieteni, insistă Eliot plin de speranță.

— Ah, Dumnezeu ! țipă ea.

— Ai putea să intri în vreo organizație bisericească, poate.

— Dumneavoastră sînteți biserica mea. Dumneavoastră sînteți tot ce există pentru mine. Și guvernul. Și soțul meu. Și prietenii mei.

Aceste declarații îl stînjeniră pe Eliot.

— Ești foarte drăguță că spui asta. Îți urez noroc. Acum, zău că trebuie să plec.

Îi făcu cu mîna.

— La revedere.

* R *

Eliot începu să citească *Permisia pan-galactică de trei zile*. Afară continuă agitația în jurul autobuzului, dar Eliot nici nu bănuia că ar fi avut vreo legătură cu el. Fu imediat captivat de carte, și nu băgă de seamă nici cînd autobuzul se puse în mișcare. Era o istorisire palpitantă despre un individ care slujea într-un fel de expediție a lui Lewis și Clark în epoca călătoriilor spațiale. Eroul se numea sergentul Raymond Boyle.

Expediția ajunsese la un loc care părea a fi marginea absolută, ultimă a universului. Aparent, nu mai exista nimic dincolo de sistemul solar în care se aflau, și membrii expediției tocmai montau aparatele pentru a capta și cele mai imperceptibile semnale care ar fi sosit de la vreun obiect oricît de neînsemnat din acel nimic de catifea neagră.

Sergentul Boyle era pămîntean. Era singurul pămîntean din expediție. De fapt, era singurul

reprezentant al Căii Lactee. Ceilalți membri proveneau cam de peste tot. Expediția era rodul colaborării a două sute de galaxii. Boyle nu era om de știință. Era profesor de limba engleză. Adevărul era că pământul continua să fie singurul loc cunoscut în univers unde se folosea o limbă vorbită ca mijloc de comunicare. Era o invenție exclusiv pămîntească. Toate celelalte ființe foloseau telepatia mintală, așa că pămîntenii puteau obține slujbe foarte bune ca specialiști în predarea limbii, oriunde s-ar fi dus.

Motivul pentru care alte ființe raționale vroiau să se folosească de o limbă vorbită era faptul că descoperiseră că puteau săvîrși astfel mult mai multe. Aceasta îi făcea mult mai *activi*. Telepatia mintală, în care toți spuneau fără conținere totul celorlalți, crease un fel de indiferență generală față de informații. Dar limba, cu sensurile ei încetinite, înguste, îți dădea posibilitatea să te gîndești la un singur lucru pe moment — să începi să te gîndești la *proiecte* posibile.

Boyle fusese scos din ora sa de engleză, spunîndu-i-se să se prezînte fără întîrziere la comandantul expediției. N-avea idee despre ce putea fi vorba. Intră în biroul comandantului, îl salută respectuos pe bătrîn. De fapt, comandantul nu semăna deloc cu un bătrîn. Era originar de pe planeta *Trafamadore* și avea înălțimea unei cutii de bere de pe pămînt. De fapt nu semăna cu o cutie de bere. Arăta ca o pompă de desfundat chiuvete.

Nu era singur. Și capelanul expediției se afla acolo. Capelanul era de pe planeta Glinko-X-3. Arăta ca un fel de fregată portugheză de război,

o cisternă de acid sulfuric pe roți. Capelanul avea o expresie gravă. Ceva îngrozitor se întîmplase.

Capelanul îi spuse lui Boyle să se arate brav, iar apoi comandantul îl înștiință că are vești foarte rele de acasă. Comandantul îi spuse că intervenise o moarte acasă și că Boyle primea o permisie de trei zile pentru cazuri de urgență, drept care trebuia să se pregătească imediat de plecare.

— Nu cumva... e... e mama? întrebă Boyle, încercînd să-și rețină lacrimile. Sau tata? Sau Nancy? (Nancy era fata vecinilor). Sau Gramps?

— Fiule, zise comandantul, țin-te bine. Regret nespus că trebuie să te anunț asta: Nu-i vorba de *cine*-a murit. Ci de *ce* a murit.

— Ce-a murit?

— Tinere, a murit Calea Lactee.

Eliot ridică privirea de pe pagină. Ținutul Rosewater rămăsese în urmă. Nu-i ducea dorul.

* R *

Cînd autobuzul se opri în Nashville, Indiana, reședința districtului Brown, Eliot ridică din nou privirea și inspectă echipamentul pompierilor ce se afla la vedere. Se gîndi să-i cumpere orașului Nashville niște echipament ca lumea, apoi se răzgîndi. Nu credea că cei de acolo aveau să-l îngrijească cum se cuvine.

Nashville are un centru de artizani și artiști, așa că Eliot nu fu surprins să vadă un sticlar confecționînd în iunie ornamente pentru pomul de Crăciun.

Eliot nu-și mai ridică ochii din carte pînă ce autobuzul nu ajunsese la marginea orașului Indianapolis. Constată cu uimire că întreg orașul era mistuit de-o furtună de foc. Nu mai văzuse niciodată așa ceva, dar citise despre ea, firește, și-și imaginase adeseaori o furtună de foc.

În biroul său ținea ascunsă o carte, și era un mister chiar și pentru Eliot de ce o ascundea, de ce se simțea vinovat ori de cîte ori o scotea la lumină, de se temea să nu fie surprins citind-o. Sentimentele lui față de carte se asemănau cu acelea ale unui puritan slab de îngeri în fața literaturii pornografice, deși nici o carte n-ar fi putut merita mai puțin calificativul de „erotică” decît aceea pe care o ascundea. Se intitula *Bombardarea Germaniei* și fusese scrisă de Hans Rumpf.

Iar pasajul pe care Eliot îl citea și îl recitea mereu, cu fața golită de orice expresie și palmele asudînd, era următoarea relatare a uraganului de foc din Dresda :

Cînd nenumăratele limbi de foc izbucniră prin acaperișurile clădirilor arzînde, o coloană de aer încins se înălță pînă la două mile și jumătate deasupra lor, avînd un diametru de o milă și jumătate... Această coloană amenința totul, fiind hrănită la bază de aerul rece de la suprafața pămîntului care se scurgea în ea lacom. Cam la o milă, o milă și jumătate de foc, această secetă pîrjolitoare mari viteza vîntului de la unsprezece la treizeci și trei de mile pe oră. La marginea zonei

respective, viteza curențului trebuie să fi fost mult mai mare, căci smulse din rădăcină copaci cu diametrul de un metru. În scurt timp temperatura atinse punctul de combustie pentru toate materialele inflamabile, așa că întreaga zonă deveni o mare de foc. În asemenea combustie arderea era completă ; adică nu rămase nici urmă din materialele arse și abia după două zile zona respectivă se răci suficient pentru a putea fi abordată.

Eliot, ridicîndu-se din scaunul său, privi înmărmurit furtuna de foc din Indianapolis. Îl înfiora grandoarea coloanei de foc, care avea cel puțin opt mile în diametru și se înălță pînă la cincizeci de mile. Marginile coloanei păreau perfect conturate și statornice, de parcă ar fi fost tăiate în sticlă. Între acei pereți, moriști de răciuni sîngerii se roteau maiestuoase în jurul unei axe interioare albe. Albul părea sacru.

SE FĂCU NOAPTE neagră în gândul lui Eliot, la fel de neagră ca și noaptea de dincolo de marginile ultime ale universului. Apoi se trezi șezînd pe bordura netedă a unei fîntîni secate. Pete de soare se strecurau prin frunzișul unui platan. O pasăre monologa în el : „Cip-cip-cirip ?“ cînta ea. „Cip-cip-cirip : cirip-cirip“. Eliot descoperi că se află într-o grădină înconjurată de un zid înalt, și grădina i se păru cunoscută. Vorbise adesea cu Sylvia tocmai despre acel colț. Era grădina ospiciului particular al doctorului Brown din Indianapolis, în care o adusese pe Sylvia cu atîția ani în urmă. Pe bordura fîntîinii erau cioplite aceste cuvinte :

„Prefă-te a fi bun mereu, și chiar
Dumnezeu o să te creadă.“

Eliot constată că fusese îmbrăcat într-un costum de tenis, alb ca neaua de sus pînă jos și că, întocmai ca unui manechin, cineva îi pusese și o rachetă în poală. Strînse palma în jurul mînerului, de

probă, ca să afle dacă era adevărată, sau dacă el era viu. Privi zvîcnetul complicatei rețele de mușchi a brațului său și intui că era jucător de tenis, și încă unul foarte bun. Și nu se mai miră unde anume juca tenis, căci una din laturile grădinii era mărginită de un teren de tenis, cu zorele și sîngele-voinicului aninate pe plasa de sîrmă.

„Cip-cip-cirip ?“

Eliot ridică ochii spre pasăre și frunzișul verde al platanului și înțelese că această grădină din inima orașului Indianapolis n-ar fi putut supraviețui pirjolului pe care îl văzuse. Prin urmare, nu avusese loc nici un incendiu. Înpăcat acceptă acest fapt.

* R *

Continuă să privească în sus spre pasăre. Ar fi vrut să fie și el o păsăruică, să zboare în frunzișul copacului și să nu mai coboare. Ar fi vrut să zboare așa de sus, pentru că se petrecea ceva jos pe pămînt, ceva ce nu-i făcea nici o plăcere. Patru bărbați în costume protocolare ședeau îngheșuiți unul în altul pe o bancă de beton, la numai cîtiva pași. Se holbau la el foarte atenți, așteptînd un gest semnificativ din partea lui. Iar Eliot simțea deslușit că n-avea nimic important să le dea ori să le spună.

Mușchii de la ceafă începuseră să-l doară. Nu-i puteau menține capul înclinat pe spate la infinit.

— Eliot... ?

— Da, tată !

Și Eliot pricepu că tocmai vorbise cu tatăl său. Acum își coborî treptat privirea din frunzișul

copacului, lăsînd-o să cadă ca o păsăruică bolnavă din cracă în cracă. Ochii săi ajunseră în sfîrșit la același nivel cu ai tatălui său.

— Vroiai să ne spui ceva important, îi reaminti tatăl său.

Eliot mai descoperi că pe bancă ședeau trei bărbați mai în vîrstă și un tînăr, toți privindu-l cu simpatie, ascultînd cu atenție orice ar fi catadicsit el să spună. Pe tînăr îl recunoseu a fi doctorul Brown. Al doilea bătrîn era Thurmond McAllister, avocatul familiei. Cel de al treilea bătrîn îi era străin. Eliot nu-i putea spune numele, și totuși, într-un mod straniu care însă nu-l tulbura, trăsăturile lui, aducînd cu acelea ale unui cioclu prietenos, îl recomandau ca pe un amic intim.

* R *

— Poate nu găsești cuvintele potrivite? îi sugeră doctorul Brown.

Se putea desluși o notă de neliniște în vocea lui, și el se foia pe loc, încercînd să dea un nume palpabil fiecărui gest al lui Eliot.

— Nu găsesc cuvintele, se învoi Eliot.

— Păi, zise senatorul, dacă n-o poți exprima în cuvinte, atunci cu siguranță că n-ai s-o poți folosi la ancheta asupra sănătății tale.

Eliot adevărit dînd din cap.

— Am... am încercat măcar s-o exprim în cuvinte?

— Ne-ai anunțat pur și simplu, zise senatorul, că tocmai ți-a venit o idee care-ar putea descurca rapid, frumos și elegant încurcătura asta. Și-apoi ți-ai ridicat privirea la copac.

— Imm, făcu Eliot. Se prefăcu că se gîndește, apoi dădu din umeri: Orice va fi fost, mi-a fugit din minte.

* R *

Senatorul își pocni palmele bătrîne și pistruiate.

— Totuși, nu s-ar putea spune că ne lipsesc ideile despre cum să-i venim de hac chestiei ăsteia. Le oferi o mostră din obișnuitul său rînjit triumfal și-l bătu pe McAllister cu palma pe genunchi: Nu-i așa? Se întinse apoi pe la spatele lui McAllister și-l bătu pe străin pe umăr: Nu-i drept? Părea încîntat de străin: Avem pe cel mai mare născocitor de idei din lume de partea noastră:

Rîse, atît era de fericit de toate ideile acelea. Întinse apoi brațele spre Eliot:

— Iar băiatul meu, chiar cum arată și cum se poartă, e argumentul nostru numărul unu cu care vom cîștiga. Așa de fercheș! Așa de pur!

Ochii săi bătrîni clipiră șiret:

— Ce greutate a pierdut, doctore?

— Douăzeci de kilograme.

— Îndărăt la greutatea sa de luptător, exclamă senatorul pe un ton rapsodic. Nici un gram mai mult. Și ce mai joc de tenis. Necruțător! Sări în picioare, încercînd să le ofere o pantomimă improvizată a unui serviciu de tenis. Cel mai bun joc pe care l-am văzut în viața mea a avut loc între aceste ziduri. L-ai masacrat, Eliot!

— Îhî.

Eliot căută în jur o oglindă ori o suprafață reflectantă. Nu mai știa cum arăta. Bazinul fîn-

tînii nu avea apă. Dar era o scaldă pentru păsări la mijlocul bazinului, un lichid amestecat cu funingine și frunze căzute.

— Și zici că tipul pe care l-a bătut Eliot era profesionist? îl întreabă senatorul pe doctorul Brown.

— Cu ani în urmă.

— Iar Eliot pur și simplu l-a *masacrat*! Și faptul că tipul e pacient al ospiciului nu-l împiedică să joace cum trebuie, nu-i așa? Nu așteptă răspuns: Și-apoi cînd Eliot a ieșit sprinten și victorios de pe arenă ca să dea mîna cu noi, mi-a venit să rîd și să plîng în același timp. „Acesta-i omul“, mi-am zis, „care mîine trebuie să dovedască tuturor că nu-i nebun! Ha!“

Eliot, prinzînd curaj din faptul că cei patru bărbați care-l priveau erau siguri că era normal, se ridică acum ca pentru a-și dezmoți mădularele. Adevărata sa intenție era să se apropie de scaldă păsărilor. Profită de reputația sa sportivă, sări în bazinul uscat, execută o genuflexiune, ca și cînd ar fi vrut să consume un exces al energiei sale fizice. Trupul său suportă exercițiul fără efort. Era făcut din arcuri de oțel.

Mișcările lui viguroase îi atraseră atenția asupra unui obiect mai mare în buzunarul de la spate. îl scoase afară și descoperi că era un exemplar al *Investigatorului american*, făcut sul. îl desfăcu, așteptîndu-se s-o vadă pe Randy Herald cum se roagă să fie ajutată să facă un copil de geniu. Dar pe copertă zări propriul său chip. Purta o cască de pompieri. Fotografia era un de-

taliu mărit al unei poze de grup a corpului de pompieri, făcută la sărbătoarea de 4 iulie.

Titlul cu litere de-o șchioapă se întreba:

CEL MAI SĂNĂTOS OM DIN AMERICA?
(VEZI ÎN INTERIOR)

* R *

Eliot deschise revista, în vreme ce ceilalți erau ocupați cu pălăvrăgeala lor optimistă cu privire la cum avea să decurgă audierea de a doua zi. Eliot descoperi o altă fotografie a sa în mijlocul revistei. Era o fotografie mai estompată, înfățișîndu-l jucînd tenis pe terenul ospiciului.

De pe pagina alăturată, mița familie plîngăreață a lui Fred Rosewater părea să se holbeze la el cum joacă. Arătau cu toții ca niște dijmași. Și Fred pierduse mult din greutate. Mai era și o fotografie a lui Norman Mushari, avocatul. Mushari, lucrînd acum pe cont propriu, își cumpărase o vestă fistichie și un lanț de ceas din aur masiv. I se cita următoarea declarație:

„Clienții mei nu vor altceva decît dreptul lor firesc și legal, cîștigat prin naștere, pentru ei și urmașii lor. Plutocrații ghiftuiți din Indiana au cheltuit pînă acum milioane și și-au mobilizat amicii influenți de la o coastă la cealaltă, încercînd să refuze verilor lor șansa de a apărea în fața tribunalului. Audierea a fost amînată de șapte ori pentru cele mai neconvingătoare motive și, în tot acest timp, între zidurile unui ospiciu, Eliot Rosewater tot joacă și iar joacă tenis, iar sprijii-

nitorii săi lipsiți de scrupule neagă vehement c-ar fi nebun.

Dacă clienții mei pierd acest proces, ei o să piardă și casa lor modestă cu mobilă fără pretenții, mașina lor uzată, mica barcă cu pînze a fiului lor, polițele de asigurare ale lui Fred Rosewater, economiile de o viață și miile împrumutate de la un prieten săritor. Acești americani bravi, sănătoși, obișnuiți, au aruncat totul în joc pentru credința lor nestrămutată în sistemul justiției americane, care nu se poate, nu trebuie să-i înșele."

Pe pagina lui Eliot erau și două fotografii ale Sylviei. O fotografie mai veche o înfățișa dansînd twist cu Peter Lawford la Paris. O alta, recentă, o arăta intrînd pe poarta unei mănăstiri belgiene unde se practica muțenia.

Și Eliot ar mai fi putut încă reflecta asupra acestui straniu sfîrșit și început nou pentru Sylvia, dacă nu l-ar fi auzit pe tatăl său spunîndu-i străinului cu afecțiune „domnule Trout".

* R *

— Trout ! exclamă Eliot.

Era atît de surprins, că-și pierdu pe moment echilibrul și se sprijini de scalda păsărilor ca să nu cadă. Aceasta era atît de precar așezată pe pedestalul ei, că începu să se încline. Eliot lepădă *Investigatorul american* și apucă scalda păsărilor cu amîndouă mîinile, ca să-i oprească căderea. Și-și văzu atunci chipul în apă. Arăta ca un adolescent îmbătrînit, cu fața emaciată și febrilă.

— Dumnezeuule, își spuse. Ca F. Scott Fitzgerald cu o zi înaintea morții sale.

* R *

Avu de grijă să nu mai strige numele lui Trout cînd se întoarse spre ei. Pricepu că acest lucru l-ar fi putut trăda cît era de bolnav, că probabil el și Trout se cunoscuseră în timpul cît el fusese inconștient. Eliot nu-l recunoscuse, pentru simplul motiv că toate fotografiile acestuia de pe copertile cărților îl arătau cu barbă. Străinul nu avea barbă.

— Pe cîntea mea, Eliot, zise senatorul, cînd mi-ai spus să-l aduc pe Trout aici, i-am zis doctorului că încă ești nebun. Mi-ai spus că Trout ar putea găsi o explicație pentru tot ce ai făcut în Rosewater, chiar dacă tu însuți n-ai putea-o face. Dar eram pregătit să încerc orice, iar aducerea lui aici a fost lucrul cel mai deștept pe care l-am făcut vreodată.

— Adevărat, zise Eliot, așezîndu-se cu precauție pe marginea fîntîinii.

Întinse mîna în spate și culese revista. O făcu din nou sul și observă pentru prima oară data de pe coperta ei. Făcu o socoteală calmă. Cumva, pe undeva, pierduse un an întreg din viață.

* R *

— Să zici ce te învață domnul Trout să zici, îi porunci senatorul, și dacă o să arăți așa cum arăți și-acum, și nu vād cum am putea pierde mîine.

— Atunci firește c-am să zic ce mă-nvață domnul Trout că trebuie să zic, și n-am să schimb

nici un amănunt al înfățișării mele. Ți-aș fi recunoscător, totuși, dac-am mai repeta ce zice domnul Trout că trebuie să zic.

— E-așa de simplu, spuse Trout.

Vocea lui era timbrată și profundă.

— Dar ați discutat de atâtea ori problema, spuse senatorul.

— Chiar și așa, zise Eliot. Aș vrea s-o mai aud odată.

— Păi, și Trout începu să-și frece mâinile preocupat, ceea ce-ați făcut în ținutul Rosewater nu-i deloc o nebulă. A fost probabil cel mai însemnat experiment social al vremilor noastre, căci s-a ocupat la o scară redusă de o problemă ale cărei dramatice implicații vor fi în cele din urmă cunoscute de lumea întreagă, datorită progresului tehnic neîntrerupt. Problema este aceasta: Cum să-nveți să-i iubești pe oamenii de prisos?

— Cu timpul, aproape toți bărbații și femeile își vor pierde valoarea ca producători de bunuri, hrană, servicii și mașini, ori ca izvoditori ai ideilor practice în domeniul economiei, ingineriei și probabil al medicinei. Așa că dacă nu vom putea găsi argumente și metode de a-i ocroti pe acești oameni doar pentru că sînt niște *ființe umane*, atunci mai bine să-i suprimăm, lucru care s-a sugerat de altfel adeseori.

* R *

— Americanii au învățat de multă vreme să-i urască pe oamenii care nu vor, ori nu pot munci,

să se urască și pe ei înșiși din această pricină. Putem mulțumi frontierei coloniale dispărute pentru această crudă înțelepciune. Vine vremea, dacă nu cumva a și venit, cînd acest lucru nu se va mai chema înțelepciune, ci doar cruzime.

— Un sărăntoc cu simț practic încă se mai poate ridica din mocirlă, zise senatorul, și acest lucru nu va înceta să fie valabil și peste o mie de ani.

— Poate, poate, răspunse Trout cu blîndețe. S-ar putea chiar să dea dovadă de atîta spirit practic, încît urmașii săi să ajungă să trăiască într-un loc utopic ca Pisquontuit, unde, sînt convins, pecinginea sufletească și prostia și indolența și insensibilitatea sînt considerate la fel de oribile ca și molimele în ținutul Rosewater. Sărăcia e o boală relativ blîndă chiar și pentru un american slab de înger, dar inutilitatea o să ucidă deopotrivă spirite slabe și tari, fără să dea greș vreodată.

— Trebuie să găsim un remediu.

* R *

— Devoțiunea dumitale pentru pompierii voluntari este de asemenea cît se poate de normală, Eliot, căci ei sînt, atunci cînd sună alarma, aproape singurele exemple de altruism entuziast care se mai pot vedea în această țară. Se reped să salveze orice ființă omenească, fără să se gîndească la bani. Cel mai nevrednic om din oraș, de s-ar întîmpla să ia foc mult hula lui casă,

își va vedea dușmanii sărind să-i stingă focul. Și, în timp ce va scurma în cenușă după rămășițele lucrurilor sale nevrednice, va fi îmbărbătat și compătimit de însuși comandantul de pompieri.

Trout întinse brațele în direcția lui Eliot.

— Iată oamenii ce-i prețuiesc pe alții pentru că sînt oameni. Asemenea exemple sînt foarte rare. Și de la ei trebuie să învățăm.

* R *

— Dumnezeu, ești grozav! îi spuse senatorul lui Trout, admirativ. Ar fi trebuit să te faci agent de publicitate! Poți să ne convingi că o falcă paralizată e o binefacere pentru societate! Ce făcea un om cu talentele dumitale într-un centru de recuperare a cupoanelor?

— Recupera cupoane, răspunse Trout blajin.

— Domnule Trout, zise Eliot, ce s-a întîmplat cu barba dumneavoastră?

— Tocmai asta m-ai întrebat și prima dată.

— Mai spuneți-mi o dată.

— Eram flămînd și demoralizat. Un amic de-al meu știa o slujbă. Așa că mi-am ras barba și am făcut o cerere. Post scriptum: Am obținut slujba.

— Bănuiesc că nu v-ar fi angajat cu barbă.

— Aș fi ras-o oricum, chiar dacă mi-ar fi spus că pot să mi-o păstrez.

— De ce?

— Gîndește-te la sacrilegiul unei figuri de Christos într-un oficiu de recuperare a cupoanelor.

* R *

— Nu mă mai satur să-l ascult pe Trout, exclamă senatorul.

— Mulțumesc.

— Aș vrea numai să-ncetezi cu pretenția asta că ai fi socialist. Nu ești! Ești un adept al economiei libere!

— Nu de bunăvoie, credeți-mă.

Eliot urmărea cu interes relația dintre cei doi bătrîni venerabili. Trout nu se arătase jignit, așa cum se așteptase Eliot, de sugestia că el nu era decît un demagog, un agent de publicitate. Lui Trout îi plăcea pesemne senatorul, ca un fel de operă vajnică și substanțială a naturii, și nu era dispus să se certe cu el, ori să-l contrazică în vreun fel. Iar senatorul îl admira pe Trout ca pe un hoțoman care putea justifica orice în limbaj rațional, neînțelegînd că Trout nu încercase tot timpul decît să spună adevărul.

— Ce mai platformă critică ai putea scrie, domnule Trout!

— Mulțumesc.

— Și avocații gîndesc tot așa — născocind explicații uimitoare pentru încurcături disperate. Dar din anumite pricini, în gura lor acestea sînt fals. Ca *Uvertura 1812* cîntată la trișcă. Se lăsa pe spate radios: Haide, mai spune-ne ce alte lucruri minunate a făcut Eliot pe acolo cînd era atît de plin de alcool!

— Tribunalul, le atrase atenția McAllister, cu siguranță va vroi să știe ce-a învățat Eliot din acest experiment.

— Ferește-te de băutură, amintește-ți cine ești și poartă-te ca atare, declară senatorul ritos. Și nu te juca de-a Dumnezeu cu oamenii, că altfel o să-ți plîngă în poală, o să înșface mereu tot ce pot, o să încalce poruncile pentru plăcerea de-a fi iertați — și-o să te înjure după ce-ai plecat.

Eliot nu putu lăsa ultima remarcă să treacă neobservată.

— Să mă înjure, va să zică ?

— La naiba — aștia te iubesc, te urăsc, plîng după tine, își rid de tine, născocesc în fiecare zi alte minciuni despre tine. Aleargă bezmetici primpjur ca niște pui cu gîtul retezat, ca și cînd ai fi fost într-adevăr Dumnezeul lor și într-o bună zi i-ai părăsit.

Eliot își simți inima chircindu-se în piept ; știa că nu va mai putea suporta să se reîntoarcă vreodată în ținutul Rosewater.

— Am impresia, reluă Trout, că principala lecție pe care a învățat-o Eliot este că oamenilor nu le prisosește oricîta dragoste dezinteresată ar primi.

— Și asta e oare o noutate ? întrebă senatorul sarcastic.

— E o noutate faptul că un om a fost capabil să le ofere vreme îndelungată această dragoste. Dacă o poate face un om, o pot face și alții. Iar atunci înseamnă că ura noastră față de oa-

menii de prisos, și cruzimile la care-i supunem spre „binele lor“, nu țin neapărat de natura umană. Grație exemplului oferit de Eliot Rosewater, milioane de oameni ar putea învăța să-i iubească și să-i ajute pe semenii lor la ananghie.

Trout inspectă fiecare chip înainte de a pronunța ultimul său cuvînt asupra chestiunii. Cuvîntul acesta era : „Bucurie“.

— Cip-cip-cirip ?

Eliot privi din nou în sus spre copac, întrebîndu-se care fuseseră propriile lui gînduri în legătură cu faptele sale din ținutul Rosewater, gînduri pe care le pierduse într-un fel acolo sus, în platan.

— Măcar să fi fost un copil la mijloc, suspină senatorul.

— Păi, dacă vreți neapărat nepoți, glumi McAllister, după ultimul calcul aveți la dispoziție vreo cincizeci și șapte din care să alegeți.

Toți, afară de Eliot, rîseră cu poftă.

— Ce-i chestia asta cu cincizeci și șapte de nepoți ?

— Progeniturile tale, băiete, chicoti senatorul.

— Ce ?

— Copiii tăi din flori.

Eliot simți că acesta era un mister de importanță crucială, așa că riscă să se trădeze cît era de bolnav :

— Nu înțeleg.

— Atîtea femei din ținutul Rosewater pretind c-ai fi tatăl copiilor lor.

— Dar e o tîmpenie.

— Bineînţeles, zise senatorul.

Eliot se ridică, încordat :

— Asta-i... asta-i cu neputinţă !

— Te porţi de parcă acum ai auzi asta pentru prima oară, observă senatorul, şi-i aruncă doctorului Brown o privire în care licărea îngrijorarea.

Eliot îşi acoperi ochii cu palma.

— Îmi pare rău, eu... eu... parcă mi-am şters complet subiectul ăsta din minte.

— Te simţi bine, băiete, nu-i aşa ?

— Da ? Îşi descoperi ochii : Mă simt bine. Am numai golul acesta mic în memorie... dacă vrei să-l umpli. Cum... cum au ajuns femeile acelea să spună aşa ceva despre mine ?

— N-o putem dovedi, zise McAllister, dar se pare că Mushari a făcut un tur al ţinutului, mi-tuind lumea ca să spună lucruri urâte despre tine. Povestea cu copilul a început de la Mary Moody. La o zi după venirea lui Mushari în oraş, ea anunţa public că tu eşti tatăl gemenilor Foxtrot şi Melody. Şi asta a declanşat un fel de manie feminină, se pare.

Kilgore Trout dădu din cap, înţelegînd mania respectivă.

— Aşa că femeile din întreg ţinutul au început să pretindă că pruncii lor erau şi ai tăi. Cel puţin jumătate din ele par s-o şi creadă. E şi o fată de cincisprezece ani, al cărei tată vitreg a fost băgat la puşcărie pentru că a lăsat-o gravidă. Acuma pretinde că de fapt tu ai fost acela.

— Nu-i adevărat !

— Fireşte că nu este, Eliot, zise tatăl său. Linişteşte-te, linişteşte-te. Mushari nu va avea curajul să aducă chestiunea asta la tribunal. Întreg planul lui s-a întors împotriva-i, i-a scăpat din mînă. A devenit în mod atât de evident o psihoză, încît nici un judecător nu şi-ar putea pleca urechea la acest argument. Le-am făcut analize de sînge lui Foxtrot şi Melody şi n-au cum să fie ai tăi. N-avem intenţia să-i testăm pe ceilalţi cincizeci şi şase de pretendenţi. Pot să se ducă la dracu.

* R *

— Cip-cip-cirip ?

Eliot îşi ridică privirea în copac şi amintirea a tot ce i se întîmplase în perioada aceea neguroasă îi năvăli dramatic în minte — încăierarea cu şoferul autobuzului, cămaşa de forţă, tratamentele cu şocuri electrice, tentativele de sinucidere, toate întîlnirile strategice ce pregăteau audierea sa la tribunal.

Şi, cu acea năruire interioară a amintirilor, îi reveni şi ideea pe care o avusese în legătură cu o rezolvare rapidă, elegantă şi cinstită a problemei.

— Spuneţi-mi, zise el, puteţi cu toţii jura că sînt normal ?

Toţi jurară acest lucru cu entuziasm.

— Mai sînt încă directorul fundaţiei ? Pot să completez nişte cecuri în contul ei ?

McAllister îi răspunse că putea, fireşte.

— Cum stăm cu bilanţul ?

— N-ai cheltuit nimic vreme de un an — cu excepția unor onorarii juridice, a întreținerii dumitale aici și a celor trei sute de mii de dolari trimiși universității Harvard, precum și a celor cincizeci de mii de dolari plătiți domnului Trout.

— Atunci a cheltuit anul ăsta mai mult decât anul trecut, observă senatorul.

Era adevărat. Faptele lui Eliot în ținutul Rosewater îl costaseră mai puțin decât întreținerea sa la sanatoriu.

McAllister îi spuse lui Eliot că avea un sold de trei milioane și jumătate de dolari, iar Eliot îi ceru un cec și un stilou. Apoi completă un cec pe numele vărului său Fred Rosewater, în valoare de un milion de dolari.

Senatorul și McAllister săriră de pe locurile lor, spunându-i că ei îi oferiseră deja lui Fred o învoială financiară, dar că acesta, prin avocatul său, o refuzase cu trufie.

— Vor să ia totul, zise senatorul.

— Asta-i rău, zise Eliot, căci or să primească cecul ăsta și nimic mai mult.

— E ceva ce rămîne să stabilească tribunalul — și numai Dumnezeu știe ce-o să hotărască, îl avertiză McAllister. Nu putem ști. Nu putem ști nimic.

— Dar dac-aș avea un copil, zise Eliot, n-ar mai avea nici un rost audierea, nu-i așa? Vreau să zic, copilul ar moșteni fundația automat, de sînt nebun sau nu, iar înrudirea lui Fred cu noi ar fi prea îndepărtată pentru a-i permite să moștenească ceva?

— Adevărat.

— Chiar și așa, zise senatorul, un milion de dolari e mult prea mult pentru porcul ăla din Rhode Island.

— Atunci cît?

— O sută de mii ajunge.

Așa că Eliot rupse cecul de un milion și completă un altul cu a zecea parte din sumă. Ridică ochii și se văzu înconjurat de priviri înmărmurite, căci sensul spuselor sale fusese în sfîrșit priceput.

— Eliot, întrebă senatorul tremurînd de emoție, vrei să spui că există totuși un copil?

Eliot îi privi cu un surîs serafic:

— Da.

— Unde? Cu cine?

Eliot le ceru puțină răbdare cu un gest suav:

— Toate la vremea lor, toate la vremea lor.

— Sînt bunic! strigă senatorul.

Își înclină capul pe spate și-i mulțumi lui Dumnezeu.

— Domnule McAllister, zise Eliot, aveți sau nu obligația profesională de a îndeplini orice misiune juridică v-aș încredința, fără a ține cont de obiecțiile tatălui meu ori ale altei persoane?

— În calitate de consilier juridic al fundației, da.

— Prea bine. Vă însărcinez acum să întocmiți neîntîrziat actele de recunoaștere oficială a tuturor copiilor din ținutul Rosewater care se spune că sînt ai mei, indiferent de grupa lor sanguină. Să aibă cu toții drepturi depline de moștenitori, ca fiii și fiicele mele.

— Eliot!

— Numele lor să fie Rosewater de acum înainte. Și spuneți-le că tatăl lor îi iubeste, indiferent de ce-o să ajungă ei în viață. Și mai spuneți-le...

Eliot se opri o clipă, ridică racheta de tenis de parcă ar fi fost o baghetă magică.

— Și mai spuneți-le, începu din nou, să fie spornici și să se înmulțească.

Lector: MARIA VONGHÍZAS
Tehnoredactor: ELENA POPESCU

Bun de tipar 24.03.1980. Coli tipar 8,125.

Tiparul executat sub comanda
nr. 692 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România